

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

Stalking z pohledu zákona o obětech trestných činů

Diplomová práce

Autor: Bc. Petra Janíková
Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Slaninová

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: **Bc. Petra Janíková**

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Název závěrečné práce: **Stalking z pohledu zákona o obětech trestných činů**

Název závěrečné práce AJ: Stalking from the perspective of the law on victims of crimes.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se bude zabývat popisem a analýzou stalkingu v kontextu legislativního zakotvení dle § 354 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. V práci bude vysvětleno stěžejní pojmosloví z oblasti stalkingu, charakteristika pronásledovatelů versus obětí a rozbor toho, jak lze zákon o obětech trestných činů využít při zmírnění následků dopadu trestného činu na oběť. Cílem diplomové práce je popis a analýza fenoménu stalkingu v kontextu zákona o obětech trestných činů a zjištění reflexe uplatnění tohoto zákona z pohledu pracovníků v pomáhajících profesích. Metodami sběru dat bude studium dokumentů a dotazníky. Metodou analýzy dat bude matematicko statistické zpracování.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Slaninová

Oponent: PhDr. Daniela Květenská, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 7.1.2014

Datum odevzdání závěrečné práce: 3.3.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 3.3.2015

Poděkování

Děkuji své vedoucí diplomové práce Mgr. Gabriele Slaninové za odbornou pomoc, vstřícné vedení a kritické připomínky při vedení mé diplomové práce. Zároveň děkuji své bývalé kolegyni PhDr. Haně Hejné za poskytnutou podporu a konzultace, které jsme na téma mé práce vedly a vždy zakončily zajímavými postřehy, které jsem měla možnost ve své práci použít.

Anotace

JANÍKOVÁ, Petra. *Stalking z pohledu zákona o obětech trestných činů*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 113 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá popisem a analýzou stalkingu v kontextu legislativního zakotvení dle § 354 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Pozornost je zaměřena na popis stalkingu jako specifické formy domácího násilí v kontextu se zcela novou právní normou - zákonem č. 45/2003 Sb., o obětech trestných činů. Tento zákon rozšiřuje a posiluje práva obětí trestných činů, zvyšuje finanční pomoc a zakotvuje některé nové právní instituty. V práci je vysvětleno stěžejní pojmosloví z oblasti stalkingu, charakteristika pronásledovatelů versus obětí a rozbor toho, jak lze zákon o obětech trestných činů využít při zmírnění následků dopadu trestného činu na oběť. Cílem diplomové práce je popis a analýza fenoménu stalkingu v kontextu zákona o obětech trestných činů a zjištění reflexe uplatnění tohoto zákona z pohledu pracovníků v pomáhajících profesích. Pozornost bude dále soustředěna ke zjištění, zda mají pracovníci v pomáhajících profesích vlastní zkušenosti s aplikací tohoto zákona v praxi a zda považují míru svého proškolení za dostatečnou v realizaci nového zákona. Metodou sběru dat je studium dokumentů a dotazníky.

Klíčová slova: nebezpečné pronásledování, pachatel stalkingu, oběť trestného činu, poškozený, viktimizace, interdisciplinární tým, intervence, pomoc obětem

Annotation

JANÍKOVÁ, Petra. Stalking from the perspective of the law on victims of crimes. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové, 2015. 113 pp. Diploma Dissertation Degree Thesis.

This thesis will deal with the description and analysis of stalking in the context of legislative measures, in accordance to § 354 law No. 40/2009 Coll., of the Criminal Code. Attention will be focused on the description of stalking as a specific form of domestic violence in the context of a new legal standard - law No. 45/2003 Coll., on victims of crimes. This law expands and strengthens the rights of victims of crimes, increases financial aid and establishes some new legal institutions. The thesis will explain key terminology in the field of stalking, characteristics of persecutors versus victims and analysis how the law on victims of crimes can be used to mitigate the consequences of the impact of crime on victims. The thesis aims is the description and analysis of the phenomenon of stalking in the context of the law on victims of crimes and finding the reflection of the application of anti-stalking law from the perspective of social workers. Attention will be next focused on finding whether social workers have own experience with application of this law in practice and whether they consider the measure of their training as sufficient to implement the new law. The data collection method is the study of documents and questionnaires.

Keywords: stalking, stalking perpetrator, victim of crime, injured person, victimization, interdisciplinary team, intervention, victim assistance

OBSAH

ÚVOD	9
1 STALKING JAKO FORMA NÁSILÍ	12
1.1 Historické souvislosti stalkingu.....	15
1.2 Stalking jako specifická forma domácího násilí.....	17
1.3 Právní zakotvení stalkingu	19
2 STALKER VERSUS OBĚŤ – MOTIVACE K ČINU	22
2.1 Základní charakteristika pronásledovatelů	23
2.2 Posuzování nebezpečnosti stalkingu	26
3 OBĚTI STALKINGU A JEJICH CHARAKTERISTIKA	28
3.1 Klasifikace obětí	30
4 ZÁKON O OBĚTECH TRESTNÝCH ČINŮ	34
4.1 Počátky v realizaci zákona a jeho legislativní vývoj	35
4.2 Právní zakotvení obětí trestného činu	38
4.3 Práva obětí trestného činu	43
4.4 Průběh soudního řízení	46
5 MOŽNÉ PŘÍSTUPY ŘEŠENÍ STALKINGU	50
6 DŮSLEDKY DOPADU STALKINGU NA OBĚŤ	51
7 OCHRANA OBĚTI STALKINGU	54
7.1 Institut krátkodobé ochrany	54
7.2 Uplatnění intervenčního týmu v případech stalkingu.....	55
8 MOŽNÁ PREVENCE A OCHRANA PROTI STALKINGU.....	60
9 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ	64
9.1 Cíl empirického šetření.....	66
9.2 Metoda sběru dat	68
9.3 Charakteristika respondentů	69
9.4 Průběh empirického šetření	70
9.5 Zpracování empirického šetření	70
9.5.1 Testování statistických hypotéz.....	71
9.5.2 Zpracování dotazníku z empirického šetření.....	76
9.6 Vyhodnocení a interpretace výsledků empirického šetření.....	91
10 KAZUISTIKA.....	97

ZÁVĚR	106
SEZNAM ODBORNÝCH PRAMENŮ	108
SEZNAM PŘÍLOH	113

*„Konkrétní zločin ovlivnit neumíme, ale můžeme ovlivnit to,
jak se s oběťmi zločinu jedná. Viviane Redingová*

ÚVOD

Toto téma své diplomové práce jsem si zvolila především proto, že se dotýká výkonu mé profese - práce sociální pracovníce v oblasti péče o rodinu a děti, kdy v rámci výkonu své práce poměrně často přicházím do styku s oběťmi domácího násilí, u kterých se vyskytují i různé formy a míry pronásledování. Klienti, kteří jsou poznamenáni problémem souvisejícím s jakýmkoliv druhem násilí, jsou ve špatném psychickém stavu a velmi složité životní situaci, kterou řeší současně s péčí o jedno či více dětí.

Stalking, neboli nebezpečné pronásledování, je fenomén, který lze definovat jako specifickou formu vztahového násilí. Chování stalkera vůči jeho oběti, na kterou se cíleně zaměřil, je jednáním dlouhodobým, stupňujícím se od počátečního obtěžujícího chování, které oběti znepríjemňuje život, až po násilné chování vůči oběti, které může mít až destruktivní charakter. Stalking se v posledních dvou desetiletích stal společně se sexuálním obtěžováním, mobbingem a bossingem, právním institutem v právních řádech moderních států, který postihuje útoky jak na duševní integritu oběti, tak na úmyslné narušení její osobní svobody. U obětí jsou časté psychické, popř. psychosomatické následky, které mohou vést až k posttraumatické stresové poruše, jejíž následky si oběť nese po celý svůj život.

Zájem o tento fenomén se probudil díky zveřejnění několika případů obětí obtěžování a pronásledování jak z řad běžných občanů, (zveřejněný případ Michaely Maličkové z roku 2007 a pronásledování psychiatra Karla svým pacientem), tak z řad známých osobností, tzv. VIP. Na území České republiky má stalking bohužel již několik obětí, z nichž nejznámější, výše zmiňovaná Maličková, se před nešťastnou událostí obrátila na Policii ČR a dále ještě spolupracovala s médii a se sdružením Bílý kruh bezpečí, který je považován za největšího odborníka na tuto problematiku u nás. Osvěta v této oblasti probíhá prostřednictvím mediálního zpravodajství, tisku, internetu, apod. Denně jsme zahlcováni různými kauzami, a díky masmédiím se nám tak otevírají příběhy obětí, které sice osobně neznáme, ale jejichž osudy se nás mohou různě dotknout. Medializování tohoto typu zločinu napomohl i dokument České televize „Stalking – nebezpečné pronásledování“ a touto televizí vysílaný americký pořad v českém překladu „Stalkeři mezi námi“. Takové medializování zločinu má velmi kladné důsledky především v tom,

že problematika obětí trestných činů již není tabuizovaným tématem, a současně i proto, že vzrůstá veřejné povědomí o různých, více či méně patologických jevech ve společnosti. V posledních letech také významně vzrostl počet krizových linek a institucí, určených obětem trestných činů (Bílý kruh bezpečí, Rosa, Dona linka, La Strada, Magdala). K výrazným změnám ve vztahu k obětem trestného činu došlo i ve složkách Policie České republiky, která využívá zavedenou službu určenou na pomoc a podporu obětem závažných trestných činů a mimořádných událostí, jejímž účelem je minimalizovat negativní důsledky sekundární viktimizace.

Téma stalkingu jsem si vybrala již při zpracování své bakalářské práce. Ta se zabývala pouze samotným fenoménem stalkingu, který byl v době vypracování zmíněné bakalářské práce nově zakotveným jevem v trestním zákoníku. V diplomové práci jsem se tedy rozhodla využít poznatky z předchozí práce a rozšířit je o souvislosti z pohledu dalšího, nového zákonného projevu - zákona o obětech trestných činů, který je v účinnosti od 1.8.2013. Tato vzájemná souvislost mne velmi zaujala, jelikož se ve své praxi velmi intenzivně setkávám s nedostatečnou ochranou mých klientů – obětí trestných činů. Značný nedostatek se projevoval zejména v sekundární viktimizaci klientů, ve zhoršení psychosomatického stavu klientů i ve zhoršení jejich celkového sociálního života. Absence zákonné normy, která by poskytla pevnou oporu pro pomoc těmto klientům, byla nepřekonatelnou překážkou v podpoře a v poskytnutí pomoci klientům, kteří to ode mne, jako od sociálního pracovníka očekávali. Proto platnost a účinnost nového zákona o obětech trestných činů je, dle mého názoru, velkým přínosem nejenom pro samotné oběti, ale i nezbytným předpokladem pro práci pracovníků v pomáhajících profesích, kteří s oběťmi trestných činů pracují.

Významná praktická změna při řešení otázky stalkingu nastala od 1.1.2010, kdy bylo orgánům, činným v trestních věcech, ulehčeno vyšetřování i stíhání pachatelů, a to díky začlenění nebezpečného pronásledování do nového trestního zákoníku pod § 354, coby trestného činu. Průlomem pro práci s oběťmi trestného činu, tedy i stalkingu, je především uzákonění nového zákona o obětech trestných činů č. 45/2013 Sb., který je účinný od 1.8.2013. Tímto je možno položit základ pozitivního vývoje v oblasti postížitelnosti nebezpečného jednání, a následné práce a pomoci obětem trestných činů, které mají v zákonu jednoznačnou oporu, neboť rozšiřuje a posiluje práva obětí trestných činů, zvyšuje finanční pomoc a zakotvuje některé nové právní instituty.

Teoretické poznatky a zákonné zakotvení problému jsou sice tzv. základní kameny k řešení problému, ale bez jejich účelné aplikace jsou pouhým textem na papíru. Právě

účelná aplikace, využití teoretických poznatků o stalkingu a jeho promítnutí v zákonné úpravě je tématem, kterým se ve své práci zabývám.

Cílem práce bude popis a analýza fenoménu stalkingu v kontextu zákona o obětech trestných činů a zjištění reflexe uplatnění tohoto zákona z pohledu pracovníků v pomáhajících profesích. Z tohoto důvodu je obsahem výzkumné otázky této práce právě téma míry poznatků, které jsou obsahem úvodních kapitol tvořící teoretické východisko pro výzkumné šetření včetně míry jejich aplikace v praxi v pomáhajících profesích. Výzkumná otázka obsažená v hypotéze je reakcí na moji dosavadní zkušenost, že znalost a využití teoretických a zákonných pilířů je naprosto nedostatečná a neodpovídá společenské potřebě. Metodami sběru dat bude studium dokumentů a dotazníky. Data budou analyzována matematicko statistickým zpracováním.

Význam práce lze posuzovat ze dvou úhlů. Za prvé, v poskytnutí informací a zjištěných výsledků shromážděných v této práci k užitečnějšímu a lepšímu využití nového zákona v praxi, čímž by mohl poskytnout odborníkům nový pohled na využití zákona v profesi, kterou vykonávají. Za druhé, v podnícení vyššího zájmu pracovníků v pomáhajících profesích k využití zákona o obětech trestných činů při práci s oběti trestných činů, a to v celém rozsahu, který umožňuje platná legislativa.

1 Stalking jako forma násilí

Násilí je takové jednání, které druhému způsobí bolest nebo jej poškodí. Přestože je násilí přirozená součást života, o čemž svědčí celé dějiny lidstva s jejich válkami, jeho nárůst a především nesmyslnost v posledních letech je překvapující. Změnou životních podmínek a kulturních hodnot se mění obraz chápání interpersonálního násilí především v rodině.¹

Násilí, agrese a konflikty jsou neodmyslitelnou součástí a příznačným rysem vztahů mezi tvory, obdařenými myšlením a řečí. Strach, nejistota, obavy, bezmoc, úzkost a touha po odplatě jsou pocity, které v nás setkání s násilím vyvolává. Především však trpké zkušenosti a časté doživotní jizvy na duši bývají nejsmutnějšími důsledky našich setkání s násilím. V životě se můžeme setkat s různými projevy násilí, které se od sebe mohou lišit způsobem provedení, aktéry i oběťmi, příčinami vzniku, následky pro oběti, délkou trvání, apod. Tyto faktory do různé míry ovlivňují a individualizují vznik, průběh i řešení konfliktních situací či násilných incidentů. Co do způsobu páčání je rozlišováno násilí v podobě agrese (verbální, fyzické, vůči osobám nebo předmětům), manipulace a kombinace obou typů. Podle délky trvání rozlišujeme násilí dlouhodobé (latentní, pokračující), situační násilí v podobě postupně gradujících konfliktních situací a násilí ve formě incidentů (neočekávaných, náhlých často násilných projevů s krátkým intenzivním průběhem).²

Pojem stalking lze definovat jako specifickou formu vztahového násilí, jehož základním znakem je násilné a nežádoucí pronikání do soukromé sféry oběti, a to takovým způsobem, že u oběti vzniká důvodný pocit strachu a ohrožení. Stalking lze také chápat jako specifickou formu agrese vůči druhé osobě. Hlavním rysem stalkingu je podle Čírtkové „obsesivní fixace známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně nevyžádanou a nechtěnou pozorností“.

Anglický výraz „stalking“ označoval původně v řeči lovců stopování, přiblížení se k lovené zvěři. V kriminologickém smyslu je definován jako úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost.³

---

¹ VANÍČKOVÁ, Eva, HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana a PROVAZNÍKOVÁ, Hana. *Násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: 1995, s.5

² SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha: 1996, s. 7-8

³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: 2009, s. 225

Doslovný překlad slova stalking znamená pronásledovat, stopovat divokou zvěř, přiblížit se k ní. Dle slov prof. Heleny Válkové v jejím příspěvku do časopisu *Trestněprávní revue*, jeden z prvních pokusů vymezení pojmu pochází od amerických autorů Meloy a Gotthard⁴, kteří zahrnují pod pojem stalking úmyslné, zlovolné a opakované pronásledování a obtěžování jiné osoby. Válková dále shrnuje, že v odborné literatuře se pod pojmem stalking zpravidla rozumí chování, kdy se pachatel zaměří na určitého člověka, po kterém slídí, obtěžuje ho a pronásleduje jej, vyhrožuje mu, často jej i fyzicky napadá a někdy i usmrtí. Tímto chováním zároveň vyvolává u oběti pocity strachu, úzkosti a beznaděje.

Podle Visingera je hlavním cílem nebezpečného pronásledování systematicky a dlouhodobě psychicky týrat vyhlédnutou oběť, a tím ji dohnat k sebevraždě nebo k jiným krajním řešením její zoufalé situace. Pachatel tak jedná z důvodu vyvolání strachu u oběti, kvůli pocitu ztráty jejího soukromí. Pronásledování a obtěžování osoby výrazně snižuje kvalitu jejího života, v některých případech může také ohrozit bezpečí oběti.⁵

O stalkingu se diskutuje především v oblasti kriminologie, kriminální psychologie a trestního práva. Přímým následkem stalkingu je závažné narušování soukromí, osobní svobody a lidské důstojnosti oběti. Ve forenzní psychologii je stalking obecně považován za specifickou formu vztahového násilí, jehož hlavním znakem je obsedantní upnutí se známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně projevy nevyžádané a nechtěné pozornosti. Patří sem i různé formy psychického terorizování, vedeného nenávisť a pomstou, ale může jít i o zášti motivované pronásledování na bázi zaměstnaneckých vztahů, privátních kontaktů, obchodních vztahů, a také profesionálních kontaktů či sousedských vazeb.

V případě pronásledování nejde jen o momentální ventilování emocí, ale skrývá se za ním i určitá myšlenka, záměr nebo umanutý úmysl, který má naprosto odlišný psychologický základ. Z agresivní komunikace a chování se stává soustavný agresivní program, jehož znaky jsou opakování, vytrvalost a soustavnost.⁶

---

⁴ VÁLKOVÁ, Helena. Česká podoba stalkingu podle § 354 v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 9, s. 257-259

⁵ VISINGER, Radek. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 11, s. 332-333

⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1 vyd.. Praha: 2008, s. 53-54

Podstatou stalkingu je fakt, že se vždy točí kolem vztahů, nezávisle na tom, zda se jedná o vztahy reálné nebo iluzorní. V reálných vztazích vzniká stalking jako reakce na problémy nebo konflikty a představuje disfunkční vzorec chování pro řešení vztahových krizí a kolapsů. Nejčastěji, téměř v polovině případů, vzniká stalking v konfliktních intimních vztazích, dále pak ve vztazích profesních, pracovních a sousedských.

Příčinou vzniku stalkingu může být neschopnost unést jednostranné ukončení intimního partnerského vztahu – **tzv. ex-partner stalking**. V tomto případě je motivací stalkera snaha obnovit zkrachovaný vztah nebo snaha se pomstít za rozchod. V mnoha případech se oba motivy, lásky a nenávisti, prolínají. Tomuto odpovídá i obsah nevyžádaných vzkazů prostřednictvím SMS zpráv, telefonátů, e-mailů, atd. V iluzorních vztazích je problém vztahové dynamiky opačný. Stalking není z pohledu stalkera reakcí, ale naopak akcí. Podnikáním jednotlivých akcí chce stalker vztah iniciovat a navodit. Chce vytvořit to, co zatím existuje pouze v jeho představách. Příkladem může být umanutý ctitel, který si ve své mysli zkonstruoval idol a idealizovaný vztah, který se snaží zachovat. Vyhlédnutou oběť skutečně zná (jde např. o kolegyni z práce), nebo si ji vyhlédl zprostředkovaně, např. v médiích. Do této kategorie spadá i specifická varianta pronásledování celebrit.⁷

V současnosti se rozlišují různé přístupy ke klasifikaci stalkingu. Liší se v tom, jaká hlediska se pro utřídění využívají (typ vztahu, obsah komunikace stalkera, motivy stalkera, přítomnost psychopatologického chování, atp.). Dle Čírtkové, pro první posouzení věci je účelné vycházet z konkrétních způsobů chování stalkerů. Podle toho lze v rámci stalkingu rozlišit:

- ∞ případy obtěžování
- ∞ případy pronásledování
- ∞ případy pronásledování s vyhrožováním (nebezpečné pronásledování v užším slova smyslu)

Obtěžování představuje nejmírnější podobu stalkingu. V odborné literatuře je tato varianta označována jako tzv. distální stalking. Pachatel „atakuje“ oběť z prostorové nebo virtuální dálky. Identita pronásledovatele může být oběti anonymní, nebo je známá.

---

⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování. *České vězeňství*, 2009. č. 3, s. 22

Pronásledovatel vyhlédnutou osobu zaplavuje množstvím různých sdělení, zpráv, vzkazů, někdy i fotografií nebo dárků, které zasílá různými telekomunikačními médii nebo poštou.

Pronásledování (tzv. proximální stalking) již zahrnuje více či méně otevřený kontakt mezi obětí a pachatelem. Patří sem nepřehlédnutelné známky přítomnosti pronásledovatele, jako např. zanechávání vzkazů za stěračem nebo uvnitř vozidla oběti, ničení jejího majetku, vzkazy na dveřích bytu nebo na jejím pracovišti. V případě pronásledování se objevují i razantnější pokusy o přímý kontakt s obětí. Patří sem zjevné sledování oběti, fyzické napadení oběti na veřejnosti, pokusy přímo vniknout do jejího soukromí. Tato varianta je zpravidla kombinací obtěžování a pronásledování.

Pronásledování s vyhrožováním představuje nejvyhrocenější podobu stalkingu. Pronásledovatel na dálku (prostřednictvím dopisů, SMS zpráv, e-mailů, telefonátů nebo prostřednictvím třetí osoby) i v přímém kontaktu vyhrožuje oběti vážnou újmou či ztrátou. Stalker může zastrašovat oběť i vlastní sebevraždou, odebráním nebo únosem společných dětí nebo ublížením třetím (blízkým) osobám.

Stalking je nutné odlišit od jiných podob tzv. „**psychoteroru**“, který je v určitých aspektech podobný. „Psychoteror“ má však od stalkingu odlišnou podstatu, zcela odlišnou dynamiku, a v praxi vyžaduje i rozdílný přístup řešení. Mezi „psychoteror“ lze zahrnout mobbing (odvíjí se v pracovním prostředí, kdy se např. kolega/kolegyně na pracovišti fixuje na určitou spolupracovnici/spolupracovníka, vytrvale a proti jeho/její vůli ho/ji obtěžuje projevy svého erotického poblouznění), sexuálně či mocensky motivovaný telefonní teror (má nejčastěji podobu obscénních telefonátů, popř. sdělování šokujících zpráv) a pronásledování jedince určitou skupinou (sektou) či institucí (představitelé sekty tlačí na svého člena, aby si rozmyslel své vystoupení ze sekty).⁸

1.1 Historické souvislosti stalkingu

Stalking je označován za zločin 90. let 20. století. V polovině 90. let přijaly první státy (USA, Velká Británie, Austrálie) tzv. anti-stalkingové zákony a brzy je následovaly i další země, např. Belgie, kde byla skutková podstata stalkingu zahrnuta do trestního zákona v roce 1998, dále Holandsko v roce 2000. Rakousko zavedlo trestnost stalkingu od 1.7.2006, SRN pak od 1.1.2007.

---

⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Nebezpečné pronásledování*. Metodický pokyn Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 8 pro MOP Praha. Praha, 2010.

V oblasti psychiatrie se podobný jev vyskytuje již poměrně dlouhou dobu. Již v 18. století psychiatr Pinel a následně jeho žák Esquirol se zabývali popisem a objasněním tzv. erotomanie (tj. patologická vazba na jinou osobu, která se projevuje alespoň zpočátku jako umanutý obdiv nebo erotická náklonnost), kterou dávali do souvislosti s jinými monomániemi (např. pyromanie nebo kleptomanie).

Francouzský psychiatr De Clérambault jako první upozornil, že motivem vždy nemusí být nezpracovaná láska, erotika nebo sexualita. Větší míru přikládal pýše, pocitu mimořádnosti sebe sama a narušení kontaktu s realitou. V průběhu první poloviny 20. století nabídla psychiatrie a psychologie řadu pokusů o vysvětlení milostného pronásledování jako psychopatologického jevu. V druhé polovině 20. století došlo ke změně názorů, kdy z ryze psychiatrického problému se umanuté obtěžování druhé osoby nevyžádanou pozorností pozvolna stává problém pro další vědní obory, především pro ty s těsnou vazbou na kriminalitu. Může za to především rozšíření počtu případů, které se z psychiatrických ambulancí nebo léčeben stěhovaly do soudních síní.

Nové podoby pronásledování, které se postupem času objevily (telefonní teror, kyberstalking, exartner – stalking atd.), přispívají k ústupu psychiatrizace problému. Tradiční pojem erotomanie je nahrazen výrazem „stalking“, který zahrnuje rozsáhlejší škálu jevů a zdůrazňuje především spojitost intenzivního systematického pronásledování s násilím. Do popředí se dostávají opomíjené otázky, jako např. ochrana oběti nebo pravděpodobnost změny pronásledování v přímé fyzické násilí vůči oběti, popř. třetí osoby. Obsahem pojmu stalking není tedy pouze erotický obdiv vedoucí ke vtíravosti. Jsou zde zahrnuty i různé formy např. psychického terorizování, vedené nenávistí a pomstou.⁹

Ve druhé polovině 20. století mění stalking svou tvář. Svůj podíl na tom nesou především změny ve společnosti. Mezi dva významné faktory se zapisují především moderní komunikační prostředky a postmoderní kultura. Moderní doba umožňuje díky technickému pokroku daleko efektivnější způsoby pronásledování. Pronásledovatel se nemusí spoléhat na poštovní doručování dopisů, protože zasílání SMS zpráv je jednodušší, rychlejší a účinnější. Nové formy, jako např. kyberstalking (tj. zneužívání internetu k obtěžování a pronásledování) otevírají dříve netušené varianty pronásledování.

---

⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1 vyd. Praha: 2008, s. 53-54

Na stalkingu se podepisuje i duch doby. Tradiční životní hodnoty jsou rozkolísány. Pro mnoho lidí je stále obtížnější najít odpověď na otázku, co pro ně znamená spokojený život. V mnoha ohledech se posunují i hranice norem, a to především v oblasti mezilidských vztahů, sexuality i násilí. V neposlední řadě se tento posun projevuje i v oblasti pronásledování. Stalking se z ryze psychiatrické záležitosti (tj. erotické poblázněnosti) rozšířil a postihuje širší paletu vztahů. Pronásledovatelé už nejsou jenom osoby, které se dají na první pohled označit jako „případ pro psychiatra“.¹⁰

Novou podobu stalkingu lze charakterizovat takto:

- ∞ stalking je technicky vzato jednodušší
- ∞ jsou objeveny nové způsoby a formy pronásledování (podle motivace, podle osobnosti stalkerů, podle vztahů, do kterých násilí proniká)
- ∞ dochází i k většímu výskytu jevu a ke kriminalizaci stalkingu¹¹

1.2 Stalking jako specifická forma domácího násilí

Na základě Listiny základních práv a svobod má každý občan právo na nedotknutelnost osobního a rodinného života. Toto právo na soukromí má ale z pohledu domácího násilí řadu pozitiv i negativ. Na jedné straně stojí pozitivum intimního prostoru a absence přímé společenské kontroly. Protikladem je nemožnost přímé kontroly toho, co se v soukromí skutečně děje. Jsou to právě tyto skutečnosti, které velmi často vedou lidi k mylnému závěru, že domácí násilí je soukromou záležitostí, kterou si lidé musí vyřešit sami mezi sebou. Stát by měl chránit své občany a postarat se o to, aby byla dodržována lidská práva i za zavřenými dveřmi domácností.¹²

Domácí násilí a pronásledování bývalým partnerem představují dvě samostatné verze partnerského násilí. Mohou se vyskytovat jak izolovaně, tak i ve vzájemném propojení. Vysoká vazba mezi pronásledováním a domácím násilím je všeobecně považována za prokázanou, ale i přesto je předmětem mnoha sporů. Při jejich řešení se vychází především ze srovnávání pachatelů a obětí obou forem partnerského násilí, přičemž výsledky zjištění lze shrnout do těchto základních bodů:

---

¹⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování. *České vězeňství*, 2009. č. 3, s. 23

¹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování: jak ho rozpoznat? *Právo a rodina*. 2009. č. 7, s. 2

¹² SPURNÝ, Joža; ČERVENÝ, Viktor. *Násilí z pohledu společenských věd*. 1.vyd. Praha: 2007, s. 45

- ∞ oběť domácího násilí a oběť ex-partner stalkingu nejsou totožné už především proto, že k oběma obětem se musí přistupovat odlišně jak v poskytnuté pomoci, tak ve způsobu intervence
- ∞ oběti ex-partner stalkingu vyhledávají pomoc dříve, než oběti fyzického domácího násilí. Jsou aktivnější ve vyhledávání zdrojů pomoci. Významnou roli hraje i fakt, že oběti pronásledování nežijí ve společné domácnosti s ohrožující osobou, a proto mohou nepozorovaně vyhledat pomoc, oproti obětem domácího násilí, které jsou svým partnerem neustále hlídány a kontrolovány
- ∞ neexistuje pravidlo, že všechny případy domácího násilí se překloupí do pronásledování, pouze určitá část násilných osob pokračuje v domácím násilí cestou pronásledování bývalého partnera¹³

Za dominantní znak pronásledování bývalým partnerem je považováno zvýšené riziko fyzického násilí. Existuje vysoká pravděpodobnost, že pronásledovatel se zátěží domácího násilníka přejde od čistě psychického teroru (telefonování, e-mailování, slídění) k fyzickému násilí, které obvykle graduje. Nakonec může dojít i k tomu, že pronásledovatel fyzicky napadá i oběť, její známé a příbuzné. V tragických případech agrese vůči oběti pronásledování graduje do vražedného jednání.

Některé výzkumy se zaměřují i na identifikaci konkrétních pozorovatelných projevů domácích násilníků, které by signalizovaly zvýšené riziko pronásledování do budoucna. K varovným signálům byly např. přiřazeny následující vzorce chování domácího násilníka v průběhu existence vztahu: úzkostná vazba (nechce žít bez partnerky, neustále prosí o novou šanci pro obnovení vztahu), projevy vlastnictví, emocionální výkyvy od totální oddanosti až po výbuchy agrese, falešné usmíření (opakované zahrnutí dárky, opakované ujištění, že vše napraví).

Jak bylo již shora uvedeno, stalking a domácí násilí má mnoho společných znaků. Tím nejpodstatnějším je společný jmenovatel, kterým je hrozba napadení oběti. To je hlavní důvod toho, proč se při trestně-právním řešení případů stalkingu otevírá problém ochrany oběti. U domácího násilí je na rozdíl od nebezpečného pronásledování nejdůležitější existence, tj. trvání partnerského vztahu. Stalking naopak probíhá i v ukončeném partnerském vztahu, tj. po odluce či rozvodu partnerů. Zatím se nedá říci, jaké jsou přesné indikátory překlopení domácího násilí do nebezpečného pronásledování bývalým partnerem.

---

¹³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jde po mě můj bývalý. *Psychologie dnes*. 2008, č. 6, s. 20-23

Hlavní kritériem, které je podstatné pro oddělení domácího násilí a nebezpečného pronásledování, je skutečnost, že domácí násilí se odehrává ve stále trvajícím partnerském vztahu a stalking probíhá v partnerském vztahu ukončeném, tj. po odluce nebo rozchodu partnerů, popř. ve vztahu, který nikdy neexistoval (pronásledování celebrit). V současné době se věnuje velká pozornost především pronásledování, spojeném s domácím násilím. Pro tento typ byl vytvořen posuzovací systém SARA DN (viz příloha B), který již úspěšně používá Policie ČR.

Výzkumy z oblasti kriminologie a viktimologie potvrdily, že značnému počtu partnerských vražd předchází určité typické okolnosti. Tyto „předzvěsti“ možné agrese bývají označovány jako rizikové faktory. Signálem svědčícím pro zvýšené riziko agresivního napadení ze strany životního partnera mohou být dramatické momenty, stabilizátory, náhlý stav hněvivého rozhořčení spojený s trpkým zklamáním („embitterment“) nebo hrozby likvidační agrese.

Přítomnost domácího násilí v aktuálním partnerském vztahu nebo stalkingu v ukončeném partnerském vztahu vždy znamená důležitou okolnost pro posuzování míry či stupně ohrožení oběti na zdraví a životě. Pokud se k probíhajícímu domácímu násilí nebo k probíhajícímu stalkingu připojí výhrůžky zabitím ze strany násilné osoby, je třeba je brát vážně. Ohrožené osoby by měly minimalizovat každou pří a roztržku. Pro nezbytná konfliktní jednání by měly využít prostředníka, nejlépe neutrální osobu s autoritou, např. právního zástupce. V závažných případech je nutné doporučit, aby se potenciální oběť přestěhovala, popř. na čas ukryla mimo místo bydliště.¹⁴

Je nutné mít na paměti, že oběť se může dobře bránit jenom tehdy, když se vymaní z agresorova ovládnutí, a přistoupí na to, že je zlý a nebezpečný navzdory bývalým nebo stále trvajícím citům, které k němu chová.¹⁵

1.3 Právní zakotvení stalkingu

Před přijetím nového trestního zákoníku (dále jen TrZ) z roku 1961 nebyl trestný čin nebezpečného pronásledování nijak právně zakotven. Bylo možné postihnout zakázané jednání odpovídající stalkingu několika trestnými činy, jejichž ustanovení uvedené ve zvláštní části trestního zákoníku představovaly možnost sankcionovat taková

---

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Stalking-vybrané poznatky o nebezpečném pronásledování. *Metodický pokyn pro pracovníky OSPOD v rámci interdisciplinárního týmu*. Praha, 2011.

¹⁵ HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. vyd. Praha: 2002, s. 187

protiprávní jednání, zcela však nevystihovaly podstatu tohoto jevu. Jiné eventuality postihu nebezpečného pronásledování neexistovaly.

Od 1.1.2010 vstoupil v účinnost nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., ve kterém je zakotvena možnost stíhání chování, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu a to nebezpečného pronásledování (dle § 354 tohoto zákona). Česká republika se tak přiřadila k těm zemím Evropské unie, které zareagovaly na mezery ve včasné a účinné ochraně oběti stalkingu.

To, co dělá z pronásledování kriminalizovatelné jednání, je opakované a vytrvalé pokračování v nevyžádaných kontaktech s obětí. Stejně jako u domácího násilí i u stalkingu se jasně rozdělují role – na straně jedné oběť, trpící intenzivním pocitem strachu a bezmoci, na straně druhé pachatel či ohrožovatel, který oběť terorizuje.

Kriminalizace stalkingu je nepochybně pozitivním krokem pro řešení konkrétních případů v praxi. Umožňuje alespoň částečně chránit oběť a pro pachatele představuje jak sankci, tak i šanci. Po uzákonění nového trestného činu stalkingu volala značná část odborné veřejnosti z řad kriminologů, psychologů, psychiatrů, atd. Trestní zákoník postihuje pouze nejzávažnější formy stalkingu. Pro všechny formy je pak společné, že musí jít o dlouhodobé pronásledování jiného, a zároveň toto jednání musí být způsobilé vzbudit v jiném důvodnou obavu o život nebo zdraví vlastní či osob blízkých. Pokud jednání pachatele nebude, objektivně posuzováno, způsobilé vzbudit uvedenou obavu v oběti stalkingu, nepůjde o trestný čin dle platné právní úpravy.

V § 354 nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. se uvádí, že „kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že:

- a. vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,
- b. vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
- c. vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
- d. omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života,
- e. zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin viz výše:
  - a. vůči dítěti nebo těhotné ženě

b. se zbraní nebo

c. nejméně se dvěma osobami (předpokládá se, že na činu pachatele se podílejí alespoň další dvě osoby – může jít o spolupachatelství § 23 nebo o účastenství ve formě organizátorství nebo pomoci § 24 odst. 1 písm. a), c)“¹⁶

V novém trestním zákoníku jsou dále uvedeny další dva paragrafy, které se stalkingem souvisejí. Jedná se především o § 353 nebezpečné vyhrožování a dále § 352 násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.

V prvním odstavci § 352 je chráněna skupina obyvatelů, ve druhém a třetím odstavci je kromě skupiny obyvatel zajištěna i ochrana jednotlivce. V obou odstavcích je rovněž postihováno pouhé vyhrožování usmrcením, ublížením na zdraví (viz § 122 odst. 1 trZ.) nebo škodou velkého rozsahu (nejméně 5.000 000,- Kč, viz § 138 odst. 1 trZ.).

V § 353 (nebezpečné vyhrožování) odst. 1 se uvádí, že kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odstavec 2 informuje, že odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo vůči dítěti či těhotné ženě, se zbraní, na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jeho povinnosti nebo na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání atd.¹⁷

---

¹⁶ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: 2009, s. 430

¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: 2009, s. 431-432

2 Stalker versus oběť – motivace k činu

Skutečnost, že k pronásledování dochází, je už v dnešní době zřejmá, a nikdo nezpochybnuje existenci tohoto fenoménu. Z jakého důvodu však k těmto deliktům dochází, je předmětem mnoha projektů nebo výzkumů zaměřujících se na motivaci pachatelů.

Podle Mullenů identifikujeme u pachatelů pět motivačních vzorců: reakce na odmítnutí, hledání intimity a blízkosti za každou cenu, ventilování nenávisti a nepřátelství, pronásledování z neschopnosti řešit situaci jiným způsobem a nakonec pronásledování jako následek útočné agresivity. Tyto motivační faktory jsou důležité v případech zacházení s pachateli. Podle toho, jaký motivační faktor se u pachatele projevuje, zvolí se vhodná metoda pro delikventa (např. u pronásledovatele hledajícího intimitu je místo policejních zásahů vhodnější spolupráce s psychiatry, z důvodu, že trpí často duševní chorobou).¹⁸

Motivace k pronásledování (stalkingu) bývalého partnera či partnerky vychází z dřívějšího vztahu, k němuž se pronásledovatel stále upíná. V závažných případech se pronásledovaný cítí odvržený, šíří se pocity hořkosti a nepřátelství vůči oběti. Monitoruje její další život a těžko snáší její úspěchy v době po rozchodu. Při pronásledování jedná s horkou hlavou. Právě touto emocionálností a orientací na minulost se diametrálně liší od stalkera se sadistickými prvky, který je orientován na přítomnost a jeho násilí je chladné a až neúprosně kalkulované.

V průměru jsou bývalí partneři násilnější než pronásledovatelé, které oběť sice zná, ale neměla s nimi intimní vztah. Na druhé straně však neplatí, že všichni pronásledovatelé z řad bývalých intimních partnerů se po zániku vztahu uchýlí k násilí. Zatím se zdá, že jedním z nejpevnějších predikátorů násilí je vazba pronásledování na předcházející domácí násilí.

Intenzita stalkingu, který se odehrává v rámci trvajících či ukončeného partnerského vztahu nebo i mimo něj, může být různá. Pokud se pronásledovatel zaměří na cizí osobu, nejde mu ani tak o ni, protože ji vlastně ani z důvěrného kontaktu nezná. Motivem je zde spíše představa, kterou si ve svém pokřiveném vnímání situace o svém terči vytvořil. Může se upnout na povrchně známé osoby z pracoviště nebo bydliště nebo zcela na cizí osoby známé z médií. Za skutečné motivy pronásledování jsou pokládány:

---

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, č. 4, s. 277.

- ∞ vyhledávání blízkosti (kontaktu) s vyhlédnutou obětí (asi 28 % případů)
- ∞ získání totální kontroly nad životem oběti (asi 36 % případů)
- ∞ rozhodnutí zničit blaho, tedy psychické i tělesné zdraví oběti¹⁹

2.1 Základní charakteristika pronásledovatelů

V poslední době bylo prováděno mnoho výzkumů, které se snažily zjistit, jaké povahové vlastnosti jsou pro pronásledovatele typické. Skupina pronásledovatelů byla a je podrobena různým psychologickým testům, které měly za cíl najít společné charakteristiky. Za nejzajímavější patří dva výstupy:

- ∞ některé psychologické studie se kloní k závěru, že pronásledování je více ovlivněno osobností pachatele než situačními faktory. Zjednodušeně lze říci, že problém spočívá v pachateli (v jeho osobnosti), nikoli v oběti. U většiny pronásledovatelů se jako hlavní zdroj problémového chování zjišťuje tzv. nejistá vazba projevující se citovou ambivalencí, nejistotou, agresivitou a neschopností řešit závislost ve vztahu. Ovlivnitelnost charakteristiky pachatele, která se utváří v raném dětství, vzniká na základě interakce dítěte s matkou.
- ∞ jiné studie poukazují také na významné odlišnosti v osobnosti mužských a ženských pachatelů tohoto deliktu. Rozdíl spočívá ve schopnosti řešit problémy. Vypadá to, že muži se upínají na toto obtěžující chování proto, že neumí řešit vztahové problémy jiným způsobem. Ženy naopak volí stalking zcela programově a kontrolovaně.²⁰

S přihlédnutím k těmto hlediskům se dá zhruba představit charakteristika pěti typů stalkerů:

∞ Typ 1 - pronásledování ex-partnerem

Četnost výskytu činí až 50% všech případů pronásledování. Riziko násilností ze strany pronásledovatele je značné. V anamnéze vztahu lze často zjistit domácí násilí. Motivace k pronásledování vyplývá z dřívějšího vztahu. Pronásledovatel se cítí jako odvržený partner a ve svém prožívání je upoután k minulosti. Pro pachatele je typická hostilita, negativní emoce, při pronásledování dovedou uplatnit chladnou kontrolu. Nevadí jim zájem policie. Výhrůžky směrem k oběti by se měly brát vážně. Doporučuje se přerušit kontakt mezi obětí a vyhrožovatelem.

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: 2008, s. 55

²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: 2008, s.70-73

∞ **Typ 2 - pronásledování umanutým obdivovatelem**

Četnost výskytu tohoto jevu se pohybuje kolem 18 %. Podle věku se rozlišují dva podtypy: mladý obdivovatel a obdivovatel středního věku. Terč pronásledování je spíše „idolem“ než „obětí“. Idol tvoří střed prožívání pachatele, dominuje v jeho fantazii. Pronásledovatel se sice pokouší o kontakty s idolem, v tomto případě však nebývá přítomné zvýšené riziko fyzické agrese. Pronásledování „poblázněným“ ctitelem představuje měkčí variantu, která má podobu obtěžování z důvodu údajné zamilovanosti. Stalker touží po romantickém vztahu s vyhlédnutou obětí, jeho fantazírování bývá častěji romantické, pozitivní.

∞ **Typ 3 – fixovaný pronásledovatel s psychickými poruchami**

Četnost výskytu je zhruba ve 20% případů. Jsou rozlišovány dva podtypy podle nebezpečnosti. Méně nebezpečný fixovaný pronásledovatel zaměřující se především na ženy, se kterými přichází do kontaktu profesně (jako klient či jako kolega). Projevy ukazují na poruchu osobnosti a chování (psychopatie). Tento typ žije v iluzorní představě o reálnosti ideálního vztahu s pocitem, že i oběť si přeje kontakt s ním. Kontakt s realitou bývá zachován, tzn. pronásledovatel je způsobilý k právním úkonům, je přičetný a netrpí psychotickými poruchami. Vyniká spíše ve schopnosti manipulace než v užití přímých hrozeb. Fixovaný pronásledovatel se zvýšenou nebezpečností se vyznačuje závažnějším stupněm psychického narušení. Často je evidován policií z důvodu problematického chování. V jeho anamnéze bývají sexuální nápadnosti i agresivní projevy, bývá nevypočitatelný. Typický pro něj je výskyt v nepravidelných časech na různých místech.

∞ **Typ 4 – sadistický pronásledovatel**

Četnost výskytu těchto pachatelů se odhaduje na zhruba 12 %. Tito pachatelé vykazují značnou nebezpečnost. Jejich hlavním znakem je snaha o úplnou kontrolu života oběti. Mají sklon k eskalaci kontroly oběti a zavražďování. Postupují s nápadnou citovou chladností a okolí je vnímá jako psychopatické osobnosti. Vůči oběti střídají projevy násilností a laskavosti, proto oběť ztrácí schopnost orientace v situaci. Oběti se doporučuje okamžitá izolace od pronásledovatele. Pobyť oběti je často nutné utajovat, protože pachatel má tendenci ji vyhledat a získat zpět pod svou kontrolu. Sadisté bývají inteligentní a umějí předvídat možné postupy formálních autorit. Vyznačují se obratností v komunikaci, v manipulaci, u nezavěšených a na veřejnosti dokáží vzbudit dobrý dojem. Jejich cílem je

oběť psychicky zeslabit a demonstrovat jí tím svoji moc. Jejich typickým projevem je také rozšiřování zvěstí o oběti, do kterých zahrnují i přátele oběti a její blízké.

Chování stalkera má ráz uceleného a jednotného procesu, který připomíná program. Jednotlivé aktivity stalkera na sebe navazují, zapadají do sebe, řetězí se. Lze říci, že v průměru jsou bývalý partneři násilnější než neznámí pronásledovatelé nebo stalkeri, které oběť sice zná, ale neměla s nimi intimní vztah. Na druhé straně však neplatí, že všichni pronásledovatelé z řad bývalých partnerů se po zániku vztahu uchýlí k násilí. Typické je, že pronásledovatel střídá laskavý tón s drsným vyznáním lásky a neutuchajícího zájmu, a tyto projevy prokládá přímými či nepřímými výhrůzkami. Odborníci se shodují v tom, že hlavním znakem pro posuzování pronásledování a vyhodnocení psychologického profilu pachatele je hlavně vztah k oběti. Podle empirických zjištění se pronásledování objevuje nejčastěji u těchto typů vztahů:

- ∞ osobní vztahy (milenecké a partnerské vztahy, sousedské vztahy atd.)
- ∞ pracovní vztahy (zaměstnanecký poměr nebo profesní vztah)
- ∞ mediálně zprostředkované vztahy (tj. pronásledování mediálně známé osobnosti-celebrity)
- ∞ psychické a sociální poškozování oběti - vysoké je u odmítnutého, zlostného a predátorského typu.²¹

Téměř každý pachatel si je vědom, že každé kriminální chování je společností sankcionováno jak bezprostředně trestním právem, tak nepřímo stigmatizací. Pachatel ví, že agresivní útok (bez ohledu na jeho motivaci) může oběť zničit, zranit nebo jinak poškodit. S nárůstem agrese pachatele roste napětí, které je s agresí spojováno. Pachatel má nutkání toto napětí odreagovávat, zároveň u něj vzniká sebezáchovná snaha brát si potřebné z vnějšku ihned a stále. Ten, kdo zneužívá druhého k udržení vlastní stability, je touto svou strukturální potřebou zcela zajat, často si ji neuvědomuje a není tudíž schopen si ji zpochybnit.²²

Aby si pachatel zajistil pozitivní sebeobraz s činy, které se s pozitivitou neslučují, často oběť před činem znehodnocuje a depersonalizuje. Pachatel připisuje oběti takové vlastnosti, které mu umožňují, aby své chování považoval za přijatelné. Tento způsob chování pachatel užívá k sebeospravedlnění a k udržení si pozitivního sebeobrazu.

---

²¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování. *České vězeňství*. 2009. č. 3, s. 25

²² PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 1. vyd. Praha: 2005, s. 76

Trestní řízení v celém svém rozsahu by mělo být zaměřeno na rozbití těchto technik a na znemožnění přesunu viny na oběť. Toto je nezbytným předpokladem změny pachatelova chování v žádoucím směru.²³

2.2 Posuzování nebezpečnosti stalkingu

Posuzování nebezpečnosti pronásledování se opírá o shromažďování informací a vyhodnocení dostupných údajů ke konkrétnímu případu, kterými jsou:

1. informace o pronásledovateli, u kterého se zjišťuje:

- ∞ eskalace – zda pronásledování má nebo bude mít stupňující charakter
- ∞ délka pronásledování – zpravidla platí, čím delší průběh, tím horší prognóza
- ∞ znovuoobnovení obtěžování – poté, co pachatel své činy zdánlivě ukončil
- ∞ intenzita psychického a sociálního poškozování oběti

2. informace o oběti:

V tomto případě je nutné zjistit objektivní možnosti oběti (pro zajištění jejího bezpečí, např. změna bydliště) a ověřit její subjektivní stav. Míra zranitelnosti se dá zjistit např. tím, zda se zná oběť a pronásledovatel dobře, zdali je pronásledovatel seznámen s denním režimem a návyky oběti, zda je oběť a pronásledovatel stále v kontaktu, zda má oběť reálnou možnost si zajistit fyzickou bezpečnost, zdali sdílí obavy oběti i lidé v jejím nejbližším okolí, zdali má možnost oběť vyhrožování zastavit, atd. Prognóza nebezpečnosti je ovlivněna také konkrétními situačními faktory (např. zda pronásledovatel změnil místo bydliště směrem k oběti). Dynamika průběhu pronásledování se může měnit v souvislosti s dramatickými epizodami v životě stalkera. Tím může být i nový vztah, který oběť navázala, rozhodnutí odejít ze soužití, atd.

3. falešné oběti stalkingu:

Rozlišují se dva základní typy nepravých obětí:

- ∞ nepravá oběť, u které je kontakt s realitou zachován, svoji viktimizaci předstírá. V tomto případě se jedná o účelové jednání, u kterého je motivací alibi, pomsta, přání získat pozornost.

---

²³ NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria a HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: 1997, s.96

- ∞ nepravá oběť, u které není zachován kontakt s realitou a v motivaci hrají důležitou roli různé psychické poruchy²⁴

V případě hodnocení stalkingu je nutné mít na paměti, že ke každému případu by se mělo přistupovat individuálně a měl by se posuzovat jednotlivě podle konkrétních okolností.

Obecně platí, že je nutné přihlížet k typu vztahu mezi pachatelem a obětí, k motivaci a osobnosti stalkera, ke konkrétním způsobům pronásledování, které stalker volí, a také ke zranitelnosti oběti. U každého typu pachatele je stanoveno riziko pro:

- ∞ fyzické napadení oběti - vysoké u odmítnutého a predátorského typu
- ∞ vyhrožování - nízké u predátora a hledače intimity
- ∞ tvrdošijnost (= vytrvalost, stálost) pronásledování u momentální oběti - příznivější prognóza je u nekompetentního typu
- ∞ pronásledování zacílené na nové oběti - u odmítnutého typu²⁵

---

²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Stalking-vybrané poznatky o nebezpečném pronásledování. *Metodický pokyn pro pracovníky OSPOD v rámci interdisciplinárního týmu*. Praha, 2011.

²⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování-nový trestný čin. *Metodický pokyn pro složky Policie ČR*. Praha, 2010.

3 Oběti stalkingu a jejich charakteristika

„Riziko, že se staneme obětí trestného činu, se týká nás všech bez ohledu na věk, vzdělání, profesi či postavení ve společnosti. Navíc zločin tak či onak poznamenává nejen přímou oběť, ale také její blízké. Pachatel tím, co udělal, změní kvalitu života „jednou ranou“ hned několika lidem. Z úspěšných, sebevědomých a pozitivních lidí se mnohdy stávají zlomené, nejisté a tápající osoby.“²⁶

V minulém století hledalo mnoho viktimologů odpověď na otázku, jaká je role, popř. podíl oběti na genezi činu. Např. Ezzat Abdek Fattah, kriminolog na univerzitě v Montrealu tvrdil, že existují lidé, kteří přitahují zločince jako ovce přitahují vlky. Oproti tomu viktimologové první generace odkazovali spíše na riskantní životní styl (prostituce, drogová závislost), který zvyšuje pravděpodobnost stát se obětí.²⁷

Banjamina Mendelsohna, který pracoval jako právník, přivedly zase jeho praktické zkušenosti z obhajoby k myšlence, že by se u zkoumání oběti mělo vycházet spíše ze vztahů, které byly mezi pachateli a oběťmi tohoto činu. Tvrdil, že znásilnění často vychází z předchozího úzkého vztahu mezi budoucím pachatelem a jeho obětí, a že některé oběti dokonce svým chováním bezděčně vybízejí k vlastní viktimizaci. Toto chování je dle Mendelsohna označeno jako *victim precipitation* (spolupodílení se na viktimizaci ze strany oběti). Náchylné oběti neboli *victim prone* charakterizoval jako oběti s velkou podvědomou kapacitou pro spuštění neboli nastartování vlastní viktimizace.²⁸

Dle Doernera se obětí může stát každý, bez ohledu na to, co dělá, kde žije nebo s kým se stýká. Každý má v sobě různé indispozice k tomu, aby se stal obětí trestné činnosti, jak se chová, komunikuje s lidmi. Pojem oběť se v širším slova smyslu vztahuje na oběti trestných činů a přestupků, přírodních katastrof, velkých neštěstí, teroristických útoků.²⁹

Z dostupné viktimologické literatury vyplývá, že zhruba 80% obětí se týká bagatelní kriminality. Drtivá většina z nich funguje i po prožití trestného činu běžným způsobem života a s následky viktimizace se dokáže vyrovnat sama. Jen zhruba 20% obětí je zločinem poškozeno závažným způsobem. Z dostupných statistik o obětech trestných činů vyplývá, že převládají vztahové delikty. Většina obětí „svého“ pachatele zná,

---

²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vyd. Praha: 2014, s.11

²⁷ TURVEY, Brent E. a PETHERICK, Wayne. *Forensic victimology: examining violent crime victims in investigative and legal contexts*. 1. vyd. Boston: 2009, s. 45-49

²⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vyd. Praha: 2014, s.13

²⁹ DOERNER, G. William a STEVEN, P. Lab. *Victimology*. 1. vyd. Cincinnati: 2002, s. 85

protože ji s ním spojuje určitý typ vztahu. Tato emocionální blízkost mezi pachatelem a obětí ovlivňuje rovněž ochotu trestný čin nahlásit.³⁰

Pro posouzení nebezpečnosti pronásledování je také důležitý profil rizikovosti individuální oběti. Přihlíží se k různým hlediskům, jako např. k profesi oběti a k subjektivnímu předpokladu oběti se bránit. Profesní skupiny, které se těší sociální prestiži nebo patří do skupiny pomáhajících profesí, jsou stalkingem ohroženy více než jiné osoby. Vyšší pravděpodobnost s vlastním poznáním specifických podob stalkingu mají i lékaři, psychiatři, terapeuti nebo vysokoškolské pedagogové. Při řešení každého případu je třeba zjistit, jaké má oběť objektivní možnosti pro zajištění svého bezpečí, zda může přechodně bydlet u blízkých osob, zdali si může zajistit větší bezpečí před pronásledovatelem, atd. Vedle objektivních možností se přihlíží i k subjektivnímu stavu oběti, tj. k jejímu psychickému stavu.

Psychické terorizování se může objevit i na úrovni zaměstnaneckých vztahů (zaměstnavatel-zaměstnanec), privátních kontaktů (bývalý partneři), obchodních vztahů (klient – poskytovatel služeb) nebo profesionálních kontaktů (lékař-pacient) či sousedských vazeb. Tento široce chápaný jev může postihnout i policisty a soudce. V současné době se často řeší problém, který se zabývá otázkou, do jaké míry jsou pronásledované osoby uznány a akceptovány jako oběti. Věrohodnost jejich postavení jako obětí obtěžování, pronásledování a vyhrožování bývá často zpochybňována.

Tak jako v dalších oblastech i v případě stalkingu existuje termín „nepravé oběti“. Tímto způsobem se označuje osoba, která se vydává za oběť trestného činu, ačkoliv jí ve skutečnosti není. V odborné literatuře se objevují ve stejném významu i další označení jako např. falešná oběť, údajná oběť, předstírající oběť. Navzdory terminologické různosti jde vždy o stejný jev. Tato osoba se v kontaktu s policií nebo dalšími institucemi prezentuje z různých příčin jako oběť i přesto, že pachatel ani trestný čin neexistují. Oproti tomu pojem „syndrom falešné viktimizace“ nepředstavuje ustálený pojem. Někdy je používán výhradně v souvislosti se stalkingem, jindy je rozšířen i na smyšlená znásilnění. Psychologické výzkumy se zabývají jak zkoumáním osobnosti falešných obětí, tak zjišťováním motivů, které je vedou k oznamování smyšlené viktimizace. Rozlišují se dva základní typy falešných obětí. První skupinu tvoří falešné oběti, které svou viktimizaci záměrně předstírají a vědí, že obelhávají okolí. Druhou skupinu tvoří falešné oběti, které ztratily kontakt s realitou a o své viktimizaci jsou subjektivně přesvědčeny. Falešná obvinění nejsou z jejich strany uvědomovanou lží. V motivaci k falešné viktimizaci sehrávají důležitou roli různé psychické

---

³⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vyd. Praha: 2014, s.15-16

poruchy. Falešné oběti, u nichž je kontakt s realitou zachován, rozlišují mezi skutečností a představou spolehlivě a svou viktimizaci předstírají. Představují účelové jednání. Důvodem pro jejich jednání mohou být alibi, pomsta, touha nebo přání získat pozornost nebo určité výhody.³¹

Obecně se dá uvést, že obětí zločinu se může stát kdokoli, tedy i jedinec s minimem či totální absencí rizikových faktorů. Lidé se stávají zranitelnými vůči kriminální viktimizaci v důsledku nepříznivých okolností, které na ně působily dříve, např. v dětství a v dospívání.³²

3.1 Klasifikace obětí

Dle Sochůrka rozumíme klasifikací obětí jejich členění podle různých kritérií, která se liší úhlem pohledu na oběť nebo z titulu vědy, jejíž optikou je na oběť nahlíženo. Je velmi obtížné najít kritéria, která by oběti jednoznačně systematicky rozčlenila. V odborné literatuře je uváděno několik dělení dle různých hledisek a autorů. Jejich kombinací s ohledem na jednotlivé případy může být zvýšena míra přesnosti viktimologické diagnózy obětí, která je nutná pro sociální pracovníky i ostatní pomáhající profese v přímé práci s obětí trestných činů. Přesnost viktimologické diagnózy obětí je důležitá zejména proto, aby byly aplikovány co možná nejúčinnější metody a způsoby práce s poškozenými, a aby se zvolením správného přístupu pomoci zabránilo vzniku sekundární viktimizace obětí.³³

Dle Mendelsohna je rozlišováno šest typů obětí, které rozlišil na základě vlastní klasifikace obětí vycházející z rozhovorů s poškozenými a svědky:

- ⊗ kompletně nevinná oběť
- ⊗ naivní oběť – nevědomky udělá něco, co zvyšuje pravděpodobnost, že se stane obětí trestného činu
- ⊗ riziková oběť – svým způsobem života se vystavuje riziku, že se stane obětí trestného činu (např. u prostitutky je zvýšené riziko znásilnění)
- ⊗ provokující oběť – vyprovokovává sama nebezpečnou situaci, za což nese větší morální zavinění nežli pachatel

---

³¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: 2008, s. 102-105

³² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vyd. Praha: 2014, s.24

³³ SOCHŮREK, Jiří. *Nástin vybraných problémů viktimologie*. 1. vyd. Liberec: 2003, s.81

- ∞ participující (součinná) oběť – oběť je původně pachatelem či agresorem, ale pro okolnosti dojde k její samotné viktimizaci
- ∞ simulující (falešná oběť)

Mendelsohn přihlížel ve své klasifikaci především k popisu chování budoucích obětí, kdy způsob života a projev chování spojoval s vlastnostmi osobnosti oběti. Mendelsohn bývá označován za představitele statického přístupu ve viktimologii.

Stoupencem jiného přístupu, označovaného jako dynamický, byl Hans von Hentig, neboť viktimizaci vnímal jako interakci různých faktorů jak na straně pachatele, tak na straně oběti. Dle Hentiga je jedinec socializován do role oběti tím, jak se k němu zachoval pachatel a jak se k němu chová okolí v době po činu. Viktimizovaná oběť si osvojí novou sociální roli a trpí naučenou bezmocí. Hentig vytvořil 13 skupin zranitelných obětí podle jejich zranitelnosti, tedy charakteristik zvyšujících vulnerabilitu konkrétního jedince. Do těchto skupin patří např. senioři, ženy, osoby s mentálním handicapem, děti a mladiství, imigranti, promiskuitní a vztahově nestálí jedinci, příslušníci minorit, apod.

Za zmínku stojí také připomenutí viktimologa S. Harborta, který provedl studii sériových vrahů. Za jeho hlavní poznatek lze považovat zjištění, že pachatelé útočí na oběti, které vnímají tak, že budou snadnou kořistí a že nebudou klást odpor. Sérioví vrazi očekávají, že oběť se bude chovat podle jejich představ od samotného okamžiku polapení.³⁴

Obecně se dá říci, že neexistuje všeobecně známý, univerzální profil typické oběti. Stejně tak nelze sestavit přehledný a stručný seznam vlastností, které by předurčovaly jedince k tomu, aby se stal obětí trestného činu. Velmi časté bývá v literatuře využíváno členění obětí podle charakteru trestného činu, jehož je konkrétní člověk obětí. V tomto případě jsou zásadní především důvody, které vedou pachatele ke spáchání trestného činu, a následné „zařazení“ oběti.³⁵

Dle Čírtkové je rozlišováno 5 následujících hledisek přístupu k oběti:

1. Hledisko kriminologické

V tomto hledisku jsou rozlišovány a) oběti tradičních trestných činů (násilné, majetkové, mravnostní), b) oběti nových, netradičních a vyšších forem kriminality, zejména organizované kriminality, obchodu s drogami, bílým masem apod., c) oběti

³⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vyd. Praha: 2014, s.13-16

³⁵ OSMANČÍK, Oldřich a ROZUM, Jiří. *K problematice obětí zločinu*. 1. vyd. Praha: 1993, s. 189

nezákonného zneužití ekonomické moci (poškození spotřebitelů, daňové úniky, úplatkářství a korupce).

2. Hledisko kriminalistické

Toto hledisko závisí na zhodnocení místa nálezu oběti. Rozlišuje se oběť:

- ∞ pohozená – je zpravidla zanechána na místě činu, pachatel se nesnaží ji ukrýt nebo ztížit její identifikaci,
- ∞ skrytá – pachatel oběť zahrabe či jiným způsobem ji skryje, místo nálezu oběti nebývá často místem činu, častá je snaha pachatele o ztížení identifikace oběti,
- ∞ vystavená – je typická pro sexuální devianty, kdy oběť upravují do určité polohy nebo pomocí úpravy oběti „posílají vzkaz“. Tyto skutečnosti mají, vedle vyšetřujících policistů, velký význam i pro psychologa, lze z nich například usuzovat na přítomnost sexuální deviace, typ pachatele apod.

3. Hledisko participace oběti (míry zavinění)

- ∞ oběti, které si zavinily svou viktimizaci: a) individuálně (oběť - provokatér), b) příslušností k rizikové skupině, která je společností hodnocena negativně
- ∞ oběti, které nezavinily svou viktimizaci: a) individuálně (občan okradený přesto, že řádně zabezpečil svůj majetek), b) příslušností k rizikové skupině, která je společností hodnocena pozitivně, (policista).

4. Hledisko interakce pachatel-oběť

- ∞ v tomto hledisku jsou důležité odpovědi na základní otázky pochopení vztahu mezi obětí a pachatelem. Klíčové jsou otázky typu: „ Proč si pachatel vybírá právě onu konkrétní oběť (pohlaví, stáří, rasu, barvu vlasů, příslušnosti k sociální skupině)?“, „Jaká je role oběti v jeho motivaci?“, „Jakou roli hraje místo, které si pachatel vybral?“, „Šlo o náhodný výběr oběti pachatelem nebo se zaměřil na ženu, která mu připomíná někoho z minulosti, nedostupný ideál, apod.?“

5. Hledisko chování oběti

- ∞ oběť může svým chováním přímo či nepřímo ovlivnit vznik a průběh trestného činu. Trestné činy, na jejichž vzniku a průběhu se oběť vůbec nijak nepodílí, jsou považovány některými viktimology spíše za výjimku než pravidlo. Oběťmi se velmi často stávají lidé, kteří zareagují jinak, než pachatel předpokládá

(např. obsluha přepadené banky, čerpací stanice klade odpor při nucení pachatele o vydání finančních prostředků z kasy).³⁶

I přesto, že jak již bylo výše uvedeno, platí, že nelze sestavit přehledný a stručný seznam vlastností, které by předurčovaly jedince k tomu, aby se stal obětí trestného činu. U klasifikace obětí je vhodné přihlížet rovněž k teoriím viktimizace, které slouží jako sestavy testovatelných předpokladů o tom, proč je určitá osoba viktimizována. Mezi nejznámější teorie viktimizace patří:

1. **Teorie životního stylu** – vychází z předpokladu, že rizikům viktimizace lze nejlépe porozumět při pohledu na životní styl jedince, tedy do jaké míry vytváří běžný způsob života osoby příležitosti pro motivovaného pachatele realizovat trestný čin. Atraktivita oběti pro pachatele vzrůstá především tam, kde není oběť chráněna (např. dům bez alarmu, noční park na kraji města). Viktimizace je tedy podle této teorie výsledkem souhry tří prvků: motivovaného pachatele, atraktivitou oběti a vhodnou příležitostí. Tyto teorie jsou testovány především u obětí stalkingu, cyberkriminality, násilných činů mezi mladistvými apod.).
2. **Teorie sociálního interakcionismu** – popisují viktimizaci jako sled interakcí mezi vystresovanou osobou a jejím okolím. Tyto teorie vycházejí z hypotézy o stresu jako příčině viktimizace. Stres zvyšuje riziko stát se obětí, neboť vlivem stresu lidé mění své chování a častěji tím porušují zaběhnutá pravidla, mají tendenci dráždit a provokovat ostatní.
3. **Teorie kontroly** – spojují riziko, že se stane jedinec obětí díky svému osobnostnímu založení, podle kterého jsou rozlišovány dva typy náchylných jedinců k poškozování zločinem:
  - ∞ kontrolující osoby, které jsou viktimizovány proto, že se snažily ostatní utlačovat svoji přehnanou mírou kontroly
  - ∞ slabé osoby s nerozvinutou potřebou kontroly, které jsou v kontaktu s ostatními pasivní, lehce ovladatelné, a tvoří snadnou kořist pro pachatele.

---

³⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. 1.vyd. Praha: 2007, s. 192

4 Zákon o obětech trestných činů

Před přijetím nového zákona O obětech trestných činů č. 45/2013 Sb., měly oběti trestného činu v trestním řízení procesní práva poškozených, ty jim však nezaručovaly dostatečnou ochranu státu proti pachatelům tak, aby mohly žít s vědomím, že postupy státu co možná nejvíce napraví následky činů, které byly vůči nim spáchány. Oběť trestného činu byla často pojmána jako pouhý objekt trestního řízení a zdroj informací, které dopomohou ke zjištění skutkového stavu věci a ztotožnění pachatele.³⁷

Přijetí nové právní úpravy zákonem č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů včetně novel trestního řádu, který je připravován již od roku 2008, představuje nový právní rámec ke komplexnímu zlepšení dosavadního postavení a role obětí v České republice před, v průběhu i po skončení trestního procesu. Tímto způsobem Česká republika reflektuje evropský trend spočívající nejen ve zlepšování postavení poškozeného v trestním řízení a rozšiřování okruhu jeho práv, ale i zavedení zvláštních, svým charakterem neprocesních práv, sloužících především ochraně a pomoci obětem trestných činů.

Realizací tohoto zákona se stát poškozeným snaží poskytnout pomoc prostřednictvím náhrady škody, která jim byla způsobena trestnou činností před pouhým formálním způsobem vyřízení věci, kde způsobenou újmu poškozeným přísné tresty uložené odsouzeným pachatelům neřeší.

Zákon je vysvětlen prostřednictvím zřetelně vyjádřených zásad, na nichž je zákon postaven, a které určují závaznou normu, sloužící k usměrnění aplikace a interpretace jeho jednotlivých ustanovení. Nový zákon o obětech trestných činů je úspěšná snaha o prosazování moderních evropských trendů a principů do českého trestního práva. Na to, zda dojde ke zlepšení zacházení s oběťmi v praxi, bude záležet také i na tom, jak se k němu postaví jednotliví policisté, státní zástupci, soudci, a nakolik přistoupí k jeho aplikaci formálně. Je zcela evidentní, že tento zákon představuje výrazný pozitivní posun ve prospěch pomoci obětem trestné činnosti v České republice. K doplnění obrazu o současné situaci obětí trestné činnosti v České republice slouží především základní statistické údaje, které ukazují, že se nejedná o marginální záležitost. Uvedené počty jsou čerpány z policejních statistik o evidovaných obětech trestné činnosti. Znamená to, že ve

---

³⁷ ZOUBKOVÁ, Ivana, FIRSTOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie aktuální problémy*. 1 vyd. Praha: 2013, s. 26

skutečnosti bude počet obětí kriminality mnohonásobně vyšší, neboť v těchto statistikách nejsou zahrnuty neoznámené trestné činy, tj. latentní kriminalita.

V roce 2011 bylo na území ČR policií celkem evidováno minimálně 46 777 obětí, přičemž z nich na následky trestné činnosti zemřelo 310 osob, tj. 0,7 %. Zraněno bylo v tomto roce 16,7 % obětí, jiné následky (zpravidla majetková škoda) byly evidovány u 64,4 % obětí. Je tedy zřejmé, že pozornost věnovaná legislativě pomáhající obětem trestné činnosti se do zorného pole trestní politiky dostala oprávněně.³⁸

4.1 Počátky v realizaci zákona a jeho legislativní vývoj

První zákon upravující pomoc ve prospěch obětí trestných činů v České republice představuje již několikrát novelizovaný zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti z roku 1997. Jeho hlavním smyslem bylo nabídnutí kompenzace utrpěné újmy oběti násilného trestného činu ve formě finanční pomoci. Problémem této právní úpravy byly příliš striktní podmínky pro poskytnutí peněžité pomoci, povinnost poškozeného (který v případě, že uspěl v řízení o náhradě škody v rámci trestního procesu nebo v následném občanskoprávním řízení) vrátit státu do pěti let od poskytnuté pomoci zpět takto získané finanční prostředky od odsouzeného. Mezi další nedostatky citovaného zákona patřily např. nízké částky poskytnuté pomoci, příliš úzké vymezení okruhu obětí nebo nedostatečná psychologická a sociální péče, poskytnutá obětem trestného činu.

Tyto hlavní důvody vedly k přípravě nového zákona o obětech trestných činů, který vláda postoupila k projednání do Parlamentu v únoru 2012. V průběhu jeho schvalování byl vládní návrh mnohokrát přepracováván a doplňován, a teprve až 18. 12. 2012 byl schválen Poslaneckou sněmovnou, v lednu následujícího roku Senátem a v únoru téhož roku byl podepsán prezidentem republiky. Zákon byl dne 25. 2. 2013 uveřejněn pod č. 45/2013 ve Sbírce zákonů.

Ministerstvo spravedlnosti zpracovalo v první polovině roku 2011 návrh zákona o obětech trestných činů, kterým byl realizován závazek vlády obsažený v jejím programovém prohlášení ze srpna roku 2010, kde se vláda zavázala posílit práva obětí trestných činů. Jednalo se o realizaci jedné z priorit, kterou vláda v roce 2011 schválila v rámci Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období let 2011-2015. Na vytvoření

---

³⁸ VÁLKOVÁ, Helena a GŘIVNA, Tomáš. *Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi*. [online]. [cit. 2014-08-07]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_8660/novy-zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-jeho-vyznam-pro-aplikacni-praxi.aspx

samostatného zákona o obětech trestných činů, který by upravoval jejich mimoprocesní práva, ochranu před sekundární viktimizací, poskytování pomoci, odškodňování, práva na informace, apod., se podílela vytvořená pracovní skupina z řad odborníků (zástupců Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství, příslušných odborů ministerstva spravedlnosti a ministerstva vnitra, advokátů, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci a nevládních organizací, které se zabývají pomocí obětem trestných činů, jako např. Bílý kruh bezpečí, In Iustitia, La Strada, Liga lidských práv), která úzce spolupracovala na obsahovém vymezení zákona o obětech TČ a změně souvisejících zákonů. Ministerstvo spravedlnosti vydalo v této oblasti již několik právních předpisů, které se více či méně problematiky obětí trestných činů dotýkalo. Jednalo se např. o novelu trestního řádu, provedenou zákonem č. 181/2011 Sb., která umožnila poškozenému žádat v adhézním řízení (řízení o náhradě škody způsobené trestným činem, které probíhá v souvislosti s trestním řízením vedeným proti pachateli tohoto trestného činu) i náhradu nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení, a usnadnila účast poškozeného při veřejném zasedání o podmíněčném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Dalšími předpisy, které zapříčinily následný vznik samostatného zákona, je např. novela zákona o soudních poplatcích, provedená zákonem č. 218/2011 Sb., která osvobodila od soudních poplatků navrhovatele v řízení o náhradě škody nebo nemajetkové újmy, nebo novela trestního řádu provedená zákonem č. 459/2011 Sb., která umožňovala za určitých podmínek čtení úředních záznamů o vysvětlení osob, což umožní oběti alespoň z části, v některých případech, vyhnout se kontaktu s pachatelem.

Návrh zákona byl vypracován s přihlédnutím ke standardům, které vyplývají z mezinárodních smluv (např. z Evropské úmluvy o odškodňování obětí násilných TČ, z Doporučení Rady Evropy o postavení oběti v rámci trestního práva a trestního procesu, z Doporučení Rady Evropy o pomoci obětem TČ Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech TČ a prevenci viktimizace nebo z Deklarace základních principů spravedlnosti pro oběti TČ a zneužití moci). Zároveň se přihlíželo k současně připravovanému návrhu směrnice, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu, a ke směrnici 2011/99/EU o evropském ochranném příkazu.

Při zpracování návrhu zákona o obětech trestných činů byla snaha o to, aby návrh úpravy, kterou jsou obětem přiznávána další práva, byl sestaven tak, aby nebyl ohrožen účel trestního řízení, kterým je objasnění trestných činů, jejich prokázání a odsouzení pachatele, a aby tak došlo k vyvážení zájmů oběti na jedné straně a zájmů společnosti na objasnění trestné činnosti a odsouzení pachatele na straně druhé.

Podle původní právní úpravy byla práva obětí trestných činů roztržena do několika zákonů. Procesní práva obětí, stejně jako poškozených, byla upravena v trestním řádu. Některá práva obětí jako subjektů zvláštní péče ze strany státu byla dílčím způsobem upravena v trestním řádu i přesto, že nemají charakter práv procesních (právo na ochranu soukromí, právo na informace). Právo oběti na peněžitou pomoc ze strany státu byla obsahem zákona č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, a sociální služby (zejména služby sociální prevence a sociálního poradenství) byly obětem (ale samozřejmě nejen jim) poskytovány na základě zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Z uvedeného je zřejmé, že chyběla celá řada opatření, například opatření směřujících k ochraně oběti před druhotnou újmou, k možnému doprovodu důvěrníkem, nebyla upravena ani státní podpora nestátních organizací poskytujících pomoc obětem trestných činů, apod.

Návrh zákona se snaží o komplexní zajištění práv obětí. Obsahuje rovněž odkazy na zvláštní předpisy, které se této problematice dotýkají. Současně se na ně snaží alespoň odkazovat a zahrnovat je mezi oprávnění, o kterých musí být oběť srozumitelným způsobem poučena.

Některá práva obětí, jako subjektů zvláštní péče ze strany státu, jsou taktéž dílčím způsobem upravena v trestním řádu, ačkoliv tato práva nemají charakter práv procesních (právo na ochranu soukromí, právo na informace). Právo oběti na peněžitou pomoc ze strany státu je obsahem zákona č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů. Sociální služby (zejména služby sociální prevence a sociálního poradenství) jsou obětem (ale samozřejmě nejen jim) poskytovány na základě zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Návrh zákona se snaží o komplexní postižení práv obětí, a proto v případech, kdy zvláštní právní předpisy upravují některá práva obětí, a nebylo vhodné tuto právní úpravu z těchto zvláštních předpisů přenášet do zákona o obětech trestných činů, zákon na ně alespoň odkazuje a zahrnuje je mezi oprávnění, o kterých musí být oběť srozumitelným způsobem poučena. Při zpracování návrhu byla snaha o to, aby návrh úpravy, kterou jsou oběti přiznávána další práva, byl pokud možno koncipován tak, aby nebyl ohrožen účel trestního řízení, kterým je objasnění trestných činů, jejich prokázání a odsouzení pachatele, a aby tak došlo k vyvážení zájmů oběti na jedné straně a zájmů společnosti na objasnění trestné činnosti a odsouzení pachatele na straně druhé.

Z obecného hlediska je cílem zákona přispět k tomu, aby oběť trestného činu přestala být pojímána jako pouhý objekt trestního řízení a zdroj informací. Přijetí zákona

má především snahu přispět k tomu, aby byla posílena práva oběti neprocesního charakteru zahrnující právo na respektování její důstojnosti, na poskytování a přijímání informací, právo být slyšen, právo na peněžitou pomoc a v neposlední řadě i právo na usnadnění přístupu ke komplexní odborné pomoci.³⁹

4.2 Právní zakotvení obětí trestného činu

Zákon o obětech trestných činů představuje komplexní úpravu problematiky obětí trestných činů, dosud roztržštěnou do několika právních předpisů. Obsahuje komplexní úpravu práv obětí trestných činů a rozšiřuje jejich katalog o mimoprocesní práva. Jeho koncepce však nemá ohrozit účel trestního řízení, kterým je objasnění trestných činů a potrestání jejich pachatelů. Snaží se tak o vyvážení zájmů společnosti na straně jedné, se zájmy oběti na straně druhé.

Předmětem úpravy tohoto zákona jsou práva obětí trestných činů včetně práva na peněžitou pomoc od státu a regulace vztahu mezi státem a subjekty, které obětem poskytují odbornou pomoc. Neopomenutelné je také to, že stanovuje právní základnu pro spolupráci mezi státem a organizacemi, které poskytují pomoc obětem. Zákon novelizuje deset právních předpisů. Rozsáhle byl novelizován zejména trestní řád, ve kterém došlo k rozšíření procesních práv poškozeného v trestním řízení a zavedení nového institutu, tzv. předběžných opatření. S ohledem na obsáhlost tohoto zákona bude v této kapitole shrnuto pouze to nejdůležitější, co je pro účely této diplomové práce podstatné.

V úvodu zákona o obětech trestných činů je velmi důležité vymezení klíčových pojmů (§ 2) a formulace základních zásad (§ 3), které mají interpretační význam pro správné uplatňování zákona v praxi a jejichž společným cílem je zlepšení postavení oběti, ať už pokud jde o respektování její osobnosti a důstojnosti, nebo o její právo na péči a zdvořilé, šetrné zacházení ze strany státních i nestátních institucí a subjektů. Tato úprava se pokouší zamezit prohlubování trestným činem způsobené újmy a předejít vzniku sekundární viktimizace neboli újmy druhotné (§ 2 odst. 5).

Pro účely tohoto zákona se **obětí trestného činu** (§2 odst.2) rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, nebo jí byla způsobena

---

³⁹ FOREJT, Petr. *Zákon o obětech trestných činů – základní informace, pro jednání republikového výboru pro prevenci kriminality*. [online]. [cit. dne 7.8.2014]. Dostupné z:

<http://www.google.com/cse?cx=015489265366623571386%3Aizzrwwg3bmqm&q=z%C3%A1kon+o+ob%C4%9Btech+trestn%C3%BDch+%C4%8Din%C5%AF&ok.x=0&ok.y=0#gsc.tab=0&gsc.q=z%C3%A1kon%20o%20ob%C4%9Btech%20trestn%C3%BDch%20%C4%8Din%C5%AF&gsc.page=1>

majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Byla-li trestným činem způsobena smrt oběti, považuje se za oběť také její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, popř. druh, je-li osobou blízkou. Je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich. Každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, je třeba považovat za oběť, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti. Na postavení oběti nemá vliv, pokud nebyl pachatel zjištěn nebo odsouzen. Oběť je tedy širší pojem, než je poškozený v trestním řízení.⁴⁰

Zákon z množiny obětí vyděluje kategorii tzv. zvlášť zranitelných obětí (§2 odst. 4), kterým přiznává určité specifické postavení. **Zvlášť zranitelnou obětí** se za splnění uvedené definice rozumí:

- ∞ dítě
- ∞ osoba, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, které ve spojení s různými překážkami může bránit plnému a účelnému uplatnění této osoby ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy
- ∞ oběť trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku)
- ∞ oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.⁴¹

Již ze samotného názvu, zvlášť zranitelná oběť, vyplývá potřeba těmto obětem poskytnout vyšší míru pomoci a podpory (speciální péči) než ostatním obětem, jinak by se mohlo zvyšovat riziko jejich sekundární viktimizace. I proto mají oběti splňující požadavky na zařazení do této kategorie nárok na poskytnutí odborné pomoci bezplatně, a to bez zbytečného odkladu, požádají-li o ni subjekty zapsané do registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů (§ 5). Výjimku z tohoto pravidla představuje oběť

---

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Zákon o obětech trestných činů – komentář s judikaturou*. 1. vyd. Praha: 2014. s.35.

⁴¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. 1. vyd. Praha: 2014, s.127

trestného činu zanedbání povinné výživy, nevzniklo-li u ní v důsledku trestného jednání pachatele nebezpečí nouze nebo trvale nepříznivý následek, na niž se právo požádat o bezplatnou odbornou pomoc v takovém případě nevztahuje.

Hlavní význam tohoto zákona, který komplexně upravuje postavení obětí trestných činů v České republice, spočívá ve vymezení šíře a obsahu přiznaných a státem zajištěných práv (§ 4–36), jako např. právo na odbornou pomoc (§ 4–6) zahrnující právní pomoc, poskytování právních informací, psychologické poradenství, sociální poradenství a restorativní programy. Tato práva lze využít nejen před zahájením a v průběhu trestního řízení, ale i po jeho skončení a samozřejmě vždy v závislosti na splnění dalších podmínek, s přihlédnutím ke specifickým konkrétního případu.

Zavedení nového institutu prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život (§ 22), díky kterému se nově dostává oběti možnost vyjádřit se k tomu, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na její dosavadní život, a tak se alespoň zčásti citově vyrovnat s tím, co se jí stalo, lze pokládat za jedno z klíčových nových oprávnění oběti. Toto prohlášení může oběť učinit ústně i písemně, a to v kterémkoliv stadiu trestního řízení, přičemž jej soud může využít jako důležité vodítko při svém rozhodování o konkrétním druhu a výši ukládaného trestu, včetně přiznání uplatněného nároku oběti na náhradu nemajetkové škody v penězích. V neposlední řadě se prohlášení oběti může stát důležitým mezníkem i pro pachatele, aby začal přemýšlet o tom, co vše svým činem způsobil a jaké možnosti se mu k jeho odčinění nabízejí.

Další komplex dílčích práv oběti spojuje jejich účel. Jedná se o zajištění oběti ochrany před druhotnou újmou (§ 17–22), kterou návrh zákona vymezuje v obecné rovině jako ochranu před újmou způsobenou nikoli trestným činem, ale v důsledku přístupu orgánů veřejné moci (např. policie a orgánů činných v trestním řízení, zdravotnických zařízení, včetně sdělovacích prostředků) a v jednotlivých ustanoveních pak specifikuje konkrétní opatření a postupy, které mají vznik takové újmy eliminovat. Těmito opatřeními se rozumí právo oběti na to, aby bylo zabráněno jejímu kontaktu s osobou, kterou označila za pachatele, která je podezřelá nebo s osobou, proti níž se vede trestní řízení. Zároveň do těchto opatření patří i omezení otázek směřujících do intimní oblasti vyslychané oběti a jejich šetrné kladení, včetně práva oběti podat proti takové otázce protokolovanou námitku, právo být v přípravném řízení vyslechnuta osobou stejného nebo opačného pohlaví, přičemž zvláště zranitelná oběť může toto žádat i ohledně tlumočníka. V této části zákona je rovněž poukázáno na zcela nové právo na doprovod

důvěrníkem k úkonům trestního řízení a podání vysvětlení. Důvěrníkem může být oběť zvolená fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, poskytující jí psychickou pomoc, přičemž může, ale nemusí mít současně i postavení zmocněnce podle trestního řádu.⁴²

Pro většinu obětí trestných činů, kterým vznikla škoda na zdraví, pozůstalých po obětech a obětí sexuálně zaměřených trestných útoků, resp. u dětských obětí, zůstane klíčovým právem jejich právo na peněžitou pomoc (§ 23–37). Toto právo spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžní částky k překlenutí zhoršené sociální situace v důsledku spáchaného činu, popř. vznikla-li nemajetková újma a jedná-li se o oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo dítě, jež se stalo obětí trestného činu týrání svěřené osoby (§ 198 TrZ). Do tohoto práva je zahrnuta rovněž úhrada nákladů spojených s poskytnutím odborné psychoterapie a fyzioterapie či jiné odborné služby (v takovém případě však jen do celkové výše 50 000 Kč).

Výše peněžité pomoci je upravena v § 28 podle toho, o jakou konkrétní oběť, resp. jejího příbuzného se jedná, a za jakým účelem má být vynaložena (důvody pro její snížení či nepřiznání jsou upraveny v § 29). Peněžitá pomoc se poskytuje oběti, které byla trestným činem způsobena škoda na zdraví. Oběť má na výběr, zdali požádá o náhradu v paušální výši nebo bude chtít náhradu vyšší, ale v takovém případě ji bude muset prokázat. Výše paušálních částek a maximální hranice výše, v níž lze pomoc poskytnout, se liší podle způsobené újmy. Jde-li o ublížení na zdraví (tzv. prosté), je paušální částka upravena ve výši 10 000 Kč. Při těžké újmě na zdraví činí paušální částka 50 000 Kč. V obou případech, jsou-li uplatněny prokazatelné náklady, nesmí peněžitá pomoc přesáhnout 200 000 Kč.

Speciálním případem je peněžitá pomoc osobám pozůstalým po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, kde paušální částka činí 200 000 Kč. Nově lze v rámci peněžité pomoci hradit i náklady u obětí trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (viz výše). Jak již bylo rovněž výše uvedeno, přechází nově nárok oběti na náhradu škody a nemajetkové újmy vůči pachateli v rozsahu poskytnuté peněžité pomoci na stát.⁴³

---

⁴² JELÍNEK, Jiří a kol. *Zákon o obětech trestných činů – komentář s judikaturou*. 1. vyd. Praha: 2014, s. 40-62.

⁴³ VÁLKOVÁ, Helena a GŘIVNA, Tomáš. Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi. *Trestněprávní revue*. 2013, č. 4, s. 83.

Zákon nastavuje i institucionální rámec spolupráce mezi státem a nevládními organizacemi, které poskytují pomoc obětem trestných činů. Stát bude prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti podle § 38 podporovat činnost subjektů poskytujících pomoc obětem trestných činů tím, že jim bude poskytovat dotace ze státního rozpočtu. Dotaci však mohou získat jen tzv. akreditované subjekty. Podle zákona o obětech se akreditují subjekty pouze pro poskytování právních informací a pro restorativní programy. Pro poskytování psychologického a sociálního poradenství subjekty získávají oprávnění podle zákona o sociálních službách. K poskytování placené právní pomoci jsou oprávněni pouze advokáti. Zákon podrobně upravuje proces akreditace, především podmínky pro udělení akreditace včetně náležitostí žádosti, rozhodnutí o udělení akreditace, změnu, zrušení a zánik akreditace, jakož i povinnosti akreditovaných subjektů a s tím související kontrolu ze strany ministerstva.

Akreditované subjekty se zapisují do zřizovaného registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. Ze zákona (tedy bez nutnosti akreditace) se do registru zapisují i střediska Probační a mediační služby, která jsou jako celek podle § 6 odst. 3 oprávněna k poskytování právních informací. Do registru se mohou na základě žádosti nechat zapsat také subjekty oprávněné poskytovat psychologické a sociální poradenství. Na základě žádosti budou do registru zapsáni též advokáti, kteří chtějí poskytovat právní pomoc obětem, ovšem pouze za podmínky, že tak budou činit v určitém rozsahu bezplatně (§ 47). Registr bude veřejným seznamem dostupným na internetových stránkách ministerstva. Do registru má každý právo bezplatně nahlížet (§ 48 odst. 4). Registr by měl v praxi sloužit jako pomocník při vyhledávání požadované služby. Oběť by prostřednictvím tohoto „vyhledavače“ měla mít možnost pomoci zadaných kritérií, jako jsou druh a místo poskytnutí odborné pomoci, poměrně jednoduše najít toho poskytovatele, který jí nejlépe vyhovuje.⁴⁴

Nově přijatý Zákon o obětech trestných činů lze hodnotit velice pozitivně, neboť představuje výrazný posun ve prospěch obětí trestných činů. Zákon značně rozšiřuje katalog práv, neboť zavádí nová práva pro oběti trestných činů a přichází také s novými, v české legislativě doposud neznámými instituty (doprovod důvěrníka nebo prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život). Za jeden z nejvýznamnějších posunů je zvýšení informovanosti obětí trestných činů (§ 7 – § 13), což ve svém důsledku povede k

---

⁴⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Zákon o obětech trestných činů – komentář s judikaturou*. 1. vyd. Praha: 2014, s. 201-226.

většímu uplatňování práv obětí, a tedy jednoznačně i k většímu objemu vyplacené peněžité pomoci ze strany státu.

Tak jako každý nový zákon, pravděpodobně i tento se setká s počátečním nepochopením nebo s nejrůznějšími, např. výkladovými problémy, které se zajisté objeví. Litera zákona sama o sobě neznamená, že dojde ke zlepšení zacházení s oběťmi v praxi. Zákon dává pouze předpoklad k tomu, aby se tak stalo, přičemž bude záležet především na tom, jak se k němu postaví jednotliví policisté, státní zástupci, soudci a nakolik přistoupí k jeho aplikaci formálně. Pokud budou jednotliví pracovníci z řad policistů, soudců nebo z řad neziskových organizací dostatečně proškoleni v práci s oběťmi trestných činů a naučí se tento zákon používat a zacházet s ním, stane se velice platnou součástí trestněprávních norem a nebude hrozit, že by se tento zákon stal pouze „jedním z dalších zákonů“. Jedině reálné zlepšení postavení obětí a péče o ně může v konečném důsledku posílit důvěru v orgány veřejné moci aplikující právo, což by snad mohlo vést i k větší ochotě občanů oznamovat trestné činy, a tedy ke snížení latence alespoň u některých druhů trestných činů.

4.3 Práva obětí trestného činu

Orgány činné v trestním řízení (policie, státní zástupce, soud) jsou povinny v každé fázi trestního řízení poškozeného (oběť trestného činu) poučit o jeho právech a tato práva mu náležitě vysvětlit a poskytnout mu dostatečný prostor a plnou možnost uplatnění těchto práv. Oběť trestného činu označovaná dle zákona jako „poškozený“ má v rámci trestního řízení celou řadu práv. Oběť trestného činu má právo:

- ⊗ aby byla respektována její osobnost a lidská důstojnost
- ⊗ na informace, které musí být podány v jazyce, kterému oběť rozumí s přihlédnutím k věku, rozumové vyspělosti a aktuálnímu zdravotnímu a psychickému stavu
- ⊗ být informována o věci, v níž se stala obětí trestného činu
- ⊗ na ochranu, pokud by jí hrozilo nebezpečí v souvislosti s propuštěním nebo uprchnutím obviněného na svobodu
- ⊗ na ochranu před hrozícím nebezpečím – např. krátkodobá ochrana policie, vykázaní, předběžné opatření
- ⊗ na ochranu osobnosti – ochrana informací před zveřejněním, oddělené vedení osobních údajů ve spisu tak, aby se s nimi mohly seznamovat pouze oprávněné orgány

- ⌘ aby při výslechu na policii, či v jiném stádiu trestního řízení bylo zabráněno jejímu kontaktu s pachatelem
- ⌘ požadovat, aby byla vyslechnuta osobou takového pohlaví, jaké si zvolí
- ⌘ podat námitku proti zaměření otázky u výslechu
- ⌘ na doprovod důvěrníka
- ⌘ aby otázky směřující do intimní oblasti jí byly kladeny jen v nezbytném rozsahu, zvláště šetrně, ohleduplně a pouze jednou
- ⌘ kdykoliv během řízení učinit prohlášení o dopadu trestného činu na její život
- ⌘ na peněžitou pomoc (za podmínek stanovených zákonem)⁴⁵

Práva oběti jako poškozeného dle trestního řádu – výňatek těch nejdůležitějších a nejfrekventovanějších práv, která bývají uplatňována oběťmi trestných činů:

- ⌘ právo uplatnit proti obviněnému nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení
- ⌘ právo poškozeného, který je obětí trestného činu podle zákona o obětech trestných činů, učinit v kterémkoliv stádiu trestního řízení prohlášení o dopadu trestného činu na jeho dosavadní život; prohlášení lze učinit písemně nebo ústně; písemné prohlášení se v řízení před soudem provede jako listinný důkaz
- ⌘ právo být poučen o právech poškozeného a právo na poskytnutí plné možnosti k jejich uplatnění
- ⌘ právo, aby v případech, kdy mu hrozí nebezpečí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě, byl poučen o možnosti žádat informace o propuštění nebo uprchnutí obviněného nebo odsouzeného na svobodu; poškozený v postavení svědka má právo v případech, kdy mu hrozí nebezpečí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě, požádat o informace o propuštění nebo uprchnutí obviněného nebo odsouzeného na svobodu v širším rozsahu
- ⌘ právo na přijetí opatření k ochraně bezpečnosti poškozeného v postavení svědka
- ⌘ právo dát se zastupovat zmocněncem

---

⁴⁵ PMS ČR. *Informace pro oběti trestné činnosti*. [online]. [cit. dne 14.8.2014]. Dostupné z : <https://www.pmscr.cz/obeti-trestneho-cinu/>

- ⌘ právo, aby při provádění úkonů trestního řízení bylo s poškozeným jednáno tak, jak to vyžaduje význam a výchovný účel trestního řízení a aby byla vždy šetřena jeho osobnost a ústavou zaručená práva
- ⌘ právo, aby ze závažných důvodů (věk, zdravotní stav, bezpečnost nebo jiné závažné důvody), umožňuje-li to povaha úkonu a je-li to technicky možné, bylo při provádění úkonů trestního řízení využíváno technické zařízení pro přenos obrazu a zvuku (videokonference)
- ⌘ právo činit návrhy na doplnění dokazování
- ⌘ právo vzdát se výslovným prohlášením procesních práv podle trestního řádu
- ⌘ právo žádat, aby mu byly do vlastních rukou doručeny opisy rozhodnutí, proti kterým může podat opravný prostředek
- ⌘ právo nahlížet do spisů, s výjimkou protokolu o hlasování, činit si z nich výpisky a poznámky a pořizovat si na své náklady kopie spisů a jejich částí
- ⌘ právo, podává-li trestní oznámení, být na základě žádosti do měsíce od podání oznámení vyrozuměn o učiněných opatřeních
- ⌘ právo na doručení usnesení o odložení věci, pokud je poškozený znám a právo podat stížnost proti tomuto usnesení
- ⌘ právo být vyrozuměn o podání žaloby
- ⌘ právo uzavřít s obviněným dohodu o náhradě škody způsobené trestným činem, která je předpokladem pro podmíněné zastavení trestního stíhání a také podat stížnost proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, a také proti rozhodnutí o tom, že se obviněný ve zkušební době osvědčil
- ⌘ právo vyslovit souhlas ke schválení narovnání a podat stížnost proti usnesení o schválení narovnání⁴⁶

I přesto, že je obětím trestných činů zajištěna oproti minulosti značná ochrana, málo z nich této možnosti využívá. Stejně tak tomu je i v případě podání trestního oznámení za fyzické napadení partnerem (v mnoha případech se jednalo o opakovaný fyzický útok). Tuto skutečnost potvrzuje i výzkum provedený PhDr. Martínkovou, CSc. z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, která se zaměřila na oběti partnerského domácího násilí, specifické skupiny obětí, které kvůli násilnému či jinak nepřijatelnému chování svého životního partnera vůči své osobě opustily domov a byly nuceny využít

---

⁴⁶ PMS ČR. *Informace pro oběti trestné činnosti*. [online]. [cit. dne 14.8.2014]. Dostupné z : <https://www.pmscr.cz/obeti-trestneho-cinu/>

pobytových služeb azylových zařízení. Ze zkoumaného souboru 124 žen z azylových domů ČR se pouze 89 žen vyjádřilo k otázce na případný, jimi v budoucnu iniciovaný úřední postih násilného nebo jinak nepřístojného chování partnera vůči nim. Zhruba polovina žen (47 osob) uvedla, že toto chování partnera úředně řešit nebudou, asi třetina žen (17 osob) vyjádřila úmysl se nějak bránit oficiální cestou (podáním trestního oznámení, podáním stížnosti na přestupkovou komisi). Zbývající ženy (25 žen) zatím nevěděly, co budou dělat. Z tohoto výzkumu je tedy evidentní, že poměrně velká část tímto výzkumem zaznamenaných případů partnerského domácího násilí, které vyústilo odchodem ženy ze společné domácnosti, nebude z podnětu samotných obětí úřední cestou s nejvyšší pravděpodobností vůbec řešena a zůstane nezveřejněna.⁴⁷

4.4 Průběh soudního řízení

První zásadní dilema, které oběti řeší bezprostředně po spáchání trestného činu, spočívá v rozhodování: oznámit, nebo neoznámit trestný čin. Zhruba polovina obětí v Evropské unii rezignuje na oznámení a tím i na dopadení a potrestání pachatele. Podstatou této nechuti oznamovat trestné činy je z pohledu oběti obava ze ztráty kontroly nad dalšími procesy. Oběti se bojí "druhé" ztráty kontroly nad svým životem.

V případě, že se oběť trestného činu rozhodla trestný čin na ní spáchaný oznámit, čekají ji následující kroky:

- ∞ Oznámení trestného činu
- ∞ Vyšetřování trestného činu
- ∞ Podání obžaloby nebo rozhodnutí o zastavení trestního stíhání
- ∞ Řízení před soudem nebo zkrácené řízení
- ∞ Rozhodnutí (popřípadě odvolací řízení)

Oznámení trestného činu – lze ústně/telefonicky na tísňovou linku 158, která zajistí pomoc a výjezd na místo kdekoli v ČR nebo písemně na Policii ČR, na státním zastupitelství, a to nejlépe podle místa, kde byl trestný čin spáchan.

Vyšetřování trestného činu - první fázi přípravného trestního řízení je prověřování, během kterého policejní orgán prověřuje, zda došlo ke spáchání trestného

---

⁴⁷ MARTÍNKOVÁ, Milada. Poznatky o obětech partnerského domácího násilí. *Sborník z konference sekce sociální patologie MČSS*. 2014, s. 47-50.

činu a kdo je z jeho spáchání podezřelý. Vyšetřování je zahájeno vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání konkrétní osoby pro konkrétní trestný čin, kdy je v usnesení o zahájení trestního stíhání uvedeno, o jaký trestný čin by se v daném případě mělo jednat. V průběhu vyšetřování má policejní orgán možnost vyslechnout pachatele trestného činu, oběť trestného činu (i opakovaně pro doplnění svého výslechu), vyslechnout další svědky, zajistit listinné či věcné důkazy, příp. provést další úkony. Oběť trestného činu musí být policejním orgánem poučena o svých právech a povinnostech, zejména o možnosti připojit se s nárokem na náhradu škody k trestnímu řízení, je jí vysvětlen postup, jak se s nárokem připojit, měla by být rovněž poučena o možnosti podat žádost o peněžitou pomoc od státu. Dohled nad průběhem přípravného trestního řízení je svěřen státnímu zástupci.

Podání obžaloby nebo rozhodnutí o zastavení trestního stíhání - v případě dostatečných důkazů o tom, že byl spáchán trestný čin, podává státní zástupce obžalobu k soudu na konkrétní osobu. Obžaloba obsahuje popis jednání, kterého se měla konkrétní osoba dopustit, o jaký trestný čin se jedná, z jakých důkazů státní zástupce vychází a odůvodnění této obžaloby. Pokud státní zástupce dojde k závěru, že zjištěné okolnosti nepostačují k tomu, aby věc byla projednána soudem, může vydat některé z dalších rozhodnutí (rozhodnutí o postoupení věci jinému orgánu, rozhodnutí o zastavení trestního stíhání či o přerušení trestního stíhání). Státní zástupce může rozhodnout taktéž o zastavení trestního stíhání nebo o přerušení trestního stíhání obviněného v zákonem stanovených případech.

Řízení před soudem - v případě podání obžaloby státním zástupcem k soudu, soud tuto obžalobu projedná, a to buď v rámci hlavního líčení nebo vydá rozhodnutí bez jednání. Hlavní líčení se koná vždy veřejně (s výjimkou případů mimořádného charakteru). V rámci hlavního líčení je přednesena obžaloba státním zástupcem a je provedeno dokazování. Toto dokazování je zahajováno výslechem obžalovaného, následuje výslech svědků, provedení listinných a věcných důkazů. Poté jsou státní zástupce a obhájce obžalovaného vyzváni k přednesení závěrečných návrhů. Jako poslední má právo vyjádřit se také obžalovaný. Následně je soudem vynesena rozsudek, který může obžalovaného uznat vinným z trestného činu a uložit mu trest, nebo jej může obžaloby zprostit, a to v případě, že není nade vše pochybnost prokázáno, že obžalovaný trestný čin spáchal, neboť platí, že případné pochybnosti jdou ku prospěchu

obžalovaného. Oběť trestného činu je v postavení poškozeného a má právo zúčastnit se hlavního líčení.

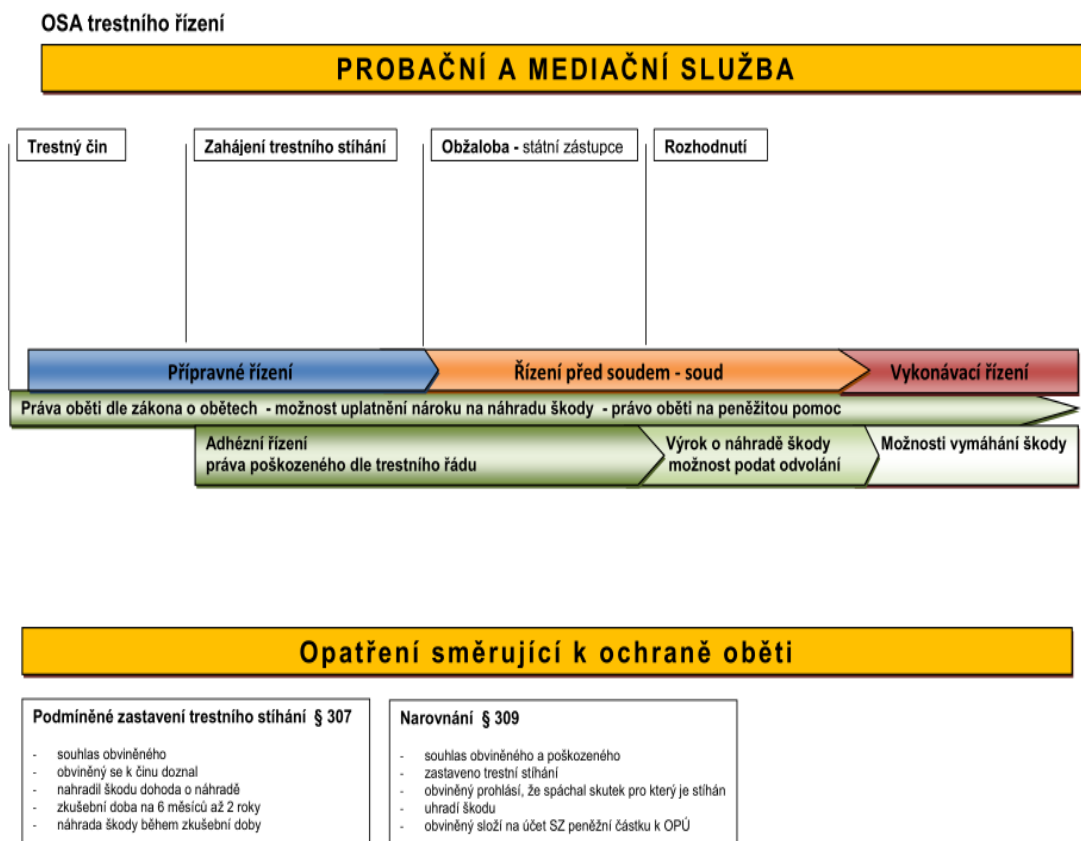
Rozhodnutí - v praxi je možné setkat se s několika různými rozhodnutími v rámci trestního řízení. Jedná se o rozsudek, trestní příkaz a usnesení. Rozsudek je rozhodnutím, kterým je obžalovaný buď uznán vinným a je mu uložen příslušný trest nebo může být rozhodnuto o uložení ochranného léčení či jiného ochranného opatření, popř. je obžalovaný zproštěn obžaloby v případě, že vina obžalovaného není prokázána. V rozsudku může být na návrh poškozeného rozhodnuto rovněž o povinnosti odsouzeného uhradit poškozenému náhradu škody způsobenou trestným činem. Trestní příkaz je forma rozhodnutí, které vydává soud v případě, že rozhoduje pouze na základě soudního spisu, aniž by ve věci osobně slyšel účastníky. Trestním příkazem může být vyslovena výhradně vina obžalovaného a uložen mu trest za takové jednání. Trestním příkazem není možné obžalovaného zprostit obžaloby. Usnesení je rozhodnutím procesního charakteru, jehož prostřednictvím se upravuje postup soudu v rámci trestního řízení.

Odvolání - proti rozsudku soudu prvního stupně, tedy soudu, který v dané věci rozhodoval jako první, je možné podat odvolání, a to ve lhůtě osmi dnů ode dne doručení rozsudku do vlastních rukou. V takovém případě celou věc znovu projedná soud nadřízený a ve věci rozhodne, popř. věc vrátí zpět soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Zkrácené řízení - se provádí v případech méně závažných trestných činů, na které stanoví zákon trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. V tomto případě rozhoduje o trestném činu samosoudce, který může rozhodnout i bez nařízení jednání pouze na základě spisového materiálu shromážděného policejním orgánem a bez osobní účasti obžalovaného. V takovém případě, pokud shledá obviněného vinným, může samosoudce vydat rozhodnutí, tzv. trestní příkaz, kterým rozhodne o vině i trestu pro obviněného. V trestním příkazu pak přímo rozhodne o vině pachatele a stanoví rovněž trest pro obviněného (je nutné, aby byl trestní příkaz doručen do vlastních rukou obviněnému). Pokud do doby vydání trestního příkazu uplatnil poškozený nárok na náhradu škody v konkrétní výši a z konkrétních důvodů, rozhodne samosoudce rovněž o nároku na náhradu škody.

Proti trestnímu příkazu nemá poškozený právo podat odpor, a to do žádné části trestního příkazu. Pokud obviněný s obsahem trestního příkazu nesouhlasí, může proti němu podat do 8 dnů ode dne doručení odpor. V takovém případě se trestní příkaz ruší od počátku a samosoudce nařídí hlavní líčení, v rámci kterého danou trestní věc projedná za osobní účasti obviněného a státního zástupce. Mezi zvláštní postupy v rámci trestního řízení patří také rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a o narovnání.⁴⁸

49

Obrázek č.1: Osa trestního řízení

⁴⁸ Bílý kruh bezpečí - infovictims. *Soudní řízení*. [online]. [cit. dne 26.8.2014]. Dostupné z :<http://www.infovictims.cz/cz/004_Proc_crime/004_Proc_Crime.html#005>

⁴⁹ PMS ČR. *Informace pro oběti trestné činnosti*. [online]. [cit. dne 14.8.2014]. Dostupné z :<<https://www.pmscr.cz/obeti-trestneho-cinu/>>

5 Možné přístupy řešení stalkingu

Pro zastavení stalkingu existují různé možnosti intervence. Na jedné straně především přerušení jakéhokoliv osobního kontaktu s cílem nechat pronásledovatele vystřílet jeho aktivity do prázdna, a na druhé straně oficiální intervence policie a trestní justice. Někde uprostřed je využití civilního práva.

V zásadě existují dvě hlavní řešení případů stalkingu: defenzivní a ofenzivní. **Defenzivní strategie** je založena na eliminaci kontaktu s pronásledovatelem ze strany oběti. Jinak řečeno, oběť jde pronásledovateli z cesty a dělá vše proto, aby mu zmizela ze zorného pole. Na veškeré pokusy pronásledovatele o kontakt nereaguje. K typickým krokům defenzivní strategie patří změna telefonních čísel, změna životního cyklu (oběť například přestane ve volném čase navštěvovat oblíbená místa relaxace), změna adresy (dočasná změna bydliště), změna zaměstnání, atd.. Tuto strategii chápají oběti jako nespravedlivou, protože pro ně znamená vynucená omezení v situaci, kdy se samy nedopustily žádného problematického chování.

Ofenzivní strategie se naopak vyznačuje tím, že vždy znamená určitou konfrontaci s pronásledovatelem. V ofenzivních strategiích již podniká oběť aktivní a oficiální kroky vůči pachateli, ať už v rámci civilního či trestního práva. Může jít rovněž o opatření, která na žádost oběti přijímá zaměstnavatel, a která směřují k ochraně oběti na pracovišti. Obecně platí, že každý případ stalkingu je individuální, a tudíž vyžaduje individuální přístup při hledání vhodné intervence. K tomu, aby oběť našla vhodný postup k zastavení pronásledování, obvykle potřebuje odbornou pomoc. Řešení případů stalkingu v praxi se označuje výrazem „management případu“, který je založen na individuálním přístupu (každý případ je nezbytně individuálně analyzovat a vyhodnotit) a pragmatismu (navržené postupy musí přihlížet ke skutečným potřebám oběti, k dostupným zdrojům a k ovlivnitelnosti pronásledovatele - tj. na co bude reagovat, a na co nikoliv). Hlavním cílem je zajistit oběti fyzickou bezpečnost a stalking se pokusit zastavit. V mnoha případech se objevují u oběti i další potřeby, např. stát se aktivnějším a pasivně nepodléhat terorizování pronásledovatele. U mužských partnerů obětí lze pronásledování někdy zaznamenat i jako motiv pomsty. K hlavním strategiím oběti, kterými může podpořit ukončení stalkingu, patří:

- ☞ důsledně ignorovat pokusy o kontakt
- ☞ vyhýbat se setkání i za cenu změny životních návyků
- ☞ stalking dokumentovat - uchovávat všechny dopisy, sms zprávy, e-maily
- ☞ o stalkingu informovat své okolí, vyhledat pomoc a podporu ⁵⁰

---

⁵⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1 vyd. Praha: 2008, s. 89-90

6 Důsledky dopadu stalkingu na oběť

Dnes si většina lidí uvědomuje, že sexuální, fyzické a emocionální zneužívání stejně jako vystavení násilí nebo nebezpečí, může hluboce změnit život člověka. Většina lidí však neví, že mnohé, na pohled neškodné situace mohou být traumatizující. Následky následného traumatu mohou být rozsáhlé a skryté. Běžné události mohou způsobit traumatické následky a stejně oslabují jako následky, které přežili vojenští veteráni nebo oběti zneužívání v dětství. Traumatické následky nejsou evidentní vždy okamžitě po události, která je vyvolala. Symptomy mohou zůstat neprobuzené a mohou se desítky let kumulovat. Mohou se projevit nečekaně ve stresujícím období nebo jako následek nějaké události. I na první pohled nezávažná, běžná událost může vyvolat náhlý zlom, podobný tomu, který v oběti vyvolal vzpomínku na bolest.⁵¹

V procesech uplatňování práva jsou traumatizované oběti vystaveny větším stresům z důvodu opakovaných výslechů na policii a opakovaných znaleckých posudků, které musí podstupovat. Jsou vytrženy z normálního chodu života, ztrácí zaměstnání, finanční jistoty a často i přátele a známé. Na práva poškozených a psychologickou pomoc často nedosáhnou, protože si neumí říci o pomoc. Stalking se podepisuje nejrůznějšími způsoby na kvalitě života všech zúčastněných. Stalking přiměje oběti k podstatným a omezujícím změnám v životním způsobu a stylu. Narušuje jejich možnosti svobodně volit, jaký život povedou. Přináší jim závažné negativní následky na psychickém a tělesném zdraví a představuje pro ně také finanční zátěž a stres v sociální oblasti. Vede k důvodnému pocitu ohrožení a obav o vlastní bezpečí. U pronásledovaných se objevuje pokles sebedůvěry, depresivní stavy, problémy s navazováním nových vztahů. Oběti mají často velké a dlouho trávající zdravotní problémy jak somatického tak psychického rázu. Mezi závažné psychické následky se zahrnují především projevy poměrně vážných příznaků traumatizace, které počínají poruchami spánku a koncentrace a končí emocionální labilitou a úzkostí. Některé oběti postihují i suicidální myšlenky. Tento psychický stav oběti může vést k tomu, že oběť se začne vyhýbat okolí, přestane komunikovat s přáteli, uzavře se do sebe. Dojde k postupnému přetrhání kontaktů oběti s okolím až k jejímu postupnému upadání. Nezanedbatelné jsou také ekonomické škody, mezi které zejména patří ztráta zaměstnání (způsobená pracovní absencí, zraněním nebo izolací oběti), finanční náklady vynaložené na řešení vzniklých problémů, nákladná zdravotní péče ať psychického nebo fyzického zranění.

---

⁵¹ LEVINE A. Peter a FREDERICKOVÁ, Ann. *Prebúdzanie tigra. Liečenie traumy*. 5.vyd. Humenné: 2002, s.50

Přestože symptomy a emoce spojené s traumatickou událostí mohou být velmi extrémní, většina z nás se odvrátí a pokusí se intenzivní reakce potlačit. V naší kultuře je nedostatek tolerance pro emoční zranitelnost, kterou prožívají traumatizovaní lidé. Práci s emocemi se věnuje velice málo času. Automaticky jsme nuceni rychle se přizpůsobit následkům drtivé události. Situace, která oběť postihla, ji bude porážet znovu a znovu. Tělesné vjemy mohou sloužit jako průvodce při reflektování toho, kde je momentálně prožíván traumatický zážitek a mohou ji vést k ukrytým instinktivním zdrojům. Tyto zdroje oběti dávají sílu, aby se dokázala chránit před dalšími nepříjemnými zážitky. Když se naučí, jak se k nim dostat, může si vytvořit vlastní štíty na odražení a léčení svého traumatu.⁵²

Prožitým traumatem se u oběti významně mění nejenom pohled na svět, ale i pohled na sebe sama. Traumatizovaná oběť často trpí:

- ∞ sebeobviňováním (jde o přesvědčení, že oběť nějakým způsobem sama zapříčinila to, co se jí stalo bez jakéhokoliv objektivního základu tohoto pocitu)
- ∞ stigmatizací (jde o dojem trvalé nálepky, oceňování trestným činem – oběti ztratí přesvědčení, že jsou v porovnání s jinými lidmi v pořádku nebo že život může být stejný jako před traumatickou událostí).

Kromě traumatických změn v kognitivní oblasti trauma způsobuje i významné změny v emočním prožívání. Všeobecně se dají charakterizovat jako vnitřní diskomfort (nepohoda), tenze (napětí) a labilita (kolísání emocionálních stavů). K častým pocitům patří strach z opakované viktimizace a nedůvěra vůči okolí.⁵³

Duševní vyrovnávání se s náhlou negativní událostí má u obětí stalkingu individuální průběh, přesto existují určité obecné příznaky, které se u různých lidí zabarvují různou intenzitou, zbrklostí nebo délkou trvání. V prožívání oběti se obvykle vyskytují i emocionální újmy, které jsou někdy psychology označovány jako neviditelné rány vznikající jako důsledek kriminálního útoku. Do neviditelných ran můžeme zahrnout:

- ∞ pocit zneuctění – oběti tento pocit prožívají např. tím, že ztratily svou vnitřní duševní rovnováhu

---

⁵² LEVINE A. Peter a FREDERICKOVÁ, Ann. *Prebúdzanie tigra. Liečenie traumy*. 5.vyd. Humenné: 2002, s.53

⁵³ MICHANČOVÁ, Slávka. *Vybrané kapitoly z forenznej psychológie a viktimológie*. 1. vyd. Prešov: 2009, s. 53-54

- ∞ ztráta pocitu důvěry – neschopnost přiměřeně důvěřovat sobě a svému okolí. Pocit důvěry bývá ochromen a svět a lidé v něm se začínají jevit jako nepředvídatelní, nesrozumitelní a schopní bezdůvodně škodit. Oběť se cítí bezradná a vydaná všem na pospas.
- ∞ ztráta pocitu autonomie (kontroly) – oběť přichází o pocit jistoty, že může rozhodovat o svém jednání, že může volit mezi různými způsoby chování a jejich důsledky. Pocit vlastní autonomie bývá narušen. Oběť se cítí slabá a bezmocná.

Prožívání újmy má svoji dynamiku, v rámci které se rozlišují určité fáze vyrovnání se s krizí. Zpravidla prochází prožívání újmy třemi fázemi, kterými jsou:

1. Fáze šoku – bývá také označována jako fáze nárazu, a nastává bezprostředně po kriminálním útoku.
2. Fáze hojení (nastupující, předběžná adaptace) – oběť se začíná postupně vyrovnávat s událostí. Zpravidla kolísá mezi dvěma polohami, které se střídají v čase. První poloha je typická tím, že se postižená oběť k traumatické události prožitkově vrací. Druhá poloha je psychologicky opačná. Oběť odmítá o traumatu hovořit a snaží se popřít své přirozené pocity a stahuje se do sebe.
3. Fáze zhojení (konečné adaptace) – oběť v jejím průběhu dospívá do konečného zpracování prožitého traumatu, vzpomínky ztrácejí bezprostřední emocionální náboj.

Při zvláště ničivém dopadu trestného činu se může u oběti rozvinout tzv. posttraumatická stresová porucha. Tento termín označuje soubor různých poruch chování a prožívání, včetně fyziologických reakcí (poruchy spánku, potivost, třes, nevolnost atd.), které vznikají jako důsledek extrémního stresového prožitku přesahujícího běžnou lidskou zkušenost.⁵⁴

---

⁵⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: 1998, s. 113-117

7 Ochrana oběti stalkingu

Samotnou ochranou obětí trestných činů se zabývá vědní obor zvaný viktimologie. Viktimologie řeší především otázku, zda je možné studiem typických vztahů mezi pachatelem a obětí přispět k redukci rizik viktimizace. Za ideální dosažení cíle je považováno omezení nebo redukce zranitelnosti, vulnerability oběti, a tedy posílení potencionální oběti tak, aby se nenechala zmanipulovat a přelstít pachatelem.

Pro forezní praxi je nutné zdůraznit, že:

1. Rizikové faktory nelze vnímat jako přisouvání viny obětem. Zkoumání rizikových faktorů umožňuje pouze pochopit, na které skupiny osob je vhodné se zaměřit s prevencí a intervencí a jakým směrem využít prostředky na prevenci pro jejich efektivní využití.
2. Podstata zranitelnosti oběti nabádá k tomu, abychom na oběť nazírali očima pachatele. Z jeho pohledu se totiž oběť objevila jako dostupná, slabá, a tím i snadno kontrolovatelná. Zranitelnost může být momentální, situačně podmíněná, a vedle obecných, statisticky rizikových faktorů (životní styl, fyzické nebo mentální handicap apod.) se do vulnerability promítají i epizodické životní okolnosti jako je zamilovanost, ztráta zaměstnání, smrt blízké osoby apod. Zranitelnost svou podstatou představuje vývojovou, deliktově specifickou a interaktivní charakteristiku, která nám říká, že někdo může být imunní vůči podvodníkům, ale zranitelný vůči stalkingu.

7.1 Institut krátkodobé ochrany

Institut krátkodobé ochrany je pojem, který je definován v zákoně o Policii České republiky č. 273/2008 Sb., uvedený přímo v paragrafu 50, ze kterého vyplývá:

1. Krátkodobou ochranou osoby se pro účely tohoto zákona rozumí opatření zahrnující:
  - a) fyzickou ochranu
  - b) dočasnou změnu pobytu osoby
  - c) použití zabezpečovací techniky
  - d) poradensko-preventivní činnost⁵⁵

---

⁵⁵ Zákony pro lidi. *Zákon o policii České republiky*. [online]. [cit.dne 11.9.2014]. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>>

2. Krátkodobou ochranu osob poskytne policie v odůvodněných případech osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, a nelze jí poskytnout zvláštní ochranu osob nebo nejsou splněny podmínky zajišťování bezpečnosti osoby podle § 49 odst. 1 nebo podmínky ochrany osoby pověřené výkonem rozhodnutí podle § 21.

Krátkodobá ochrana osob se v odůvodněných případech poskytne také osobám blízkým osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí. Krátkodobou ochranu nelze poskytovat bez souhlasu osoby, které má být poskytnuta. V případě bezprostředně hrozícího útoku na život nebo zdraví osoby poskytne policista této osobě předběžně fyzickou ochranu a informuje o tom útvar policie příslušný k zajišťování krátkodobé ochrany osob.⁵⁶

7.2 Uplatnění intervenčního týmu v případech stalkingu

Intervence a vhodný postup pro ochranu obětí nebezpečného pronásledování se dají shrnout do obecných doporučení. Každý případ stalkingu je však nutné posuzovat individuálně. Především u případů obtěžování by se mělo zvážit, zda by se měly využít možnosti trestně-právního řešení, nebo by se oběť měla nejprve pokusit o jiné kroky vedoucí k řešení. Jak již bylo výše uvedeno, existují dvě strategie obrany oběti: defenzivní (směřuje ke zvýšené ochraně oběti a současně zahrnuje důsledné vyhýbání se kontaktům se stalkerem) a ofenzivní (spočívající na přímých opatřeních vůči stalkerovi, pod kterou lze zařadit policejní a soudní intervenci). Na straně stalkera mohou být různé motivy a vzorce pronásledování. Intervence se doporučuje především v těch případech, kdy je stalker veden touhou pečovat a starat se o oběť. V případech, kdy je stalker motivován snahou kontrolovat, vlastnit a mít moc nad obětí, se spíše doporučují postupy jako např. intervence ze strany třetí osoby (právního zástupce oběti, zaměstnavatele). Pokud má stalking podobu pronásledování nebo zahrnuje i zřetelné vyhrožování, doporučuje se oběti podat trestní oznámení. Stále je důležité mít na paměti, že stalking má mnoho společných znaků s domácím násilím (hrozba napadení oběti). V případech domácího násilí je ze strany policie velmi dobře rozpracovaná ochrana oběti především formou proškolených policejních specialistů (metodický materiál SARA DN viz. příloha B), kteří

---

⁵⁶ Policie ČR - Útvar speciálních činností SKPV. *Krátkodobá ochrana – otázky a odpovědi*. [online]. [cit.dne 11.9.2014]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/kratkodoba-ochrana-otazky-a-odpovedi.aspx>>

by měli mít odhad možného rizika napadení ohrožené osoby. Dále je široce využívána ochrana oběti, např. vykázaním násilné osoby ze společného bytu. Proškolení policejních specialistů a použití metodických postupů pro možný odhad rizika stalkingu však zatím značně pokulháva.⁵⁷

V případech stalkingu by měly vzájemně kooperovat především státní zastupitelství, soudy, policie ČR, poradny pro mezilidské vztahy, organizace sociálních služeb daného regionu, nemocnice, azylové domy, oddělení péče o rodinu a děti příslušných obecných úřadů obce s rozšířenou působností. Všechny tyto organizace by měly mít pevně stanovené pole své působnosti, kompetence činnosti a spolupráce s ostatními zařízeními. I přesto, že uzákonění stalkingu je v účinnosti již 5 let (1.1.2010), je mnoho míst, kde vzájemná spolupráce mezi organizacemi stále nefunguje tak, jak by měla. Bude zřejmě ještě nějaký čas trvat, než dojde k zapracování problematiky stalkingu, např. do programu intervenčního týmu, který se především ve velkých městech zabývá otázkou domácího násilí. Krizový intervenční tým pro stalking a domácí násilí by měl splňovat tyto předpoklady:

- ∞ **Vzájemná spolupráce** - princip spolupráce by měl spočívat v možnosti oběti stalkingu obrátit se s žádostí o pomoc na kteroukoliv instituci v oblasti pomáhajících profesí, policie ČR, intervenčních center, atd. Tato organizace by měla umět poskytnout oběti základní rady a potřebnou krizovou intervenci. Dále by měla mít přehled o tom, kam dále oběť nasměrovat z důvodu dalšího řešení. Všechny tyto organizace by měly vzájemně kooperovat.
- ∞ **Společné definice a postupy** - všechny zapojené organizace by měly mít přesně definovaný postup, jak s obětí zacházet. Tyto postupy by měly být v zásadě jednotné a neměly by se vzájemně vylučovat. Měly by na sebe plynule navazovat a u konce řešení případu působit navenek jako celek.
- ∞ **Vyškolení specialisté na danou problematiku** - všichni pracovníci zabývající se stalkingem by měli být řádně proškolení, aby si uměli v konkrétních případech v praxi poradit a aby byli schopni sami proškolit své kolegy alespoň základními znalostmi dané problematiky. Prováděná školení

---

⁵⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování: jak ho rozpoznat? *Právo a rodina*. 2009, č.7, s.5-6

na téma stalkingu by se měla vyvíjet stejně rychle a účinně jako nové technologie, které jsou pronásledovateli hojně využívány.

- ∞ **Krizová linka pomoci (nejlépe nonstop linka)** - tak jako v rámci domácího násilí by měla být zřízena i telefonická krizová linka, která by měla být obsazena specialisty z řad policistů, právníků, pracovníků pomáhajících profesí, soudců atd., kteří by uměli oběti a volajícím poskytnout potřebné informace a doporučení.
- ∞ **Školení policistů, soudců, státních zástupců a pracovníků v pomáhajících profesích** - proškolení pracovníků by mělo být pravidelné, rozsáhlé s možností nácviku modelových situací.
- ∞ **Povinnost vést důkladnou evidenci** - i v případě stalkingu by měl být sepsán metodický pokyn, který by stanovil, jak má být správně vedena evidence práce s obětí a co by nemělo být opomenuto (jaké přímé důkazy se dají použít v rámci probíhajícího soudního řízení, na jaké důkazy je nahlíženo jako na nepřímé, na které jako na přímé atd.).
- ∞ **Stanovení spádové příslušnosti** - určení kritéria, podle kterého bude striktně stanovena instituce příslušná k řešení stalkingu (př. místo trvalého bydliště oběti, místo zaměstnání oběti).
- ∞ **Priority** - měl by být stanoven postup, určující postupné kroky při řešení problematiky stalkingu, který má jasně definované priority ochrany oběti a rychlé reakce vůči pronásledovateli.
- ∞ **Vědecký doprovod** - i v našich podmínkách měl by být stanoven expert, který se zabývá danou problematikou, a na kterého je možné se obrátit v případech těžkých forem stalkingu.
- ∞ **Poskytnutí sociálně-právního poradenství** – zprostředkování právní nebo jiné pomoci
- ∞ **Větší zainteresovanost nevládních neziskových organizací** – snaha o pomoc obětem stalkingu i nevládními organizacemi, které budou schopné obětem poskytovat poradenství, psychologickou a právní pomoc

Jedna z nejdůležitějších složek výše uvedeného intervenčního týmu je bezesporu Policie ČR. Ta by měla umět být v kontaktu s pachatelem, měla by umět zhodnotit realnost hrozby, tj. zjistit riziko, zda své výhrůžky splní.⁵⁸

Policista, který vyšetřuje případ stalkingu, a je v přímém kontaktu s oběťmi, musí mít na paměti, že stalking způsobuje mimo jiné poměrně závažné psychické následky. Vystresovaná oběť není zrovna v nejlepší kondici pro poskytnutí kvalitní svědecké výpovědi. Kontakt s ní vyžaduje trpělivost, empatii a pochopení. Informace, které policista od oběti získá, jsou podstatné pro vyhodnocení případu a další jeho postup. Pro rozpoznávání stalkingu se doporučuje pečlivá evidence všech projevů, které oběť vnímá jako pronásledování. To, že se skutečně jedná o stalking nasvědčují pak následující znaky:

- ∞ aktivity pronásledovatele jsou jednostranné (dochází k nim i přesto, že oběť jednoznačně, srozumitelně a jasně odmítla jeho nabídky, výzvy a přímo mu sdělila, že si přeje ukončení nevyžádaných aktivit)
- ∞ k aktivitám údajného stalkera dochází i přesto, že potencionální oběť uplatnila strategii „nulové reakce“ (tj. žádným způsobem nereaguje na pokusy o kontakt)
- ∞ chování stalkera má ráz uceleného a jednotného procesu, který připomíná pevně stanovený program, kdy jednotlivé aktivity stalkera na sebe navazují, zapadají do sebe, řetězí se
- ∞ v nevyžádaných pokusech o kontakt jsou patrné motivy a cíle, které pronásledovatel sleduje, jeho postup tedy lze vyhodnotit jako záměrný a úmyslně motivovaný
- ∞ dochází ke stupňování aktivit stalkera z hlediska frekvence jejich výskytu nebo z hlediska závažnosti (např. původně psal pronásledovatel „jen“ oběti, nyní obtěžuje již další rodinné příslušníky, stěhování stalkingu ze soukromí oběti i do pracovního života atd.)

Pro vyšetřování případů stalkingu má policie ČR k dispozici katalog základních otázek pro oběti, které vyhledávají pomoc policie a podávají trestní oznámení. Odpovědi na naznačené otázky by měly poskytnout dostatek informací k tomu, aby policista mohl:

1. vyhodnotit, zda se jedná o nebezpečné pronásledování
2. určit poměrně přesně druh stalkingu a také základní profil

---

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1 vyd. Praha: 2008 s. 94-96

pronásledovatele

3. rozhodnout se pro další postup ve věci
4. řešit otázku vhodné pomoci a ochrany oběti (široká škála možností od doporučení ohledně bezpečného chování přes odkázání na poradnu pro oběti trestných činů až po využití institutu krátkodobé ochrany v těch nejzávažnějších případech).

U závažných případů nebezpečného pronásledování nevzniká obvykle žádná pochybnost o oprávněnosti zahájení trestního řízení. U méně závažných případů se vstup policie doporučuje, je-li přítomen alespoň jeden následující projev pronásledovatele:

- ∞ denně několik obtěžujících telefonátů
- ∞ 10 a více SMS denně
- ∞ 3-5 dopisů týdně
- ∞ odkládání dárků u dveří bytu
- ∞ několikahodinové postávání před domem oběti, které je zjevné
- ∞ sledování a oslovování oběti při jejím vycházení z bytu, pracoviště atd.

Pokud chování pachatele naplňuje znaky přestupku, lze takovou osobu zajistit (až na 24 hodin) v souladu s § 26 odst. 1 písm. f) zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. V odůvodněných případech pak lze uvažovat i o různém rozsahu poskytnutí krátkodobé ochrany osoby v souladu s § 50 citovaného zákona. V případech lehčí formy stalkingu si lze představit zejména využití poradensko-preventivní činnosti (probrat s obětí denní režim, upozornit na rizikové faktory chování, posoudit např. bezpečnost lokality, ve které se pravidelně pohybuje), v případech závažnějších pak využití fyzické ochrany v různé míře. Fyzická ochrana nemusí nutně znamenat 24 hodinovou službu u oběti, může se jednat třeba i o doprovod do práce nebo z práce, doprovod dětí při cestě ze školy atd.⁵⁹

---

⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování-nový trestný čin. *Metodický pokyn pro složky Policie ČR*. Praha: 2010

8 Možná prevence a ochrana proti stalkingu

Pojem prevence můžeme chápat jak v širším slova smyslu, tak v užším slova smyslu. Prevence v širším významu je chápána jako předcházení a ochrana před nežádoucím jevem (tzv. všechny aktivity, jejichž cílem je potírání výskytu a zabraňování rozvoji negativního jevu ve společnosti). V užším významu chápeme pojem prevence jako prevenci jednotlivých negativních jevů – prevence kriminality, prevence mládeže před negativními jevy, atd. Oblast prevence je dále rozčleněna na primární (jejichž cílem je působit na celou společnost do budoucna tak, aby nežádoucí jev ani nenastal), sekundární, která je zaměřena na tzv. rizikové skupiny či jedince, u kterých se dá předpokládat, že se dostanou do situace, kdy jejich činnost bude klasifikována jako sociálně-patologická). Poslední oblastí je prevence terciární, která spočívá v zajištění a poskytnutí včasné odborné pomoci zaměřené na eliminaci recidivy, na minimalizaci škod, na resocializaci, postpenitenciární péči atd.⁶⁰

Pro oběti stalkingu platí pravidlo, že by se měly vyhýbat kontaktu s pronásledovatelem a neměly by reagovat na jeho projevy a výzvy. Další doporučení záleží na typu pronásledování a charakteristice pronásledovatele. V závažných případech je nutné oběti doporučit, aby změnila své zvyky, na nějaký čas se ukryla, popř. se odstěhovala z místa svého bydliště. Prostorová vzdálenost je důležitější než utajování místa pobytu. Je nutné mít na paměti, že by měla být každá výhrůžka stalkera brána vážně. Při řešení případů ex-partner stalkingu se zjišťuje, jestli pronásledování předcházelo fyzické domácí násilí, protože to může signalizovat vyšší nebezpečnost pronásledování, a tedy i vyšší stupeň ohrožení oběti.

Při prvním kontaktu s obětí by měla být oběť informována, že současná situace nevznikla jejich vinou. I přesto je ale nutné, aby převzala zodpovědnost za svou bezpečnost do vlastních rukou, neboť státem poskytovaná opatření nezaručují stoprocentní účinnost. Do problému pronásledování se doporučuje zapojit i třetí osobu, např. proto, aby informovala pachatele o právních krocích oběti. Dále je vhodné informovat o situaci sousedy a poskytnout jim např. popis pronásledovatele. Oběti je žádoucí vždy poradit, aby si vedla dokumentaci pronásledování a vyhrožování. Další

---

⁶⁰ CHMELÍK, Jan a kol.. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1 vyd. Praha: 2003, s.33-34

konkrétní kroky (ať právní postup, minimalizace rizika napadení) závisí na konkrétním případě.⁶¹

Intervence i prevence musí být multioborová, je nutná kombinace právních, sociálních a terapeutických postupů. Spolupráce policistů, psychologů, psychiatrů při řešení konkrétních případů je proto nezbytná. Univerzální řešení stalkingu však zatím neexistuje. Proto je nezbytný dobrý „informační management“. Informační management, složený z policistů, psychologů, psychiatrů, právníků a popř. jiných odborníků, je základním předpokladem pro kvalifikované posouzení a odhad rizika, zda pronásledovatel své hrozby uskuteční a uchýlí se k fyzické agresi vůči věcem či osobám. Z odhadu nebezpečnosti pronásledovatele plyne vlastní intervenční strategie. Zahnuje sestavu možných alternativ a postupů, a to jak směrem k pronásledovateli, tak k oběti. Všeobecně se klade velký důraz na význam prvního kontaktu s obětí stalkingu. Vždy je nutné oběti poradit, aby si vedla dokumentaci o pronásledování a vyhrožování. Další doporučení závisí na konkrétních okolnostech případu (bezpečnostní plán k minimalizaci rizika přímého napadení, vhodné právní kroky, jiné varianty postupu).

V případech, že existuje naléhavá potřeba chránit poškozené oběti nebo jí blízké osoby, je možné užít tzv. předběžného opatření, a to již v průběhu trestního řízení.⁶²

Předběžné opatření smí být obviněnému uloženo tehdy, jestliže z jednání obviněného nebo z dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava:

- ∞ že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán
- ∞ dokoná trestný čin, o který se pokusil
- ∞ vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil, a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán a má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný.

Jako předběžné opatření je možné uložit:

- ∞ zákaz styku s poškozeným nebo jeho vyhledávání (z důležitých důvodů bude možné takové setkání povolit za dohledu příslušného orgánu činného v trestním řízení nebo úředníka či asistenta probační a mediační služby), osobami jemu blízkými nebo s jinými osobami, zejména svědky

---

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: 2009, s. 223-226

⁶² STEINEROVÁ, Zuzana. *Posílení práv poškozených*. [online]. [cit. dne 16.9.2014]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4709&d=257839>

- ⊗ zákaz vstoupit do společného obydlí obývaného s poškozeným a jeho bezprostředního okolí a zdržovat se v takovém obydlí
- ⊗ zákaz návštěv konkrétně vymezených míst, akcí, zařízení nebo jiných prostředí
- ⊗ příkaz zdržovat se v místě svého pobytu
- ⊗ příkaz nezdržovat se na určitém místě
- ⊗ zákaz vycestovat za hranice České republiky apod.⁶³

Další, právně zakotvenou intervencí ve prospěch obětí je možnost získání tzv. odškodného (peněžité pomoci ze strany státu). Právo žádat peněžitou pomoc na základě zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, mají následující čtyři skupiny obětí:

1. oběť, které bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví
2. oběť, které byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví
3. osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem, registrovaným partnerem, dítětem nebo sourozencem zemřelého, a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu
4. oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a dítě, které je obětí trestného činu týrání svěřené osoby.

Oběti mohou dostat pomoc v souvislosti s ušlým výdělkem, s náklady, které jim vznikly v souvislosti s léčením – např. léky, zdravotní pomůcky, náklady na dopravu v souvislosti s léčením a rehabilitací, přibrání cizí osoby pro pomoc v domácnosti nebo při ošetřování. Pozůstalí po obětech mohou dostat pomoc paušální, která spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí nebo pozůstalým trestným činem. Peněžítá pomoc se nevztahuje na odškodnění bolesti ani odškodnění hodnoty odcizených věcí nebo peněz. Peněžítá pomoc je nevratná. Žádost o peněžitou pomoc ze strany státu je třeba podat ve lhůtě do 2 let ode dne, kdy se oběť dozví o následcích trestného činu, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu.⁶⁴

⁶³ Bezplatná právní poradna. *Práva obětí trestných činů v trestním řízení významně posílila*. [online]. [cit. dne 26.9.2014]. Dostupné z : <<http://www.pravnlinka.cz/prava-obeti-trestnych-cinu-v-trestnim-rizeni-vyznamne-posilila>>

⁶⁴ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Peněžítá pomoc obětem*. [online]. [cit. dne 15.9.2014]. Dostupné z : <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=303>

Závěrem je nutné mít na paměti, že se k obětem trestných činů musí přistupovat nepředpojatě a v problematických a důkazně slabých kauzách je nutné systematicky analyzovat i viktimologické stránky zločinu.⁶⁵

---

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forezní praxi*. 1. vyd. Praha: 2014, s.26

9 Empirické šetření

Úvodní kapitoly empirického šetření se zabývají stalkingem jako specifickou formou domácího násilí v kontextu se zcela novou právní normou - zákonem č. 45/2003 Sb. o obětech trestných činů. V práci je vysvětleno stěžejní pojmosloví z oblasti stalkingu, charakteristika pronásledovatelů versus obětí a rozbor toho, jak lze zákon o obětech trestných činů využít při zmírnění následků dopadu trestného činu na oběť. Úvodní kapitoly působí jako opora pro výzkumné šetření, které je zaměřeno na oblast pracovníků v pomáhajících profesích, u kterých se očekává, že přijdou s oběťmi trestných činů, potažmo stalkingem, do styku. Jako vhodná metoda empirického šetření byla zvolena metoda standardizovaného dotazníku, který dokázal plošně zajistit co nejvíce odpovědí od respondentů z oblasti pomáhajících profesí. Závěr této části práce je doplněn kazuistikou, mapující průběh domácího násilí, které vyústilo ve stalking, a kde je nastíněna poskytnutá intervence oběti přímo z praxe.

Před samotným počátkem empirického šetření jsem byla nucena změnit cíl práce, který byl zaměřen na oběti trestného činu a následné zmapování, v čem vnímají pomoc díky účinnosti zákona o obětech trestných činů. Obtížnost dosažení stanoveného cíle spočívala především v nedostatečném počtu organizací pracujících s oběťmi trestných činů. V případě kontaktování těchto organizací nebyly všechny ochotny se průzkumu zúčastnit. Při komunikaci s těmito organizacemi jsem narážela nejen na neochotu ke spolupráci, ale také na určité problémy, které mi v přímém kontaktu s oběťmi trestných činů bránily, např. nejasnost kompetencí umožňujících zprostředkovat setkání s oběťmi nebo pracovní vytíženost pracovníků organizace. Několik organizací mi přístup k obětem trestných činů odmítlo i přesto, že jsem to od nich měla před zahájením empirického šetření přislíbeno. Další problémy nastaly i v kontaktování obětí přes složky Policie ČR, kteří s oběťmi pracují již v průběhu trestního vyšetřování. S ohledem na samotný průběh vyšetřování policií, což je pro oběť velice psychicky náročný proces, jsem od tohoto způsobu získání kontaktů na oběti trestných činů sama ustoupila, a to z obav sekundární viktimizace oběti.

Nečekané komplikace nastaly i ve skutečné činnosti pracovníků státních i neziskových organizací pracujících s oběťmi. Tyto organizace mnohdy s oběťmi vůbec nepracují i přesto, že pro tento účel byly zřízeny, nebo pracují pouze v zajištění materiálního narovnání oběti a nikoli v podpoře a psycho-sociální pomoci. Zarážející byla zejména informace intervenčního centra, které uvedlo, že není instituce, která pracuje

s oběťmi trestných činů, přestože sama na svých propagačních materiálech pro veřejnost zveřejňuje, že poskytuje odbornou pomoc v konkrétních případech domácího násilí a osobám ohroženým domácím násilím.⁶⁶

Nečekaná byla taktéž informace nejmenované pracovnice střediska probační a mediační služby, která při vzájemné spolupráci uvedla, že s oběťmi trestných činů jejich středisko pracuje pouze ve smyslu hmotné podpory a vymáhání výživného pro děti.

Po důsledném kontaktování jednotlivých organizací jsem zjistila, že přímý kontakt s oběťmi trestných činů pro účel této práce je v současné době prakticky nemožný. Zprostředkování informací o obětech ze stran pečujících organizací je také nedostatečný. Z tohoto důvodu byl cíl práce před začátkem průzkumného šetření pozměněn a zaměřen nikoliv na oběti trestných činů, ale na organizace, které s oběťmi pracují.

V souvislosti s obtížným získáváním respondentů pro realizaci rozhovoru s oběťmi trestných činů a v souvislosti se zjištěním, jak nedostatečně jsou oběti ošetřeny odbornou pomocí, vznikla dodatečná potřeba empiricky zachytit, jaké povědomí má odborná veřejnost o uzákonění a následné aplikaci tohoto zákona v praxi. Jako vhodná metoda empirického šetření proto byla zvolena metoda dotazníku, který byl vypracován pro respondenty, pracovníky v pomáhajících profesích, a který měl charakter standardizovaného anonymního dotazníku.

Pracuji v sociální oblasti na oddělení péče o rodinu a děti, kde se zabývám problémovými rodinami, a mimo jiné se setkávám s různými formami násilí, včetně různých forem pronásledování. S nabytím účinnosti zákona o obětech trestných činů zaznamenávám zpětné odezvy od spolupracovníků, že nejsou v této problematice proškoleni. Intervenci a odbornou pomoc obětem poskytují více méně intuitivně, neboť nevědí, jak s obětí trestného činu pracovat. I přesto, že jsem se snažila kontaktovat organizace, které by se mohly oběťmi trestných činů zabývat, neboť se jedná o jejich cílovou skupinu, nepodařilo se mi hovořit s nikým, kdo by měl v této oblasti jasno a uměl s obětí trestného činu pracovat tak, jak mu umožňuje zákonná legislativa. Stanovený cíl a hypotézy byly pro mne velkou výzvou k dalšímu proniknutí do této problematiky a zároveň mi napomohly k lepšímu uvědomění odborného a etického rozměru psychosociální pomoci obětem trestného činu.

---

⁶⁶ Bílý kruh bezpečí. *Intervenční centra – informace, jaké služby poskytují a nabízí..* [online]. [cit. dne 1.12.2014]. Dostupné z : <<http://www.domacinasili.cz/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/>>

9.1 Cíl empirického šetření

Předchozí kapitoly diplomové práce vytváří teoretické východisko pro výzkumné šetření. Výzkumný problém byl vymezen jako uplatňování zákona o obětech trestných činů v kontextu stalkingu v praxi. Cílem výzkumu je zjištění reflexe uplatnění zákona o obětech trestných činů v kontextu stalkingu z pohledu pracovníků v pomáhajících profesích. Dílčími cíli bude zjistit, zda mají pracovníci v pomáhajících profesích vlastní zkušenosti s aplikací tohoto zákona v praxi a zda považují míru svého proškolení za dostatečnou v realizaci nového zákona.

Pro realizaci empirického šetření bylo nejprve nutné vymezit problematické oblasti v pomáhajících profesích, na jejichž základě byly určeny dílčí cíle průzkumu. K těmto dílčím cílům byly následně formulovány hypotézy, jejichž cílem bylo zjistit odpovědi zaměřené na vlastní cíl práce. Prvním dílčím cílem průzkumu bylo zjištění, zdali jsou pracovníci v pomáhajících profesích proškoleni v oblasti stalkingu a nového zákona o obětech trestných činů a zda je toto školení posílilo v odborných znalostech a dovednostech natolik, aby ho uměly aplikovat v praxi při práci s oběťmi. Zmiňovaný dílčí cíl vycházel z obecného povědomí, že pracovníci ve státní správě patří mezi oblasti, kde se hodně dbá na průběžné vzdělání pracovníků. Předpokládá se jejich stálý profesní růst a odborná znalost ve všech zákonných legislativách, s kterými přichází v rámci výkonu své profese do styku. Z nabídky vzdělávacích agentur i profesních organizací bylo zjištěno, že proškolení pracovníků v oblasti stalkingu a zákona o obětech trestných činů není nabízeno, a proto se dá očekávat, že nebudou schopni poskytnout obětem trestných činů účinnou intervenci. Z tohoto předpokladu vzešla hypotéza:

- ∞ H1 - proškolení pracovníků v pomáhajících profesích ovlivňuje schopnost poskytnout účinnou intervenci.

Druhá hypotéza vychází z dílčího cíle, který má zjistit, zda mají pracovníci v pomáhajících profesích povědomí o uzákonění stalkingu jako trestného činu a o účinnosti zákona o obětech trestných činů. S tímto je spojené i ověření, zda-li se tyto pracovníci vůbec setkávají se stalkingem a aplikací zákona o obětech trestných činů ve své profesi. Vzhledem k tomu, že se pracovníci v pomáhajících profesích poměrně dobře orientují v legislativě využívající ve svém oboru, dá se předpokládat, že pokud budou vědět, že je stalking definován jako trestný čin v trestním zákoníku, budou rovněž vědět, že je v účinnosti i zákon o obětech trestných činů. Uvedený předpoklad tvořil základní kámen hypotézy, která souvisí s hlavními body zmiňované problematiky:

- ∞ H2 - u pracovníků v pomáhajících profesích existuje závislost mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu s povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů.

Třetí dílčí cíl byl založen na zjištění existence rozdílu mezi typem vykonávané profese a poskytnutí účinné intervence oběti trestného činu, popř. stalkingu. Tento dílčí cíl byl založen na subjektivním úsudku pracovníků v pomáhajících profesích. Prvotním faktorem pro vznik tohoto cíle byla vlastní zkušenost mnoha pracovníků z pomáhajících profesí, kteří řeší pomoc oběti trestného činu, především na základě intuice. Jinak tomu je u pracovníků Policie ČR, kteří někdy vědí, jak s tímto typem klientů pracovat. Tento rozdíl je dán především v poskytnuté metodice, kterou mají složky Policie ČR k dispozici a rovněž ve velkém množství poskytovaných školení. Tato školení jsou výhradně dílem Doc. Čírtkové, specialistky na tuto oblast, která odborně působí na Policejní akademii v Praze a externě v Bílém kruhu bezpečí, o.s.. Na základě tohoto dílčího cíle byla vytvořena následující hypotéza:

- ∞ H3 - typ vykonávané profese v oblasti pomáhajících profesí souvisí se subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci.

Čtvrtá a poslední hypotéza byla založena na dílčím cíli, který předpokládá, že každý pracovník v pomáhajících profesích bude volit jiný způsob poskytnuté intervence oběti. Vycházím ze své praxe, kdy jsem si ověřila, že pracovníci z Policie ČR řeší spíše právní hledisko pomoci oběti, tedy konkrétně podání trestního oznámení na agresora a využití předběžného opatření, popř. institutu krátkodobé ochrany. Pracovníci neziskových organizací řeší naopak spíše sociální oblast pomoci, tedy zajištění důvěrníka oběti nebo sociálně-psychologické poradenství. U pracovníků státní správy je způsob poskytnutí pomoci ovlivněn tím, zda mají s oběťmi již nějakou zkušenost, ať ze svého pracovního okolí nebo vlastní. Tato část pracovníků volí kombinaci sociálně-psychologického poradenství s dalšími typy služeb umožněných zákonem. Pokud nemají zkušenosti s prací s tímto typem klientů, v lepším případě je odkáží na příslušné organizace, které s touto cílovou skupinou pracují. K tomuto dílčímu cíli byla vytvořena následující hypotéza:

- ∞ H4 - typ vykonávané práce v oblasti pomáhajících profesí souvisí s druhem poskytnuté pomoci obětem trestných činů.

Na základě transformace stanovených hypotéz vznikl rámcový scénář dotazníku, který byl následně upraven do konkrétních otázek a volby nabízených odpovědí pro respondenty.

9.2 Metoda sběru dat

S ohledem na cíl výzkumu (viz dále) byla pro průzkumné šetření zvolena kombinace kvalitativní a kvantitativní strategie. V opoře prostudované literatury byla jako nejvhodnější vybrána technika standardizovaného anonymního dotazníku převážně s uzavřenými otázkami, který byl určen pro odborníky z dané oblasti. Dle Ferjenčíka se využívá dotazník především tam, kde potřebujeme jednu a tu samou sadu otázek zadat velkému počtu lidí, a kde bude výhodnější jim tyto otázky položit najednou – simultánně.⁶⁷

Dle Gavory je dotazník způsob kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Jedná se o nejfrekventovanější metodu zjišťování údajů od velkého počtu respondentů, kdy můžeme získat velké množství informací při malé investici času.⁶⁸

Dotazníkové metodě bývá mnohdy vytýkáno, že nezjišťuje, jací respondenti skutečně jsou, ale jen to, jak sami sebe vidí nebo chtějí vidět.⁶⁹

I přesto, že dotazník je téměř vždy metodou subjektivní, tedy umožňuje respondentovi přizpůsobit svoji odpověď, byl pro průzkumné šetření této diplomové práce vyhodnocen jako nejvhodnější metoda. Dotazník je jednoduchý na vyplnění a respondent se jím může zabývat v klidu, bez tlaku pracovního vytížení a při lepší koncentraci. Při tvorbě otázek byl kladen důraz na srozumitelnost, přehlednost a snadnou orientaci, včetně jednoduchosti při jeho vyplňování.

Vlastní dotazník se skládá ze tří částí. V úvodní části byly respondentům poskytnuty základní informace o smyslu dotazníku, délce jeho vyplnění, základní pokyny k jeho vyplnění a informace o autorce dotazníku. Druhá část se týkala vlastních otázek, zabývajících se problematikou stalkingu a zákona o obětech trestných činů. V závěrečné části dotazníku bylo respondentům poděkováno za vyplnění a poskytnutí zpětné vazby k otázkám, vyskytujícím se v dotazníku.

---

⁶⁷ FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: 2000, s. 183

⁶⁸ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: 2000, s. 99

⁶⁹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: 2007, s. 164

Samotný dotazník se skládal ze sedmnácti otázek a byl vypracován pro pracovníky v pomáhajících profesích. Otázky v dotazníku byly seřazeny od jednodušších po složitější. První otázka byla informativního charakteru, sloužila k rozlišení pohlaví respondentů. Dalších sedm otázek se týkalo znalostí základní terminologie a legislativy, vztahujících se k tématu práce. Dvě otázky byly zaměřeny na poskytování pomoci obětem trestného činu a pět otázek na proškolení pracovníků v pomáhajících profesích. Závěrečné dvě otázky měly doplňující charakter.

Oblast průzkumu nebyla specificky stanovena, odvíjela se od místa působení organizací, u kterých se předpokládala práce s oběťmi trestného činu.

Výsledky dotazníkového šetření byly podrobně zpracovány do tabulek a grafů, včetně slovního hodnocení, které bylo použito pro ověření platnosti hypotéz a větší přehlednost.

Jako doplňující byla využita technika kvalitativní strategie – případová studie (kazuistika). Dle Miovského se jedná o nejrozšířenější typ výzkumu v rámci kvalitativního přístupu, kdy analýza jednotlivého případu nám v průběhu výzkumu umožní sledování, popisování a vysvětlování případu v jeho komplexnosti, a díky tomu můžeme dospět k přesnějším a do hloubky jdoucím výsledkům, jejichž prostřednictvím máme možnost lépe porozumět jednotlivým vztahům i celkovým souvislostem.⁷⁰ Vhodnost této techniky byla spatřována zejména v ilustraci příběhu domácího násilí, které vyústilo ve stalking. Na této kazuistice bylo poukázáno na aplikaci zákona o obětech trestných činů v praxi, a to formou pomoci a podpory pracovníků pomáhajících profesí (OSPOD, Acorus, Arcidiézní charita apod.), včetně zveřejnění informací upozorňující na nedostatky, které se při práci s oběťmi vyskytly.

9.3 Charakteristika respondentů

Metody sběru dat se zúčastnili pracovníci v pomáhajících profesích, kteří pracují s cílovou skupinou - oběťmi trestného činu. Průzkumného šetření se zúčastnilo celkem 378 respondentů z řad odborné veřejnosti. Forma oslovení byla zvolena prostřednictvím e-mailové korespondence, která zajistila přímý adresný výběr respondentů. Kontakty na jednotlivé pracovníky byly zjišťovány prostřednictvím informací zveřejňovaných na internetových portálech jednotlivých městských částí Prahy, a dále v seznamu

---

⁷⁰ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: 2006, s. 94

jednotlivých pracovišť sociálně-právní ochrany dětí ČR, které jsou k dispozici na internetovém portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Dále bylo čerpáno z internetových zdrojů, jako např. z registru poskytovatelů sociálních služeb dostupných na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí⁷¹, který zveřejnil seznam poraden dostupných v České republice, organizace Remedium Praha⁷², centra sociálních služeb Praha, kde jsou zveřejněny kontakty na organizace pro oběti domácího násilí⁷³ a na justici CZ⁷⁴.

Z celkového počtu 378 respondentů byla převaha žen, která činila 300 respondentů, a pouze 78 respondentů bylo mužského pohlaví. Dále bylo zjištěno, že z výzkumného vzorku bylo zastoupeno nejvíce sociálních pracovníků státní správy v celkovém zastoupení 237 respondentů, 93 pracovníků bylo ze složek Policie ČR, 33 respondentů zastupovalo skupinu pracovníků nestátních neziskových organizací a pouze 7 respondentů zastupovalo pozici soudce. Nejmenší skupinu respondentů tvořila skupina státních zástupců v celkovém počtu 4 respondentů a 4 respondenti z ostatních blíže nespecifikovaných pomáhajících profesí.

9.4 Průběh empirického šetření

Průzkumné šetření bylo provedeno v období od 1.12.2014 do 18.1.2015. Z náhodného výběru vzorku populace v celkovém počtu 997 rozeslaných dotazníků se jich navrátil celkový počet 378, které byly použity pro další zpracování. Zbylé dotazníky nebyly do data ukončení průzkumu odevzdány, nebo se navrátily nevyplněné, popř. chybně vyplněné.

9.5 Zpracování empirického šetření

Ověřování výše uvedených hypotéz bylo provedeno dvojím způsobem a to pomocí metody chí-kvadrátu testu nezávislosti a pomocí dotazníkového šetření. V samostatné kapitole pak byly výsledky z obou metod vyhodnoceny a porovnávány.

---

⁷¹ MPSV CZ. *Registr sociálních služeb*. [online]. [cit. dne 1.12.2014]. Dostupné z :

<http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1422811676234_1>

⁷² Remedium Praha. *Adresář krizových psychosociálních služeb*. [online]. [cit. dne 1.12.2014]. Dostupné z : <http://www.remedium.cz/vzdelavaci-programy/adresar-krizovych-sluzeb/zobrazit_krizova_centra.php?hledat_kraj=&radio_mesto=2&hledat_mesto=Praha&hledat_nazev=&hledat_cilova_skupina%5B%5D=dosp%ECI%ED&submit=Hledat>

⁷³ Centrum sociálních služeb Praha. *Problematika domácího násilí*. [online]. [cit. dne 1.12.2014]. Dostupné z : <http://socialni.praha.eu/jnp/cz/socialni_sluzby/problematika_domaciho_nasili/index.html>

⁷⁴ Probační a mediační služba ČR. *Seznam pracovníků*. [online]. [cit. dne 2.12.2014]. Dostupné z : <https://www.pmscr.cz/download/ADRESAR_PMS_150123.pdf>

9.5.1 Testování statistických hypotéz

Jako statistická metoda pro analýzu dat byla zvolena metoda „chí-kvadrát test nezávislosti“, která se používá pro ověření závislosti statistických znaků uspořádaných jak v kontingenční, tak v korelační tabulce. Sledujeme-li pouze dva statistické znaky, je pro získání představy o jejich závislosti nejpřehlednější jejich uspořádání do dvourozměrné tabulky (tzv. kontingenční tabulka pro kvalitativní znaky a tzv. korelační tabulka pro kvantitativní znaky). Tento typ tabulky obsahuje v legendě varinaty jednoho znaku, v hlavičce pak varianty druhého znaku a v jednotlivých políčkách jsou zaznamenány četnosti kombinací obou znaků. Tyto četnosti jsou nazývány pozorované (empirické) četnosti a značíme je n_{ij} (tzv. empirické četnosti v i -tém řádku a j -tém sloupci). V posledním řádku tabulky se zapisují sloupcové součty a v posledním sloupci pak řádkové součty. Tyto součtové četnosti se nazývají marginální.

Nulová hypotéza H_0 v chí-kvadrát testu znamená, že sledované znaky jsou nezávislé, oproti alternativní hypotéze H_A , která říká, že sledované znaky jsou v závislosti, tzn. pokud vyjde hodnota chí-kvadrát vypočtená z konkrétních dat větší než hodnota teoreticky vypočtená, pak můžeme nulovou hypotézu zamítnout.⁷⁵

Dle Ferjenčíka je „dobrá hypotéza nejenom efektivním nástrojem verifikování „hotových“ teorií, ale má i významnou heuristickou (objevitelskou) funkci. Dobrá hypotéza musí být formulována v podobě, v níž je testovatelná. Hypotéza, kterou není možné testovat přímo (přímo ji ověřovat) nemá žádný bezprostřední význam.“⁷⁶

Chí-kvadrát bude zpracován podle následujících bodů:

1. Definice nulové a alternativní hypotézy
2. Zpracování tabulky, zobrazující očekávané a reálné četnosti
3. Stanovení hladiny významnosti (0,05x0,01)

Hladina 0,05 (0,01) znamená, že získaný výsledek by se na základě náhody mohl vyskytnout nejvýše 5 krát (1 krát) ve 100 pokusech. Tedy pokud se námi získaný výsledek, porovnaný s tabelovanými kritickými hodnotami pro daný rozsah

---

⁷⁵ LAŠEK, Jan, MANĚNOVÁ, Martina. *Základy statistického zpracování pedagogicko-psychologického výzkumu*. 2.vyd. Hradec Králové: 2009, s. 28-29

⁷⁶ FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: 2000, s. 32-33

souboru nachází nad těmito hodnotami, můžeme jej označit za nenáhodný. Tabulky kritických hodnot jsou stabilní.⁷⁷

4. Vypočtení stupňů volnosti $f=(řádky-1)*(sloupce-1)$
5. Nalezení v tabulkách kritických hodnot příslušnou kritickou hodnotu podle hladiny významnosti a stupňů volnosti (viz. příloha C)
6. Porovnání vypočítané hodnoty s kritickou hodnotou
7. Závěr – potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy H_0 nebo prokázání nebo neprokázání alternativní hypotézy H_A

Získaná data z dotazníkového šetření byla vyhodnocena ve vztahu ke stanoveným hypotézám.

∞ H_1 - proškolení pracovníků v pomáhajících profesích ovlivňuje schopnost poskytnout účinnou intervenci. Tato hypotéza je sycena otázkami č. 6,7,10,14 z dotazníku pro pomáhající profese.

1. Definice nulové a alternativní hypotézy

Stanovení H_{10} : neexistuje statisticky významná závislost mezi proškolením pracovníků v pomáhajících profesích a poskytnutí účinné intervence obětem trestných činů.

Stanovení H_{1A} : existuje statisticky významná závislost mezi proškolením pracovníků v pomáhajících profesích a poskytnutím účinné intervence obětem trestných činů.

2. Zpracování tabulky, zobrazující očekávané a reálné četnosti

Tabulka č. 1: Pozorované četnosti - školení versus intervence

pozorované četnosti P				
absolvování školení	schopnost poskytnout intervenci			celkem
	ano	ne	nevím	
ano	102	6	9	117
ne	28	66	167	261
částečně	0	0	0	0
celkem	130	72	176	378

⁷⁷ LAŠEK, Jan, MANĚNOVÁ, Martina. *Základy statistického zpracování pedagogicko-psychologického výzkumu*. 2.vyd. Hradec Králové: 2009, s. 12

Tabulka č. 2: Očekávané četnosti - školení versus intervence

očekávané četnosti P				
absolvování školení	schopnost poskytnout intervenci			celkem
	ano	ne	nevím	
ano	40,23809524	22,28571429	54,47619048	117
ne	89,76190476	49,71428571	121,5238095	261
částečně	0	0	0	0
celkem	130	72	176	378

Tabulka č. 3: Výpočet chí-kvadrátu - četnosti školení versus intervence

výpočet chí-kvadrátu				
absolvování školení	schopnost poskytnout intervenci			celkem
	ano	ne	nevím	
ano	94,79904198	-0,19674556	37,96307859	132,565375
ne	-0,21463206	5,334975369	17,01793178	22,13827509
částečně	0	0	0	0
celkem	94,58440992	5,138229807	54,98101037	154,7036501

3. Stanovení hladiny významnosti (0,05)

Hladina 0,05 znamená, že získaný výsledek by se mohl na základě náhody vyskytnout nejvýše 18 krát ve 378 pokusech.

4. Vypočtení stupňů volnosti $f = (3-1)*(3-1) = 4$

5. Nalezení v tabulkách kritických hodnot příslušnou kritickou hodnotu podle hladiny významnosti a stupňů volnosti $\chi^2_{0,05}(4) = 9,483$

6. Porovnání vypočítané hodnoty s kritickou hodnotou $\chi^2 = 154,7037 > 9,483 = \chi^2_{0,05}(4)$

7. Závěr – potvrzení nebo vyvrácení H_0 nebo prokázání nebo neprokázání H_A

Vypočítaná hodnota 154,703 je vyšší než kritická hodnota 9,483 odpovídající 4 stupňům volnosti = potvrdila se alternativní hypotéza H_A , tedy: „**existuje statisticky významná závislost mezi proškolením pracovníků v pomáhajících profesích a poskytnutím účinné intervence obětem trestných činů**“.

∞ H_2 - u pracovníků v pomáhajících profesích existuje závislost mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu s povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů. Tato hypotéza je sycena otázkami č. 2,5,9 z dotazníku pro pomáhající profese.

1. Definice nulové a alternativní hypotézy

Stanovení H_{10} : nexistuje statisticky významná závislost u pracovníků v pomáhajících profesích mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu s povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů.

Stanovení H_{1A} : existuje statisticky významná závislost u pracovníků v pomáhajících profesích mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu s povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů.

2. Zpracování tabulky, zobrazující očekávané a reálné četnosti (viz. příloha F - tabulky č. 21,22,23)

3. Stanovení hladiny významnosti (0,01)

Hladina 0,01 znamená, že získaný výsledek by se mohl na základě náhody vyskytnout nejvýše 4 krát ve 378 pokusech.

4. Vypočtení stupňů volnosti $f = (4-1)*(3-1) = 6$

5. Nalezení v tabulkách kritických hodnot příslušnou kritickou hodnotu podle hladiny významnosti a stupňů volnosti $\chi^2_{0,01}(6) = 16,812$

6. Porovnání vypočítané hodnoty s kritickou hodnotou $\chi^2 = 82,817 > 16,812 = \chi^2_{0,01}(6)$

7. Závěr – potvrzení nebo vyvrácení H_0 nebo prokázání nebo neprokázání H_A

Vypočítaná hodnota 82,817 je vyšší než kritická hodnota 16,812 odpovídající 6 stupňům volnosti = potvrdila se alternativní hypotéza H_A , tedy: **„u pracovníků v pomáhajících profesích existuje statisticky významná závislost mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu s povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů.“**

∞ H_3 - typ vykonávané profese v oblasti pomáhajících profesí souvisí se subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci. Tato hypotéza je sycena otázkami č. 8,14 z dotazníku pro pomáhající profese.

1. Definice nulové a alternativní hypotézy

Stanovení H_{10} : mezi typem vykonávané profese v oblasti pomáhajících profesí a subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci není statisticky významná závislost.

Stanovení H_{1A} : mezi typem vykonávané profese v oblasti pomáhajících profesí a subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci je statisticky významná závislost.

2. Zpracování tabulky, zobrazující očekávané a reálné četnosti (viz. příloha F - tabulky č. 24,25,26)

3. Stanovení hladiny významnosti (0,05)

Hladina 0,05 znamená, že získaný výsledek by se mohl na základě náhody vyskytnout nejvýše 18 krát ve 378 pokusech.

4. Vypočtení stupňů volnosti $f = (6-1)*(3-1) = 10$

5. Nalezení v tabulkách kritických hodnot příslušnou kritickou hodnotu podle hladiny významnosti a stupňů volnosti $\chi^2_{0,05} = 18,307$

6. Porovnání vypočítané hodnoty s kritickou hodnotou $\chi^2 = 143,1361 > 18,307 = \chi^2_{0,05} (10)$

8. Závěr – potvrzení nebo vyvrácení H_0 nebo prokázání nebo neprokázání H_A

Vypočítaná hodnota 143,136 je vyšší než kritická hodnota 18,307 odpovídající 10 stupňům volnosti = potvrdila se alternativní hypotéza H_A , tedy že: **„existuje statisticky významná závislost mezi typem vykonávané profese v oblasti pomáhajících profesí a subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci.“**

∞ H_4 - typ vykonávané práce v oblasti pomáhajících profesí souvisí s druhem poskytnuté pomoci obětem trestných činů. Tato hypotéza je sycena otázkami č. 4,8,16 z dotazníku pro pomáhající profese.

1. Definice nulové a alternativní hypotézy

Stanovení H_{10} : neexistuje statisticky významná závislost mezi typem práce v oblasti pomáhajících profesí a druhem poskytnuté pomoci obětem trestných činů.

Stanovení H_{1A} : existuje statisticky významná závislost mezi typem práce v oblasti pomáhajících profesí a druhem poskytnuté pomoci obětem trestných činů.

2. Zpracování tabulky, zobrazující očekávané a reálné četnosti (viz. příloha F – tabulky č. 27,28,29)

3. Stanovení hladiny významnosti (0,01)

Hladina 0,01 znamená, že získaný výsledek by se mohl na základě náhody vyskytnout nejvýše 4 krát ve 378 pokusech.

4. Vypočtení stupňů volnosti $f = (6-1)*(5-1) = 20$

5. Nalezení v tabulkách kritických hodnot příslušnou kritickou hodnotu podle hladiny významnosti a stupňů volnosti $\chi^2_{0,01}(20) = 37,566$

6. Porovnání vypočítané hodnoty s kritickou hodnotou $\chi^2 = 175,637 > 37,566 = \chi^2_{0,01}(20)$

9. Závěr – potvrzení nebo vyvrácení H_0 nebo prokázání nebo neprokázání H_A

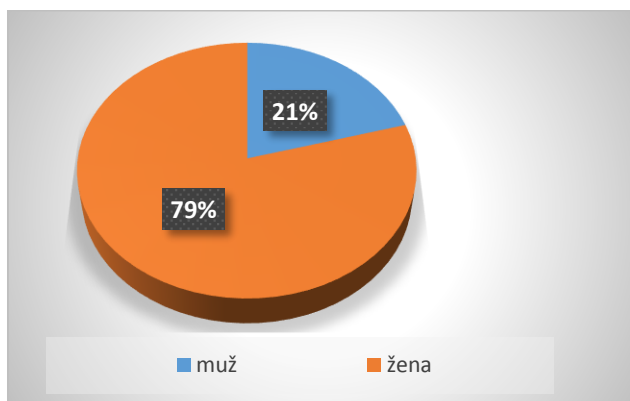
Vypočítaná hodnota 175,637 je vyšší než kritická hodnota 37,566 odpovídající 20 stupňům volnosti = potvrdila se alternativní hypotéza H_A , tedy: „**mezi typem práce v oblasti pomáhajících profesí a druhem poskytnuté pomoci obětem trestných činů existuje statisticky významná závislost**“.

9.5.2 Zpracování dotazníků z empirického šetření

Otázka č.1: Jaké je vaše pohlaví?

Tabulka č. 4: Zastoupení respondentů podle pohlaví

pohlaví	počet respondentů	[%]
muž	78	21%
žena	300	79%
celkem	378	100%

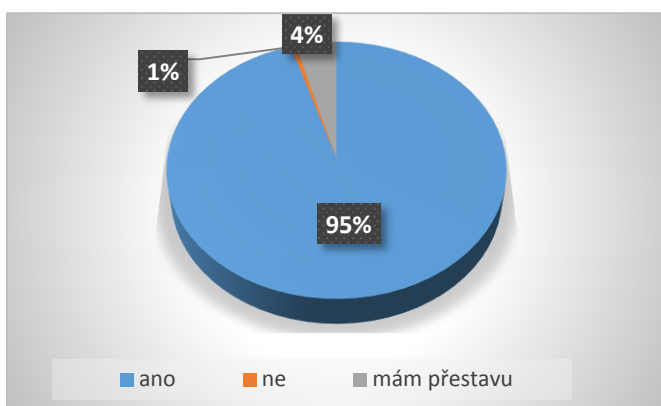
Graf č.1: Zastoupení respondentů podle pohlaví

Tato úvodní otázka byla zaměřena na genderovou kategorii oslovených respondentů. Z údajů v tabulce je patrné, že v kategorii pomáhajících profesí se průzkumu účastnilo 21% mužů (78 respondentů) a 79% žen (300 respondentek). Výsledek u pomáhajících profesí významně ovlivnila účast respondentů mužů z řad policie, kde je opačný poměr zastoupeného pohlaví než v ostatních pomáhajících profesích.

Otázka č. 2: Znáte význam slova „stalking“

Tabulka č. 5: Znalost pojmu stalking

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
ano	360	95%
ne	2	1%
mám představu	16	4%
celkem	378	100%

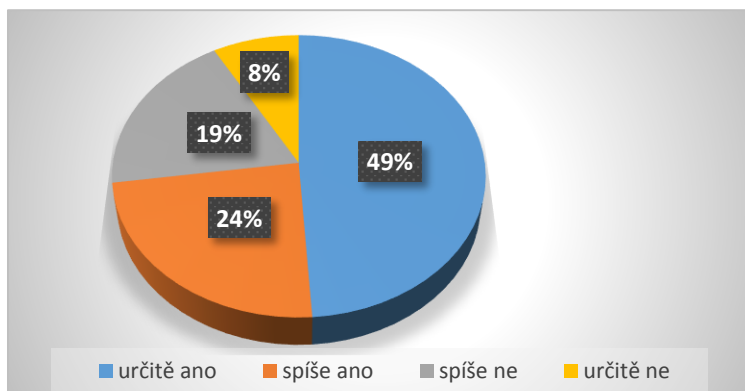
Graf č. 2: Znalost pojmu stalking

Z údajů v tabulce bylo zjištěno, že pojem stalking zná 95% respondentů (360 pracovníků z pomáhajících profesí), tento pojem nezná pouze 1% respondentů (2 pracovníci) a u 4% respondentů (16 pracovníků) bylo zjištěno, že mají představu, co tento pojem znamená. Výsledek je sice povzbudivý, ale nedává přesnou odpověď, co si za tímto pojmem kdo představoval. K osvětlení pomůže následující otázka č. 3.

Otázka č. 3: Setkáváte se ve své profesi s problematikou stalkingu?

Tabulka č. 6: Setkání se stalkingem v rámci své profese

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
určitě ano	185	49%
spíše ano	90	24%
spíše ne	72	19%
určitě ne	31	8%
nevím	0	0
celkem	378	100%

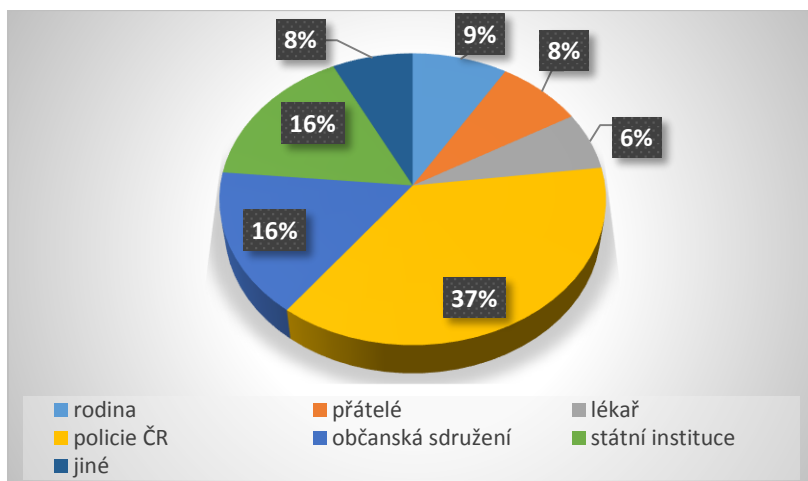
Graf č. 3: Setkání se stalkingem v rámci své profese

Z pomáhajících profesí byla zvolena odpověď určitě ano 49% respondentů (185 pracovníků). Odpověď spíše ano zvolilo 24% respondentů (90 pracovníků) a odpověď spíše ne zvolilo 19% respondentů (72 pracovníků). Pouhých 8% respondentů (31 pracovníků) zvolilo odpověď určitě ne a odpověď nevím nezvolil nikdo z respondentů. Je otázkou, zda se respondenti odpovídající spíše ne a určitě ne se stalkingem dosud nesetkali a zda je pravděpodobné, že se ve své pracovní pozici vůbec setkají.

Otázka č. 4: Víte, kde by oběti stalkingu mohly hledat pomoc?

Tabulka č. 7: Odpovědi respondentů v možnosti hledání pomoci

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
rodina	33	9%
přátelé	29	8%
lékař	24	6%
policie	141	37%
občanská sdružení	61	16%
státní instituce	61	16%
jiné	29	8%
nevím	0	0
celkem	378	100%

Graf č. 4: Odpovědi respondentů v možnosti hledání pomoci

Pracovníci z pomáhajících profesí mají za to, že oběti nejčastěji hledají pomoc u Policie ČR a to celkem u 37% respondentů, tedy (141 pracovníků). V 16% respondentů (61 pracovníků) shodně zvolilo pomoc občanské sdružení a státní instituce. U rodiny by hledalo pomoc pouze 9% respondentů (33 pracovníků) a u přátel 8% respondentů (29 pracovníků). V jiných nejmenovaných typech pomoci by hledalo 8% respondentů (29 pracovníků) shodně jako u přátel. Nejméně byla zastoupena odpověď lékař, kterou zvolilo pouze 6% respondentů (24 pracovníků). Možnost nevím nevyužil žádný z respondentů.

V této otázce se jasně ukazuje, že postavení státních i neziskových organizací v soustavě pomoci obětem stalkingu je naprosto neodpovídající společenským i individuálním potřebám obětí. V tomto ohledu je na poli právní i metodické připravenosti odborníků v pomáhajících profesích velká mezera, kterou je zapotřebí co nejdříve zaplnit. Úloha státu je v této oblasti nezastupitelná.

Otázka č. 5: Myslíte si, že stalking je definován dle zákona jako?

Tabulka č. 8: Stalking a zákon

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
přestupek	8	2%
trestný čin	354	94%
není postižitelný dle zákona	8	2%
nevím	8	2%
celkem	378	100%

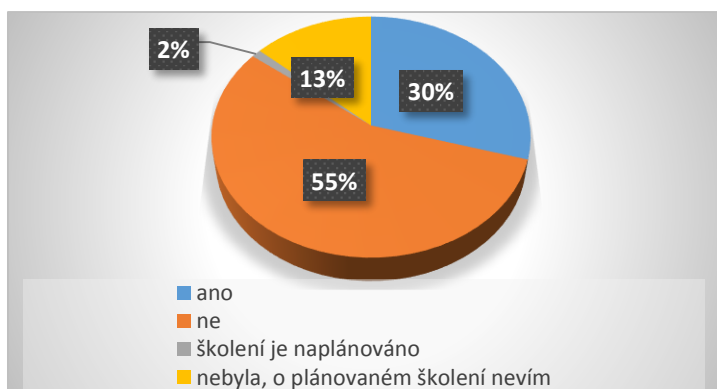
Graf č. 5: Stalking a zákon

Z údajů v tabulce je zřejmé, že nejvíce byla zastoupena odpověď, že stalking je definován dle zákona jako trestný čin a to v 94% respondentů (354 pracovníků). Pouze 2% respondentů (8 pracovníků) uvedlo, že je stalking definován dle zákona jako přestupek a 2% respondentů (8 pracovníků) zvolilo odpověď není postižitelný dle zákona. Odpověď nevím zvolilo shodně 2% respondentů (8 pracovníků). Povědomí respondentů o určení, že stalking je trestným činem lze označit za očekávatelný, vzhledem k pětileté době od jeho zařazení do trestního zákoníku.

Otázka č. 6: Byl/a jste někdy v rámci své profese vyškolen/a pro práci s oběťmi stalkingu?

Tabulka č. 9: Proškolení pracovníků v oblasti stalkingu

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
ano	110	30%
ne	209	55%
školení je naplánováno	9	2%
nebyla, o plánovaném školení nevím	50	13%
celkem	378	100%

Graf č. 6: Proškolení pracovníků v oblasti stalkingu

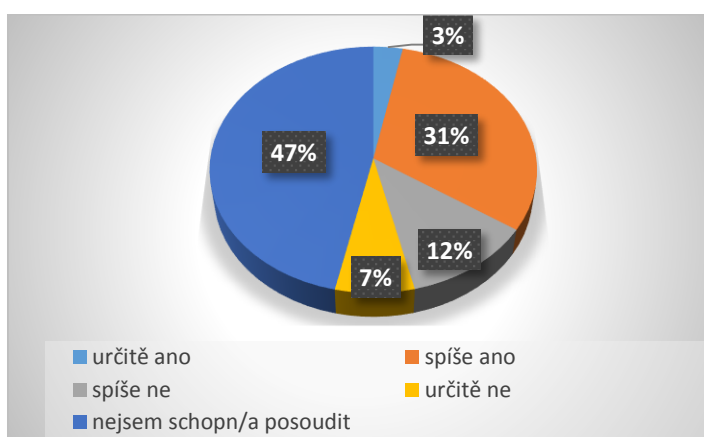
Z výsledků, uvedených v tabulce je patrné, že nejvíce je zastoupena odpověď ne u 55% respondentů (209 pracovníků z pomáhajících profesí), tj. nebyli proškoleni v rámci své profese pro práci s oběťmi stalkingu. Pouze 30% respondentů (110 pracovníků) z pomáhajících profesí odpovědělo, že byli v rámci své profese proškoleni. 13% respondentů (50 pracovníků) odpovědělo, že proškolení nebylo a o naplánovaném školení ze strany zaměstnavatele neví. Pouze u 2% respondentů (9 pracovníků) je školení zaměstnavatelem naplánováno.

Nedostatečná proškolenost pracovníků v pomáhajících profesích je závažná, především v souvislosti se známým faktem, že kvalitu práce ovlivňují nejenom osobní předpoklady, ale i profesionální zdatnost včetně patřičné informovanosti.

Otázka č. 7: Domníváte se, že jste schopni/a poskytnout účinnou intervenci obětem stalkingu?

Tabulka č. 10: Poskytnutí intervence obětem stalkingu

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
určitě ano	12	3%
spíše ano	118	31%
spíše ne	45	12%
určitě ne	27	7%
nejsem schopen/a posoudit	176	47%
celkem	378	100%

Graf č. 7: Poskytnutí intervence obětem stalkingu

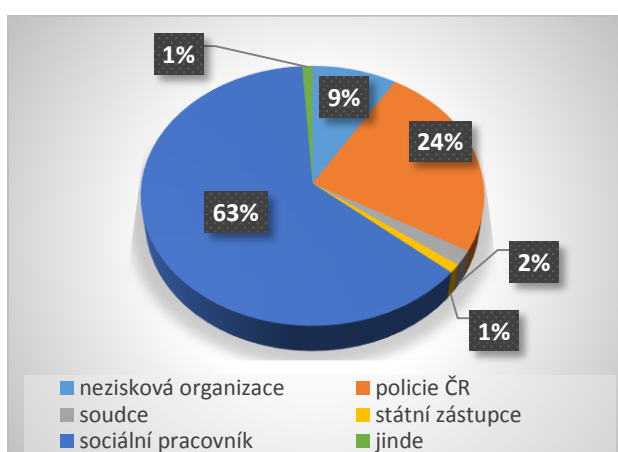
Výsledky z grafického vyjádření jsou celkem alarmující. I přesto, že uzákonění stalkingu jako trestného činu je od roku 2010, nejvíce zastoupená odpověď pracovníků z

řad pomáhajících profesích nám říká, že celých 47% respondentů (176 pracovníků) není schopna posoudit, zda mohou oběti poskytnout účinnou intervenci. Pouhých 31% respondentů (118 pracovníků) zvolilo odpověď spíše ano s náznakem nejistoty, že si v poskytnutí pomoci není až tak jistá. V pořadí třetí nejčastěji zastoupená odpověď byla spíše ne, kterou zvolilo 12% respondentů (45 pracovníků) a odpověď určitě ne zvolilo 7% respondentů (27 pracovníků). Pouhé 3% respondentů (12 pracovníků) se domnívá, že je určitě schopno poskytnout oběti stalkingu účinnou intervenci. Z výsledků odpovědí na tuto otázku by oběti stalkingu nebyly nadšeni. Zvláště alarmující je nejčastější odpověď, že respondent není schopen posoudit, zda může poskytnout účinnou intervenci oběti stalkingu. Tento typ odpovědi byl původně zamýšlen jako doplňkový a jeho kvantitativní výtěžství není dobrou zprávou pro oběti stalkingu.

Otázka č. 8: Jaké je Vaše zaměstnání?

Tabulka č. 11: Typ profese pracovníků v pomáhajících profesích

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
nezisková organizace	33	9%
policie	93	24%
soudce	7	2%
státní zástupce	4	1%
sociální pracovník	237	63%
jinde	4	1%
celkem	378	100%

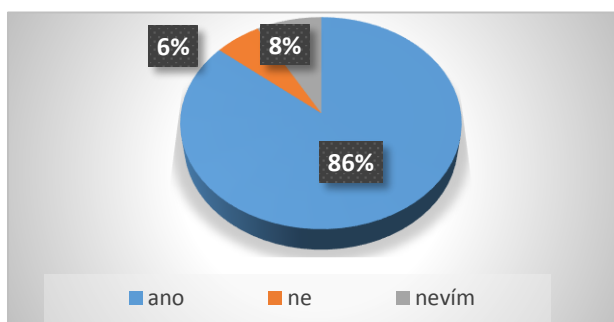
Graf č. 8: Typ profese pracovníků v pomáhajících profesích

Grafické vyjádření k otázce číslo 8 jasně vystihuje, že nejvíce zastoupenou skupinou z empirického šetření byli sociální pracovníci (státní správy) – OSPOD a PMS, a to v počtu 63% respondentů (237 pracovníků). Zastoupeno 24% respondentů (93 pracovníků) bylo ze skupiny Policie ČR. Pouhých 9% respondentů (33 pracovníků) zastupovalo pracovníky neziskových organizací a zbylé poslední tři skupiny byly z řad soudců 2% respondentů (7 pracovníků) a po 1% respondentů (4 pracovníků) státní zástupci a pracovníci jiných organizací. U skupiny soudců by číslo zastupujících respondentů bylo zřejmě nižší, ale s ohledem na to, že v rámci své profese působím jako účastník řízení zastupující nezletilé děti, během empirického šetření se mi podařilo osobně oslovit soudce z trestních soudů, kteří byli ochotni mi dotazník následně vyplnit a požádat o vyplnění dotazníku i své kolegy. V případě náhodného rozeslání bez předchozí osobní žádosti se domnívám, že by ochota soudců byla nižší. Mnoho respondentů, kteří se účastnili mého průzkumného šetření bylo z řad mých kolegů, proto výzkumný vzorek dosáhl celkem vysokého počtu respondentů.

Otázka č. 9: Víte o platnosti zákona číslo 45/2013 Sb., o obětech trestných činů?

Tabulka č. 12: Znalost zákona o obětech trestných činů

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
ano	325	86%
ne	22	6%
nevím	31	8%
celkem	378	100%

Graf č. 9: Znalost zákona o obětech trestných činů

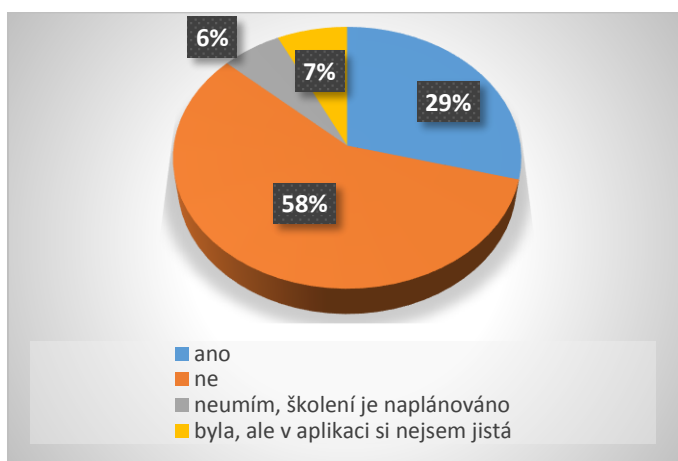
Odpověď na tuto otázku pro mne byla celkem potěšující už z toho ohledu, že celých 86% respondentů (325 pracovníků) ví o platnosti zákona o obětech trestných činů, který je v účinnosti pouze od srpna roku 2013. Neznalost tohoto zákona je pouze u 6%

respondentů (22 pracovníků) a 8% respondentů (31 pracovníků) označilo odpověď nevíím.

Otázka č. 10: Byl/a jste v rámci své profese vyškolen/a tak, abyste uměl/a aplikovat tento zákon o obětech trestných činů i v praxi?

Tabulka č. 13: Proškolení a aplikace zákona v praxi

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
ano	110	29%
ne	218	58%
neumím, školení je naplánováno	23	6%
byla, ale v aplikaci si nejsem jistá	27	7%
celkem	378	100%

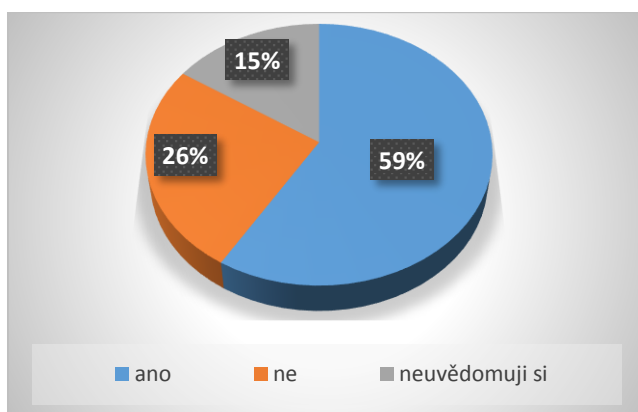
Graf č. 10: Proškolení a aplikace zákona v praxi

Podle grafického znázornění otázky č. 10 je evidentní, že školení v zákoně o obětech trestných činů má značné rezervy. Více než polovina dotazovaných, tedy 58% respondentů (218 pracovníků) nebyla vyškolená tak, aby uměla tento zákon aplikovat v praxi. Pouhých 29% respondentů (110 pracovníků), byla v rámci své profese vyškolená dostatečně, aby se cítila schopna poskytnout účinnou intervenci obětem trestných činů. 7% respondentů (27 pracovníků) sdělilo, že sice školení absolvovalo, ale školení pravděpodobně nebylo dostatečné natolik, aby byli schopni poskytnout obětem trestných činů účinnou intervenci. 6% respondentů (23 pracovníků) uvedlo, že sice nebylo dostatečně proškoleny v tomto zákoně, ale ví, že je školení tohoto typu zaměstnavatelem naplánováno.

Otázka č. 11: Setkal/a jste se s užitím tohoto zákona v praxi?

Tabulka č. 14: Setkání se zákonem o obětech trestných činů v praxi

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
ano	222	59%
ne	97	26%
neuvědomuji si	59	15%
celkem	378	100%

Graf č. 11: Setkání se zákonem o obětech trestných činů v praxi

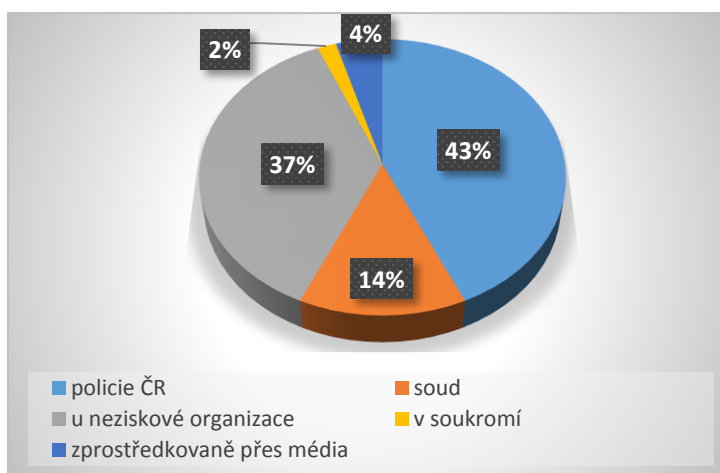
Z tabulky č. 14 vyplývá, že více než polovina dotazovaných odpověděla, že se zákonem o obětech trestných činů setkala v praxi. Celých 59% respondentů (222 pracovníků) se s tímto zákonem seznámila osobně a proto se dá předpokládat, že ví, jak by s oběťmi trestných činů měli pracovat. Celých 26% respondentů (97 pracovníků) se s praktickým užitím zákona nesetkalo a 15% respondentů (59 pracovníků) si neuvědomuje, zda se s tímto zákonem v praxi setkalo.

Lze předpokládat, že policisté a sociální pracovníci ve státní správě jsou právě ti, kteří se s oběťmi trestných činů setkávají právě proto, že jsou pro tento účel zřízeni.

Otázka č. 12: Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano, kde jste se s užitím tohoto zákona v praxi setkal/a? Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ne nebo neuvědomuji si, tuto otázku nevyplňujte.

Tabulka č. 15: Místo setkání se zákonem o obětech trestných činů

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
policie	96	43%
soud	30	14%
u neziskové organizace	82	37%
v soukromí	4	2%
zprostředkovaně přes média	10	4%
celkem	222	100%

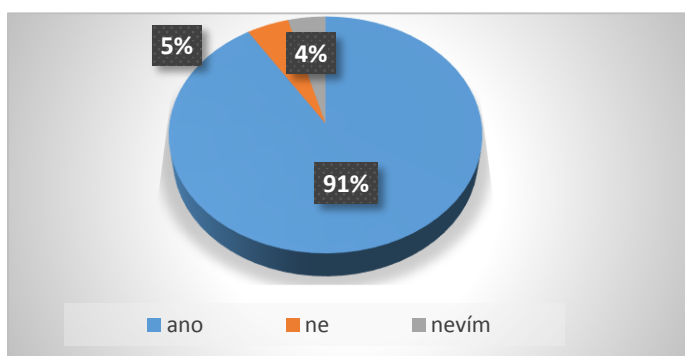
Graf č. 12: Místo setkání se zákonem o obětech trestných činů

Tato otázka se týkala pouze těch respondentů, kteří na otázku č. 11 odpověděli kladně. Tímto způsobem byla část respondentů eliminována, neboť nemohou odpovědět, kde se se zákonem o obětech trestných činů setkali. Z celkového počtu 222 respondentů, kteří odpovídali na tuto otázku, tvořilo skupinu 43% respondentů (96 pracovníků), kteří se setkali s užitím tohoto zákona u Policie ČR. Druhou nejčastěji se vyskytující skupinou 37% respondentů (82 pracovníků) se setkala s použitím tohoto zákona u činnosti neziskové organizace. Pouze 14% respondentů (30 pracovníků) se setkala s tímto zákonem v praxi u soudu. Dvěma nejméně zastoupenými skupinami byly 4% respondentů (10 pracovníků), kteří se s tímto zákonem setkali přes média a 2% respondentů (4 pracovníci) se setkali s tímto zákonem osobně v soukromí.

Otázka č. 13: Domníváte se, že je zákon o obětech trestných činů dostatečnou podporou pro oběti trestných činů?

Tabulka č. 16: Účinná podpora zákona

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
ano	344	91%
ne	18	5%
nevím	16	4%
celkem	378	100%

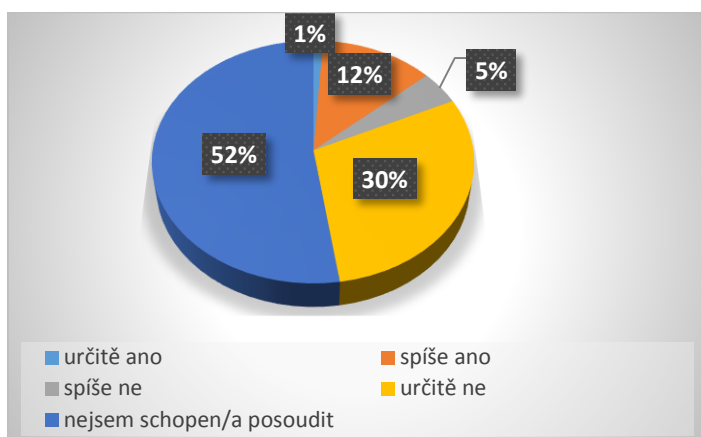
Graf č. 13: Účinná podpora zákona

Z grafického znázornění otázky č. 13 je evidentní, že valná většina respondentů v celkovém počtu 91% respondentů (344 pracovníků) se domnívá, že je zákon o obětech trestných činů pro oběti dostatečnou podporou. Pouze 5% respondentů (18 pracovníků) se domnívá, že je zákon pro oběti nedostatečnou podporou a 4% respondentů (16 pracovníků) na tuto otázku odpověděli, že neví.

Otázka č. 14: Domníváte se, že jste schopen/a poskytnout obětem trestných činů účinnou intervenci?

Tabulka č. 17: Schopnost poskytnutí intervence obětem trestných činů

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
určitě ano	4	1%
spíše ano	47	12%
spíše ne	17	5%
určitě ne	112	30%
nejsem schopen/a posoudit	198	52%
celkem	378	100%

Graf č. 14: Schopnost poskytnutí intervence obětem trestných činů

Na tuto otázku byla respondentům poskytnuta větší škála odpovědí, aby měli možnost zvolit odpověď, se kterou se opravdu ztotožňují. U této otázky zvolilo 52% respondentů (198 pracovníků) odpověď, že nejsou schopni posoudit, jestli jsou schopni obětem TČ poskytnout účinnou intervenci. 30% respondentů (112 pracovníků) zvolilo, že určitě není schopno obětem TČ poskytnout účinnou intervenci. Pouhých 12% respondentů (47 pracovníků) se ztotožnilo s odpovědí spíše ano a odpověď spíše ne zvolilo 5% respondentů (17 pracovníků). Nejméně zastoupenou skupinou 1% respondentů (4 pracovníci) uvedli, že jsou určitě schopni obětem TČ poskytnout účinnou intervenci.

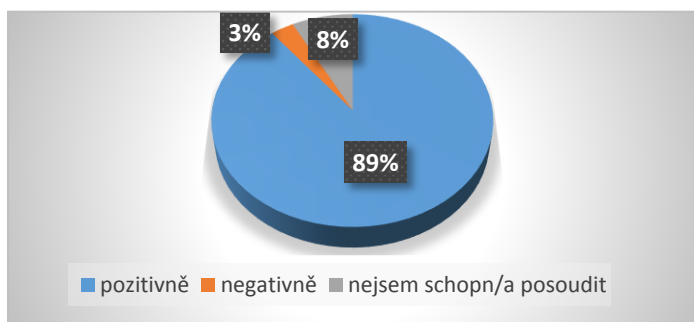
Můžeme se domnívat, že respondent, který si myslí, že není schopen posoudit zda je nebo není schopen oběti poskytnout účinnou intervenci, v praxi nebude zárukou kvalitní intervence. V takovém případě by uspokojivých odpovědí ano či spíše ano činilo pouze 13% odpovědí. Z daného výsledku je možné usuzovat, že znalost zákona a četnost proškolení není zárukou subjektivního pocitu pracovníka v pomáhajících profesích, že je schopen svým klientům smysluplně pomoci.

Otázka č. 15: V případě, že pracujete s oběťmi trestných činů domníváte se, že účinnost zákona vnímají oběti:

Tabulka č. 18: Přijetí zákona oběťmi dle pracovníků

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
pozitivně	338	89%
negativně	11	3%
nejsem schopn/a posoudit	29	8%
celkem	378	100%

Graf č. 15: Přijetí zákona oběťmi dle pracovníků

Větší převaha tj. 89% respondentů (338 pracovníků) z řad pracovníků v pomáhajících profesích uvedlo, že se domnívají, že jejich klienti vnímají přijetí zákona o obětech trestných činů pozitivně. Pouhých 8% respondentů (29 pracovníků) uvedlo, že nejsou schopni posoudit, jak jejich klienti přijetí zákona vnímají a odpověď negativního hodnocení oběťmi týkající se přijetí zákona hodnotí pouze 3% respondentů (11 pracovníků).

Otázka č. 16: Jakou pomoc oběti nejvíce využívají?

Tabulka č. 19: Využití pomoci oběťmi dle pracovníků

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
doprovod důvěrníka	67	18%
sociálně-psychologické poradenství	182	48%
peněžitou pomoc	51	13%
institutu krátkodobé ochrany	67	18%
předběžného opatření	11	3%
celkem	378	100%

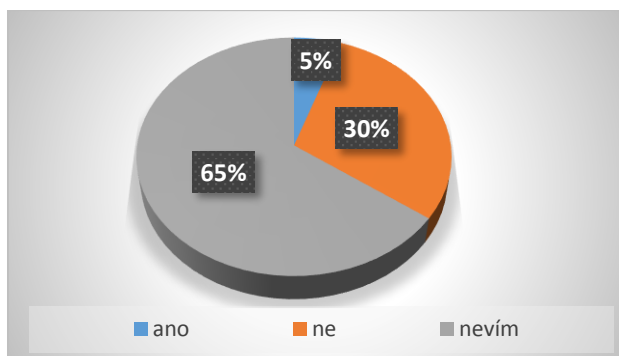
Graf č. 16: Využití pomoci oběťmi dle pracovníků

Dle zákonné úpravy je podle hodnocení respondentů nejvíce využívána oběťmi trestných činů pomoc sociálně-psychologické poradenství, které je zastoupeno 48% respondentů (182 pracovníků). Dále nejvíce využívají oběti doprovod důvěrníka a to 18% respondentů (67 pracovníků). Zákonem upravený institut krátkodobé ochrany dle pracovníků v pomáhajících profesích využívá 18% respondentů (67 pracovníků). 13% respondentů (51 pracovníků) z řad obětí využívá peněžité pomoci a pouze 3% respondentů (11 pracovníků) z řad obětí využívá předběžného opatření.

Otázka č. 17: Máte jiný návrh, jaká forma podpory či pomoci pro oběti trestných činů v daném zákoně chybí a byla by obětím ku prospěchu?

Tabulka č. 20: Další návrhy pomoci chybějící v zákoně

odpověď respondentů	počet respondentů	[%]
ano	20	5%
ne	112	30%
nevím	246	65%
celkem	378	100%

Graf č. 17: Další návrhy pomoci chybějící v zákoně

Závěrečná otázka v dotazníku se respondentů dotazovala, zda mají další návrhy pomoci, které v zákoně o obětech trestných činů chybí. Nejvíce 65% respondentů (246 pracovníků) uvedlo, že neví, jestli nějaká forma pomoci v zákoně chybí. Pouze 30% respondentů (112 pracovníků) uvedlo, že dle jejich poznatků je zákon dostačující a zbylých 5% respondentů (20 pracovníků) by mělo nějaké další návrhy na doplnění zákona. I přesto, že tato odpověď nabízela možnost doplnění o konkrétní formy podpory, které dle respondentů v zákoně chybí, žádný z respondentů tuto možnost sdělení nevyužil.

9.6 Vyhodnocení a interpretace výsledků empirického šetření

Původní zaměření empirické části především na oběti trestných činů bylo nahrazeno průzkumem v oblasti pracovníků v pomáhajících profesích. Při snaze kontaktovat a vytěžit oběti trestných činů v různých fázích přípravného trestního řízení bylo zjištěno, že existuje mnoho objektivních překážek k uplatnění dotazníkového šetření i rozhovorů s oběťmi trestných činů. O konkrétních problémech je zmíněno v úvodu empirického šetření. Díky těmto problémům, které byly detekovány na jednotlivých pracovištích zabývajících se pomocí obětem trestných činů a osob v nepříznivých životních situacích, bylo zjištěno, že neméně důležitým zjištěním bude i šetření v oblasti připravenosti kompetentních pracovníků v aplikaci daných zákonných norem a jejich možností využití. Z tohoto důvodu se dotazníkové šetření zaměřilo na „zprostředkovatele“ možností daných zákonem.

Na počátku průzkumu byly stanoveny čtyři hypotézy, které byly v předchozí části práce ověřeny. První metodou ověření hypotéz byla zvolena statistická metoda chí-kvadrátu testu nezávislosti, a jako druhá metoda byl použit standardizovaný dotazník.

Hypotéza H1 - proškolení pracovníků v pomáhajících profesích ovlivňuje schopnost poskytnout účinnou intervenci byla výpočtem statistické metody „chí-kvadrátu

testu nezávislosti“ potvrzena alternativní hypotéza, která říká, že existuje statisticky významná závislost mezi proškolením pracovníků v pomáhajících profesích a poskytnutím účinné intervence obětem trestných činů. Tento výsledek není jistě žádným překvapením, neboť tuto závislost lze aplikovat na mnoho jiných oblastí v pracovní činnosti. Pro potřeby této práce je však zjištění této závislosti významné především proto, že praktická část se obecně tímto vztahem zabývá.

Vyhodnocením dotazníkového šetření bylo zjištěno, že na otázku č. 6 „Byl/a jste někdy v rámci své profese vyškolen/a pro práci s oběťmi stalkingu?“, odpovědělo 55% respondentů (209 pracovníků z pomáhajících profesí), že nebyli proškoleni v rámci své profese pro práci s oběťmi stalkingu. Pouze 30% respondentů (110 pracovníků) odpovědělo, že byli v rámci své profese proškoleni. Obdobných odpovědí bylo získáno dotazováním na otázku č. 10 „Byl/a jste v rámci své profese vyškolen/a tak, abyste uměl/a aplikovat tento zákon o obětech trestných činů i v praxi?“, odpověděla více než polovina dotazovaných, přesněji 58% respondentů (218 pracovníků v pomáhajících profesích), že nebyli vyškoleni tak, aby uměli tento zákon aplikovat v praxi. Pouhých 29% respondentů (110 pracovníků) bylo v rámci své profese vyškoleny dostatečně, aby se cítili schopni poskytnout účinnou intervenci obětem trestných činů.

Tyto výsledky můžeme tedy shrnout tak, že přes 50% pracovníků v pomáhajících profesích nebylo proškoleny jak ve stalkingu, tak v zákonu o obětech trestných činů, a proto se u nich dá předpokládat, že nebudou schopni svým obětem poskytnout účinnou intervenci. Tomuto faktu by odpovídaly rovněž výsledky z otázky č. 14, vztahující se k této hypotéze „Domníváte se, že jste schopen/a poskytnout obětem trestných činů účinnou intervenci?“, kdy byla nejvíce zastoupenou odpovědí - nejsem schopen/a posoudit, 52% respondentů (198 pracovníků v pomáhajících profesích) a poměrně vysoce zastoupená skupina 30% respondentů (112 pracovníků v pomáhajících profesích), která zvolila, že určitě není schopna obětem trestných činů poskytnout účinnou intervenci. Pouhých 12% respondentů (47 pracovníků) se ztotožnilo s odpovědí spíše ano, a odpověď spíše ne zvolilo 5% respondentů (17 pracovníků). Pouhé 1% respondentů (4 pracovníci) jsou určitě schopni poskytnout účinnou intervenci obětem trestných činů.

Hypotéza H2 - u pracovníků v pomáhajících profesích existuje závislost mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu s povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů byla rovněž potvrzena. Ověřená alternativní hypotéza předpokládá vztah mezi 2 proměnnými, v tomto případě závislost mezi povědomím o

uzákonění stalkingu jako trestného činu a povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů. Výpočtem „chí-kvadrátu testu nezávislosti“ bylo zjištěno, že „u pracovníků v pomáhajících profesích existuje statisticky významná závislost mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu a povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů“.

Tato vzájemná souvislost a závislost vyplývá, mimo jiné, z toho, že pracovníci v pomáhajících profesích, kteří přicházejí s trestnou činností jakéhokoli druhu do styku, se setkávají jak s oběťmi, ale někdy i pachateli, a tudíž je jejich znalost o právní úpravě dané trestním zákoníkem či zákonem o obětech trestných činů zásadní. Tato závislost se nám potvrdila rovněž vyhodnocením dotazníkového šetření, v kterém bylo zjištěno, že na otázku č. 5 „Myslíte si, že stalking je definován dle zákona jako?“ byla nejvíce byla zastoupena odpověď, že stalking je definován dle zákona jako trestný čin, a to v 94% respondentů (354 pracovníků). Pouze 2% respondentů (8 pracovníků) uvedlo, že je stalking definován dle zákona jako přestupek a 2% respondentů (8 pracovníků) zvolilo odpověď - není postižitelný dle zákona. Zbývající 2% respondentů (8 pracovníků) uvedlo, že neví, jak je stalking definován dle zákona. Na otázku č. 9, vztahující se k zákonu o obětech trestných činů, byly odpovědi téměř shodné. Nejčastěji zvolenou odpovědí na otázku „Víte o platnosti zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů?“, byla odpověď ano a to u 86% respondentů (325 pracovníků), kteří vědí o platnosti zákona o obětech trestných činů, který je v účinnosti pouze od srpna roku 2013. Neznalost tohoto zákona uvádí pouze 6% respondentů (22 pracovníků). Z výsledků obou otázek, které byly součástí dotazníku, a které se vztahovaly k hypotéze č. 2 vyplývá, že pracovníci z pomáhajících profesí, kteří vědí, že je stalking definován jako trestný čin mají rovněž znalost o tom, že je v účinnosti i zákon o obětech trestných činů.

Hypotéza H3 - typ vykonávané profese u pracovníků v pomáhajících profesích souvisí se subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci - byla taktéž potvrzena alternativní hypotézou. Ta předpokládá vztah mezi typem vykonávané profese a subjektivně vnímanou schopností poskytnutí účinné intervence. Výpočtem „chí-kvadrátu testu nezávislosti“ bylo ověřeno, že existuje statisticky významná závislost mezi typem vykonávané profese a subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci.

Z dotazníkového šetření tento vztah vyplývá i z jednotlivých odpovědí na otázku č. 8 „Jaké je Vaše zaměstnání?“ a na otázku č. 14 „Domníváte se, že jste schopn/a

poskytnout obětem trestných činů účinnou intervencí?“. Z odpovědí na otázku č. 8 vyplynulo, že nejvíce zastoupenou skupinou v průzkumném šetření byli sociální pracovníci (pracovníci státní správy) – OSPOD a PMS, a to v počtu 63% respondentů (237 pracovníků). 24% respondentů (93 pracovníků) bylo ze skupiny Policie ČR a pouhých 9% respondentů (33 pracovníků) zastupovalo pracovníky neziskových organizací. Zbýlé poslední tři skupiny byly z řad soudců 2% respondentů (7 pracovníků) a po 1% respondentů (4 pracovníci) byli státní zástupci a pracovníci jiných organizací. Co se týká hodnocení pracovníků v poskytnutí účinné intervence, zde byly již odpovědi na tuto otázku zmíněny u hypotézy č. 1. Pro shrnutí je podstatné, že 52% respondentů (198 pracovníků v pomáhajících profesích) není schopno posoudit, zda-li jsou schopni poskytnout oběti účinnou intervencí, a poměrně vysoce zastoupená skupina 30% respondentů (112 pracovníků v pomáhajících profesích) zvolila, že určitě není schopna obětem trestných činů poskytnout účinnou intervencí. Pouhých 12% respondentů (47 pracovníků) se ztotožnilo s odpovědí spíše ano a odpověď spíše ne zvolilo jenom 5% respondentů (17 pracovníků).

Vzhledem k výsledkům dotazníkového šetření lze vyvodit, že se nepodařilo prokázat jednoznačný vztah mezi typem vykonávané profese a subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervencí obětem trestných činů. Tento závěr vyplývá ze zjištění, že pouhých 13% respondentů je dle svého úsudku schopno poskytnout intervencí obětem. Dá se tedy předpokládat, že vnímání schopnosti poskytnout účinnou intervencí bude ovlivňovat více faktorů a typ profese nebude tím určujícím. Každá organizace, poskytující pomoc obětem, je zaměřena na určitou část pomoci, a toto zaměření ovlivňuje odborné a personální zajištění práce. Komplexnost přípravy odborníků v daném oboru pomáhající profese vyžaduje také komplexní přístup, a tudíž je kladen velký důraz na osobnostní a profesní zdatnost pracovníků. Tato zdatnost pak jistě ovlivňuje subjektivně vnímanou schopnost pracovníků dostat svých pracovních kompetencí.

H4 - typ vykonávané práce v oblasti pomáhajících profesích souvisí s druhem poskytnuté pomoci obětem trestných činů - byla výpočtem statistické metody „chí-kvadrátu testu nezávislosti“ potvrzena alternativní hypotéza. Alternativní hypotéza nám říká, že existuje statisticky významná závislost mezi typem vykonávané práce v oblasti pomáhajících profesích a druhem poskytnuté pomoci.

K této hypotéze se vztahovaly otázky č. 4,8,16. Otázka č. 4 zní „ Víte, kde by oběti stalkingu mohly hledat pomoc?“, otázka č. 8 se dotazuje na typ profese jednotlivých pracovníků a otázka č. 16 zní „Jakou pomoc oběti nejvíce využívají?“. Odpovědi na otázky č. 4 a 8 již byly vyhodnoceny u předchozích hypotéz. Vyhodnocením dotazníkového šetření u otázky č. 16 bylo zjištěno, že podle hodnocení respondentů je nejvíce využíváno oběťmi trestných činů sociálně-psychologické poradenství, které je zastoupeno 48% respondenty (182 pracovníků pomáhajících profesí). Dále oběti nejvíce využívají doprovod důvěrníka, a to v 18% respondentů (67 pracovníků). Zákonem upravený institut krátkodobé ochrany, dle pracovníků v pomáhajících profesích, využívá 18% respondentů (67 pracovníků). 13% respondentů (51 pracovníků) z řad obětí využívá peněžité pomoci a pouze 3% respondentů (11 pracovníků) z řad obětí využívá předběžného opatření.

K tomuto zjištění se dá uvést, že obsah poskytované pomoci Policií ČR je zcela jiný, než pomoc poskytovaná neziskovými organizacemi. Každý z těchto subjektů poskytuje pouze část z forem pomoci daných zákonem. Pomoc je dle zákona velmi různorodá a souvisí s uspokojování široké škály specifických potřeb obětí. Specializace v poskytování této pomoci je předpokladem pro zajištění její kvality. Organizace, která by mohla zajišťovat veškeré nároky obětí ze zákona o obětech trestných činů vyplývajících, neexistuje a existovat ani nemůže, neboť procesní záležitosti na ochranu obětí trestných činů nemůže zajistit nikdo jiný než soud.

Výsledek tohoto průzkumného šetření nepřinesl žádná mimořádná překvapení, nicméně jednoznačně poukázal na to, že pracovníci, zabývající se tak závažnými problémy jako problematika stalkingu či oběťmi trestných činů obecně, sami cítí, že jejich odborné znalosti jsou v této oblasti malé, a že cítí nejistotu v jejich očekávané odborné úrovni. Vyšší informovanost byla zaznamenána u státních organizací, např. Policie ČR a sociální pracovníci ve státní sféře. Rovněž se ukázalo, že ani informovanost sama nestačí, že ani zde si nejsou pracovníci jisti svou schopností účinně intervenovat ve prospěch obětí trestných činů.

Dobrym výsledkem lze označit zjištění v otázkách č. 15,16,17, kdy pracovníci interpretovali svoji zkušenost v práci s oběťmi trestných činů tak, že oběti vnímají zákon veskrze pozitivně, využívají poskytované formy pomoci a nemají zásadních výhrad k uzákoněným formám pomoci.

Vzhledem k tomu, že zákon o obětech trestných činů a vlastně i stalking, coby nová forma trestného činu, je v praxi orgánů činných v trestním řízení a dalších odborných organizací využíván historicky krátkou dobu, nelze očekávat, že by povědomost a schopnost adekvátně pracovat s tím, co legislativa umožňuje, byla stoprocentní. Jistě bude ještě nějakou dobu trvat, kdy odborná veřejnost bude samozřejmě a kompetentně využívat možnosti dané zákonem, a kdy i laická veřejnost přijme uzákonění svých práv za své. Realizaci průzkumného šetření pro potřeby této práce lze považovat za příspěvní k rozšíření povědomí, a tudíž i využití současných legislativních možností v pomoci obětem trestných činů, stalkingu nevyjímaje.

Z tohoto důvodu by jistě věci prospělo, kdyby probíhalo průběžné šetření uplatňování zákonných norem. Např. zákon o obětech trestných činů v širším měřítku a zároveň s uplatněním individualizace šetření tak, aby jednotlivé složky, které se podílejí na pomoci obětem trestných činů, byly hlouběji zkoumány z pohledu posilování odborných kompetencí. Jiné předpoklady jsou u policie, kdy předávání informací a uplatňování zákona je součástí výkonu vyšetřujícího policisty a jiný z pohledu sociálních pracovníků z oblasti psychosociální pomoci, kdy na poskytování účinné pomoci je potřeba více odborných znalostí a dovedností, než jen přehled o zákonných normách a jejich aplikací. Tomu jistě bude odpovídat i různý způsob výzkumných metod. Podnětem k dalšímu výzkumu může být také touto prací nedostižitelný cíl, a to šetření u obětí samotných. Státní orgány by mohly mít lepší přístup k obětem trestných činů, coby respondentům. Tímto orgánem by mohlo být např. Ministerstvo práce a sociálních věcí prostřednictvím krajských úřadů, které dávají příslušné pověření organizacím pracujícím s oběťmi.

10 KAZUISTIKA

Jako součást praktické části této práce byla použita metoda kvalitativního výzkumu, případová studie. Obecná definice případové studie říká, že jde o intenzivní studium jednoho případu – tedy jedné situace, jednoho člověka, jednoho problému. Případová studie je metodou veskrze kvalitativní, neboť dokáže dokonale splnit základní cíle kvalitativního výzkumu – zkoumá současné fenomény do jejich hloubky v jejich skutečném kontextu, zvláště v případě, kdy nejsou hranice mezi fenoménem a jeho kontextem zcela jasné.⁷⁸

Pro získání potřebných údajů a jejich následného zpracování bylo vycházeno ze studia spisové dokumentace klientky, z osobního pohovoru s obětí a z rozhovorů s odbornými pracovníky, kteří se problematikou stalkingu a práci s oběťmi trestných činů zabývají.

Téma stalkingu stejně jako dalších trestných činů spáchaných na lidech je velice citlivým tématem, o kterém se jeho oběti nesvěřují často a rády. Pokud již dojde k vyhledání odborné pomoci, je snahou poskytnout klientce/klientovi nejen co největší a nejširší podporu a pomoc, ale tyto citlivé informace v maximální možné míře zachovat. Proto byly veškeré údaje, které by vedly k identifikaci oběti, pozměněny nebo zamlčeny, s cílem zachovat anonymitu oběti.

Uvedení do problematiky

Při ilustraci případu domácího násilí spojeného se stalkingem, který byl pachateli prokázán a za něj byl rovněž odsouzen, se vychází ze spisové dokumentace orgánu péče o rodinu a děti (dále OSPOD), v souvislosti s výkonem kolizního opatrovníka ve věci úpravy poměrů k dětem a úpravy styku s dětmi. Spisová dokumentace obsahuje záznamy z pozorování rodiny, rozhovory s účastníky trestného činu, s ošetřujícím lékařem dětí, psychologem z Acorusu, o.s. (centra pro osoby ohrožené domácím násilím) a pracovníky dalších institucí, které byly s rodinou v bezprostředním kontaktu (znalecké posudky z oboru psychologie a psychiatrie). Obětí v tomto případě byla manželka agresora. Z manželství se narodily dvě děti. Děti byly častými účastníky domácího násilí.

---

⁷⁸ ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1.vyd. Praha: 2007, s. 96-99

Tento příběh obsahuje dva stěžejní momenty, se kterými se často u týraných osob setkáváme – stud, snaha ochránit členy rodiny (děti, agresora) a neadekvátní postup Policie ČR, která na zavolání špatně identifikovala případ domácího násilí a útočníka z bytu nevykázala. Na druhé straně kazuistika dokládá důležitost třetích osob, které mohou výrazně ovlivnit průběh a spád jednotlivých případů.

Popis případu paní Kláry

Paní Klára uvedla, že se s manželem seznámila přes jeho kamaráda. Zpočátku ji na manželovi zaujala jeho výřečnost, dokázal zaujmout tím, co vyprávěl a uměl ji rozesmát. Nikdy se s ním nenudila. Sňatek uzavřeli v době, kdy s ním již byla těhotná a očekávali své první dítě, dceru Veroniku. Měla pocit, že když je těhotná, měli by se vzít a být rodina. Její manžel se ženit nechtěl, ale uposlechnul svoji matku, která ho přesvědčovala, že když čekají dítě, měl by si ji vzít. Dva dny před svatbou ji manžel odvedl na úřad a postavil ji před hotovou věc, že musí podepsat předmanželskou smlouvu. Vyhrožoval jí, že pokud ji nepodepíše, svatba nebude. Ve smlouvě bylo uvedeno, že rodinný dům zůstává v jeho vlastnictví a ostatní věci budou patřit tomu, kdo od nich bude mít účtenky, že je zakoupil. Paní Klára podepsala smlouvu pod tlakem okolností, neboť to považovala za jediné východisko. Již na druhý den byla naplánována svatba a ona se bála ostudy, kdyby ji odřekla.

Její manžel o svém manželství uvedl, že z počátku ho na manželce nic neupoutalo a dokonce po dvou schůzkách plánoval, že se s ní rozejde. Klára mu ale začala psát básničky a on postupem času zjistil, že je mu s ní docela dobře. Když se brali, byl si jistý, že je to ta pravá. Cítil se šťastný, měli se rádi a prokazovali si pozornosti. Manžel dostavoval dům. Před svatbou Klára neplánovaně otěhotněla, ale o dítě přišla a zhroutil se. Jezdili hodně po nemocnicích. Po čase se situace zklidnila, a tak začali plánovat, že se pokusí o další dítě. Dle jeho slov, ze strany manželky pocítoval tlak, protože pořád chtěla mít děti i kdyby s nimi měla bydlet pod mostem. On chtěl mít děti, až bude schopen materiálně zajistit rodinu, až dostaví dům. Společné soužití bylo vnímáno otcem příjemně až do okamžiku, než se narodilo druhé dítě, syn Jakub. Dle otce dětí jeho žena prožila těžký porod, kterým byl ukončen jejich společný sexuální život. Jeho manželka musela jít po porodu na plastickou operaci a pak už měla při styku pouze bolesti. Svoji rodinu hodnotí spíše v pozitivním slova smyslu, protože se s manželkou nehádali a často jezdili na výlety.

Paní Klára společně s manželem žila v rodinném domě, který se nacházel v centru obce. V sousedním domě žili rodiče manžela. V době, kdy paní Klára uzavřela manželství, byla těhotná se svým budoucím manželem, čekali své první dítě, dceru Veroniku. Po ukončení tříleté mateřské dovolené s mladším synem Jakubem nastoupila paní Klára jako farmaceutická asistentka do lékárny. Její manžel byl zaměstnán jako hasič, pracoval na 24 hodinové směny. Vlastnil zbrojní pas, trestán nikdy nebyl.

Paní Klára hodnotila své manželství odlišně oproti manželovi. Své manželství vnímala jako vztah plný výčitek, psychického vydírání, ponižování a vulgárních nadávek. Tento psychický tlak ze strany manžela začal krátce po sňatku. Prvními nadávkami ji manžel začal osočovat v době, kdy dceři bylo šest měsíců. V této době se její manžel odstěhoval ze společné ložnice, neboť paní Klára podstupovala léčbu poporodních komplikací (plastiku pánve). I přes špatný zdravotní stav paní Kláry po ní manžel vyžadoval sexuální styk, a pokud mu nebyla po vůli, ponižoval ji urážkami „jsi k ničemu, už ani na sex nestačíš“. Prakticky od počátku jejich společného soužití manžel trávil večery u svých rodičů ve vedlejším domě místo toho, aby je trávil s manželkou a dětmi. Domů se přicházel pouze najíst, vyspat a vyvolávat hádky.

Soužití s manželem se postupem času stalo pro paní Kláru nesnesitelné, neboť neustále zvyšoval svůj teror. Opakovaně se stávalo, že přišel ráno za paní Klárou do ložnice, podíval se na ni a zeptal se: „ty ještě žiješ, jak se spí takovým sviním, jako jsi ty?“, nebo si k ní během dne sedl a více než hodinu ji nutil sedět na místě, přičemž se mu musela dívat do očí a odpovídat na jeho otázky. Nutil ji poslouchat, že je „neschopná, utahaná kráva, nudná a k ničemu“, že se nedokáže postarat o sebe, natož o děti, a že je psychicky nemocná. Opakovaně jí bral z ruky telefon s tím, že zavolá záchranou zdravotní službu. Opakovaně před ní vyhledával kontakty na psychiatrii na internetu a nutil ji, aby si brala prášky na hlavu, protože její psychický stav se zhoršuje.

Její manžel společně se svojí matkou výhradně rozhodovali o veškerých záležitostech rodiny. Paní Kláře nepřislušelo, aby se k těmto tématům vyjadřovala. Finančně byla zcela odkázána na svého manžela. Manžel jí nedával téměř žádné peníze, mohla hospodařit pouze s částkou rodičovského příspěvku. Když potřebovala pořídit další věci do domácnosti nebo pro děti, musela o to požádat manžela, který rozhodl se svojí matkou, zdali jí vyhová či nikoli.

Matka manžela měla klíče od jejich domu a pravidelně se stávalo, že k nim docházela do domu bez pozvání a zcela bez zábran kontrolovala, jestli má paní Klára

doma navařeno a uklizeno. Vztah manžela s jeho matkou považovala paní Klára za abnormálně těsný, prakticky partnerský. Tchýně se snažila svůj vliv uplatňovat i ve věcech péče o vnoučata. Paní Klára se manželovi natolik přizpůsobila, že začala být zcela závislá na názoru jeho i jeho matky. Při narození dětí si nemohla samostatně zvolit pediatra pro děti a musela navštěvovat lékaře, se kterým se její tchýně znala, a který jí pak podával zprávy o zdravotním stavu dětí a péči matky o ně.

V manželství se střídaly fáze klidu a pohody s fázemi plných vulgarit, nesnášenlivosti, fyzického násilí a psychického násilí - vydírání. Paní Klára netušila, s jakou náladou se její manžel probudí. Někdy ji manžel zahrnoval péčí a láskou a obdarovával ji drobnými dary, jindy jí vyčítal sebemenší maličkost a dával jí najevo, jak je neschopná a podřadná. V době společného soužití neměla možnost rozhodovat sama za sebe, její manžel musel mít všechno pod kontrolou.

Postupem času paní Kláru izoloval od kamarádek, známých i vlastní rodiny. Všechny její kamarádky označoval za „blbě krávy“, se kterými si není co povídat. Když šla na schůzku s kolegyní z práce, manžel ji po návratu domů podroboval silnému nátlaku a vyslychal ji, kde byla, s kým tam byla, co si povídali, co společně dělali. Když mu na jeho všetečné otázky odmítala odpovídat, uchopil ji oběma rukama za ramena nad lokty a začal s ní trást, a přitom jí říkal: „odpřísáhni mi, přisahej, že jsi s nikým nic neměla“. „Přisahej na nejbližšího člověka, kterého máš“. Cokoliv mu na jeho nátlak paní Klára sdělila, nevěřil jí a říkal jí „ty kurvo, ty mně lžeš!“ a poté ji opětovně chytil pod krkem a řval na ni, že jí nevěří. Z obav z dalších hádek a ponižujících výslechů se paní Klára postupně začala izolovat od všech známých a kamarádů a postupem času se přestala s kýmkoliv stýkat. Její izolace manžel opět využil a začal jí vyčítat, že pořád sedí doma a že je nemožná, protože si není schopna získat ani žádné přátele. Ohledně její vlastní rodiny ji manžel utvrzoval v tom, že je pro ně zbytečná, že svoje nejbližší nezajímá. Brzy se stalo, že začal očerňovat i její rodinu, neboť říkal, že její bratr je „úplně blbej feťák“, otec „notorickéj alkoholik“ a „matka neschopná pipka“. Když svoji rodinu navštívila, byla manželem podrobena výslechu a musela říci, co si povídali, co řešili, zajímaly ho konkrétní otázky a její odpovědi.

Dva roky po svatbě začal manžel paní Kláry stupňovat svoji agresivitu. Ve svých stále se častěji opakovaných záchvatech začal dětem vyhazovat hračky z okna a začal ponižovat i děti – synovi nadával, že je „blbý“, dceři, že je „kráva“. Za nejmírnější ataku považovala, když manžel přišel do ložnice a požadoval po ní pohlavní styk. Nebral ohledy

na to, že se léčí po zranění po porodu, když ji pohlavní styk bolel, křičel na ni: „za to můžeš ty, jsi hnusná, nechutná!“ a dále ji vyčítal, že ji s dětmi živí a stará se o ně a ona se mu ani nepodvolí v sexu. V době, kdy se rodinná situace vyhrotila a situaci očividně začaly trpět i děti paní Kláry, začala zvažovat odchod od manžela. Když se mu to pokoušela sdělit, vyhrožoval jí, že pokud to udělá, zabije ji. Paní Klára brala jeho výhrůžky vážně, neboť si uvědomovala, že její manžel vlastní legálně drženou zbraň. Věřila, že svoje výhrůžky naplní. Tomu nahrávala i skutečnost, že v minulosti ubil čtyři kočky své matky a poté vytvořil falešnou situaci, že neví, kam se ztratily, a šel je s matkou hledat. Večer po události se své manželce následně svým hereckým představením chlubil.

Paní Klára vzpomínala na hádku s manželem, kdy synovi odmítla dát čokoládu od otce, neboť chlapec trpěl atopickým ekzémem. To se otce hluboce dotklo a vzájemná situace se vyhrotila natolik, že ji manžel na jeden den vyhodil z domu. Když se druhý den s dětmi vrátila a chtěla si sbalit věci a s dětmi natrvalo odejít, manžel jí odchod zakázal s tím, že když odejde, zavolá policii a obviní ji z únosu dětí.

U paní Kláry se zvyšovaly úzkostné stavy a noční děsy. Začala docházet na pravidelné konzultace k psycholožce. V té době se začaly psychické ataky jejího manžela opět vyhrocovat. Opakovaně ji fyzicky napadal, a když chtěla odejít na návštěvu za svojí matkou, aby se situace v rodině uklidnila, manžel jí bránil v odchodu, verbálně ji napadal a zastrašoval, že jestliže odejde, něco se stane.

Při společné zimní dovolené, kdy byla celá rodina na horách, se stalo, že po vzájemné hádce se sebral a odjel z hor bez toho, aniž by tam paní Kláře nechal auto, sáně nebo kočárek pro mladšího syna, který ještě neuměl chodit. Když se paní Klára s dětmi vrátila domů vlakem, manžel ji opět podrobil výslechu, urážel ji, fyzicky ji napadl a poté, co jejich hádku slyšely děti a plakaly, otec matku nechtěl k dětem pustit. Vyhrožoval jí, že ji uškrtí, naléhal na ni, aby se mu podvolila a mohl s ní dělat netradiční sexuální praktiky, které se jí přičily. Když se mu manželka nepodvolila, druhý den s ní nekomunikoval, ignoroval ji a přehlížel. Následně paní Kláře odmítl i přístup na internet, neboť zjistil, že se snaží najít kontakty na poradny se sociální pomocí. V té době byla již pod jeho drobnohledem. Manžel jí začal kontrolovat poštu, e-maily, mobilní telefon. Začal jí prohledávat osobní věci, včetně oblečení, kabelky a peněženky. Opětovně telefonoval na telefonní čísla z jejího mobilního telefonu, aby zjistil, s kým mluvila a co spolu řešili. Do domu postupně nainstaloval odposlouchávací zařízení a začal jí i děti na každém kroku bedlivě sledovat. Aby manželku izoloval od okolního světa a rodiny, sebral jí osobní automobil, a pokud někam chtěla jít, začal jí dělat doprovod.

Po tom, co paní Kláru manžel napadl v noci, když spala, zavolala na linku 158. Přivolaná hlídka policie jí tehdy sdělila, že pro ni nic nemohou udělat, a pokud se cítí být ze strany svého manžela ohrožená, doporučují jí, aby si druhý den zašla na příslušný úřad, kde sídlí orgán sociální právní ochrany dětí, a poprosí je o pomoc. Po tomto zásahu policie jí manžel sebral veškeré doklady (rodné listy dětí, pasy, záruční listy, fotografie dětí, maturitní vysvědčení matky, pracovní smlouvy, životopis apod.), aby zabránil jejímu kontaktu s příslušnými institucemi a popř. jejímu odchodu s dětmi ze společného obydlí.

Po tomto incidentu se ataky manžela vyhrcovaly natolik, že se paní Klára bála i spát, protože měla obavy, že by jí mohl ve spánku ublížit. Pod tímto tlakem vydržela paní Klára ještě pár měsíců, než našla odvalu k jednání. V době, kdy její manžel byl v práci a jeho matka na nákupu, navštívila OSPOD, kde jí byla okamžitě zprostředkována spolupráce s občanským sdružením Acorus, kde matce a dětem byl ještě tentýž den zajištěn pobyt na krizovém lůžku. Po pár dnech se paní Klára s dětmi odstěhovala do sociálního bytu. Bohužel tuto utajenou adresu vypátrala matka otce, která lži získala informace od další nájemnice sociálního bytu. Následně musel být paní Kláře a dětem opět zajištěn návrat na krizové lůžko, protože manžel ji začal navštěvovat a přes dveře bytu, kdy mu paní Klára odmítala otevřít, jí vyhrožoval zabitím. Dětem i matce byly v Acorusu okamžitě poskytnuty terapeutické konzultace ke stabilizaci jejich psychického stavu, a díky spolupráci OSPOD s Acorusem se podařilo paní Kláře svého manžela natrvalo opustit. Následně podala k soudu návrh na úpravu poměrů k nezletilým dětem pro dobu před a po rozvodu manželství, a na svého manžela podala trestní oznámení pro týrání, znásilnění a stalking. Spoluprací s Acorusem získala nejen psychickou podporu a terapii, ale i právní pomoc a právní zastoupení pro jednání před soudem.

Paní Klára s dětmi využila možnost pobytu v azylovém domě, který byl určen pro matky s dětmi, které zažily domácí násilí, a ihned po nástupu začala spolupracovat s pedagogickou pracovnící azylového domu, která s paní Klárou vytvořila individuální plán péče o děti a zajistila pro ni i děti docházku na terapeutické programy. Obě děti docházely na arteterapii a projektivní techniky scénotestu, které u obou dětí zaznamenaly zklidnění psychického stavu, odbourání nočních děsů a roztěkanosti. Následně paní Klára s dětmi absolvovala videotrénink interakcí, který jí pomohl pochopit souvislosti jejích pocitů a jednání, zorientovat se ve všem, co se v ní odehrávalo, vytvořit nadhled nad prožitou problematickou situací.

V občanském sdružení Acorus bylo paní Kláře doporučeno stabilizovat psychiku dětí v novém prostředí a poté se pokusit zprostředkovat kontakt dětí s otcem formou asistovaného styku přes dětské krizové centrum nebo Fond ohrožených dětí. Paní Kláře byly zajištěny asistované styky otce s dětmi bez její přítomnosti v neutrálním prostředí v arcidiecézní charitě, v projektu Magdala. V rámci tohoto projektu byla matce a dětem zajištěna krizová a komplexní následná pomoc. Služby poskytované v rámci projektu Magdala zahrnovaly rovněž odborné sociální poradenství, krizovou pomoc, zajištění bezpečného ubytování s utajenou adresou, asistenci při jednání s úřady a sociálně terapeutické služby.⁷⁹

V rámci probíhajícího soudního řízení ohledně úpravy poměrů k nezletilým dětem byly na žádost soudu vypracovány znalecké posudky z oboru psychologie a psychiatrie, které prokázaly, že otec dětí je dominantní osobnost se sklonem k sebezprosování, afektivně labilní se sklonem k stenickým reakcím (mobilizující zlost). U otce hrozilo nebezpečí agresivních reakcí a vynucování si svých potřeb silou a agresí. Dle posudků je sociálně přizpůsobivý se sníženou schopností empatie, která se projevuje jeho sníženou schopností vychovávat děti. Nicméně znalec uvedl, že i přes tuto komplikovanou osobnost otce by ho z výchovy dětí úplně nevyloučil a navrhl upravit pravidelný styk s dětmi. Paní Klára byla znalcem označena jako osobnost s emocemi pod racionální kontrolou a masivní úzkostí, která ji vede k senzitivní vztahovačnosti. Je schopna dobře vychovávat děti, neboť má velké porozumění pro jejich potřeby a city.

Soud prvního stupně svěřil děti do péče matky a i přes nesouhlas OSPOD upravil pravidelný styk otce s dětmi, přestože stále probíhalo trestní řízení s otcem. OSPOD matce doporučil do rozsudku o styku otce s dětmi odvolání, s důrazem na využití zákona o obětech trestných činů, který matce dává právo na zajištění bezpečí své i svých dětí. Rozsudek tuto možnost odepřel s odkazem na to, že otec nebyl pravomocně odsouzen, a tudíž presumce nevinny neumožňuje soudu činit opatření do budoucna. O zákon o obětech trestných činů se opřel při svém rozhodování až odvolací soud, styk otce s dětmi neupravil a ponechal jej na uvážení matky dětí.

---

⁷⁹ Arcidiecézní charita Praha. *Poradna projektu Magdala*. [online]. [cit. 31.1.2015]. Dostupné z: <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala>

Traumatické zážitky způsobené dlouhodobým soustavným psychickým násilím a několika fyzickými atakami vyvolaly u paní Kláry posttraumatické reakce, které zpracovává i po odchodu ze společné domácnosti. V rámci terapeutické práce v Acorusu stále dochází na skupinovou a individuální terapii. V současné době paní Klára žije s dětmi v pronajatém bytě a chodí do zaměstnání odpovídající její kvalifikaci laborantky. Díky svému zaměstnání je finančně nezávislá a po manželovi vymáhá pouze výživné na děti. Děti se s otcem pravidelně stýkaly bez přítomnosti matky v neutrálním prostředí arcidiecézní charity pouze do rozhodnutí soudu. Po rozsudku odvolacího soudu byl styk dětí a otce ukončen.

V trestním řízení byl obžalovaný otec dětí okresním státním zastupitelstvím podle § 176 odst. 1, obžalován, že v období přibližně čtyř let, v místě společného bydliště nejprve psychicky a později i fyzicky týral svoji manželku, a na základě důkazních prostředků, které jeho vinu potvrdily, byl po ukončení trestního řízení v místě příslušného soudu pravomocně odsouzen pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí, donucení k pohlavnímu styku za použití násilí a dlouhodobému pronásledování, neboli stalkingu. Byl mu vyměřen trest v délce 4,5 roku podmíněně s dohledem příslušné probační a mediační služby.

Otec se s dětmi nesnaží kontaktovat, dle sdělení pí. Kláry má nyní novou partnerku, se kterou má již společné dítě. Dle informací Kláry, byl s otcem na základě odsouzení pro uvedený trestný čin zaměstnavatelem rozvázána pracovní poměr.

Shrnutí

V tomto případě se jednalo o domácí násilí spojené se stalkingem, který probíhal i po ukončení společné domácnosti oběti a agresora. Je diskutabilní, zda průběh a následky domácího násilí a stalkingu by byly jiné, kdyby se podařilo oběti dříve vyhledat odbornou pomoc, kdyby hlídka policie, která zasahovala v jejich domě, adekvátně situaci vyhodnotila a manžela z domu vykázala. Tak nebo onak má tento případ dobrý konec, který ovšem nebývá pravidlem. V tomto příběhu se šťastným koncem oběť našla odvahu a vyhledala odbornou pomoc. Díky podpoře organizací, které jí v jejím nelehkém příběhu doprovázely, našla oběť v sobě sílu, manžela opustila a jeho jednání oznámila na Policii ČR.

Na příběhu paní Kláry lze ilustrovat, jak nejen odborná pomoc, ale i podpora zákona je pro dobré řešení problému důležitá. Uzákonění stalkingu a domácího násilí, coby trestného činu, pomohlo policii i příslušným organizacím identifikovat hlavní problémy a s těmi pak pracovat dle příslušného postupu. Zákon o obětech trestného činu pak našel v závěrečné fázi řešení případu také své místo. Je možné předpokládat, že kdyby byl zákon účinný již na počátku příběhu pí. Kláry a oběť by našla odvahu své záležitosti řešit, mohlo by se předejít mnoha komplikacím. Především v možnosti vyšší ochrany oběti před agresorem, omezením jeho nároků na plnění svých práv bez omezení.

ZÁVĚR

Z rozsahu diplomové práce je patrné, že téma stalkingu a pomoc obětem trestných činů vůbec je aktuálním tématem. Práce se podrobně zabývá nejen právní úpravou stalkingu v trestním zákoníku a novým zákonem o obětech trestných činů, ale i souvislostmi a zajištěními, které tyto právní úpravy doprovázejí. Právě tyto doprovodné mechanismy dotvářejí duch zákona a záměr zákonodárce. Stávají se důležitým zdrojem informací i podnětů pro aplikaci zákonné úpravy v praxi.

Na první část logicky navazuje i část druhá, která se zabývá ověřením, jak předpoklady dané zákonnou úpravou jsou v práci kompetentních orgánů a organizací uplatňovány. Závěr výzkumu dává celkem jednoznačnou odpověď a vhodně tak doplňuje dosti rozsáhlé informace o zákonných možnostech pomoci lidem postiženým trestnou činností. Nadhodnotou výše uvedených informací a zjištění je to, že i tato práce přispěla k rozšíření povědomosti o těchto tématech tím, že v rámci průzkumného šetření oslovila téměř tisíc pracovníků pomáhajících profesí. Tímto oslovením se pracovníci dozvěděli, že stalking a zákon o obětech trestných činů existuje, a tím je současně dán předpoklad pro kouzlo nechtěného – nehledám, ale najdu. To, že zpracovávání průzkumného šetření oslovilo mnoho respondentů, kteří se setkali s danými informacemi poprvé, vyplynulo z mnoha rozhovorů a zpětných vazeb. Velkým překvapením však bylo zjištění, že vyplnění dotazníků v empirické části byl pro soudce či státního zástupce jeho prvním kontaktem se zákonem v jeho účinnosti.

Z průzkumného šetření ani ze studia dostupných dokumentů nebylo dohledáno, že by existoval jakýkoliv plán, který by počítal se zajištěním větší informovanosti a propagace tak mimořádného zákona, jakým je zákon o obětech trestných činů. Tento zákon byl dlouho očekáván, podařilo se ho schválit, přivést v účinnost, ale tím jako by úloha státu skončila, cíl byl splněn a pomoc obětem byla automaticky zajištěna. Jak vidno, není tomu tak. Aby se situace v tomto ohledu zlepšila, je nutná aktivita z řad příslušných organizací a smysluplná reakce státních orgánů.

Je nutné mít na paměti, že podpora a pomoc obětem trestného činu je významná nejen pro oběť, ale také pro její blízké okolí a pro společnost vůbec, což jednoznačně vyplývá z uvedené kazuistiky. Paní Klára by v době, kdy stalking, domácí násilí a posttraumatická stresová porucha byly jen pojmem z oblasti sociální práce, těžko vedla důstojný, samostatný život a její děti by stěží žily v bezpečí u své matky. Přestože i v jejím případě nebyly využity všechny možnosti, které zákonná úprava nabízí, je pomoc,

poskytnutou paní Kláře, možno považovat za zásadní. Sama paní Klára to takto hodnotí. Případ paní Kláry lze hodnotit ve výše uvedených souvislostech jako příklad dobré i špatné praxe s dobrým koncem.

Je škoda, že se nepodařilo zajistit více zdrojů pro zkoumání vnímání procesu trestního řízení z pohledu obětí trestného činu. Zároveň lze jednoduše dovést, že rozsah této práce by ani nemohl poskytnout dostatečný prostor pro obsahově a metodicky odpovídající zajištění průzkumu. Tento cíl však mohou splnit jiné výzkumné práce, které tak mohou přispět k ověření účelnosti a smysluplnosti tak důležitého zákona, jakým je zákon o obětech trestných činů. Důležitý krok k prosazení zákona o obětech trestných činů a možností jeho využití v praxi je také větší aktivita státu při koordinaci poskytovaných služeb obětem prostřednictvím státních orgánů a neziskových organizací. Stát by neměl ponechávat aktivitu jen na organizacích, které se zabývají poskytováním pomoci, ale sám by měl podněcovat využití zákona v jeho duchu, a ne pouze v paragrafovém znění. Tím je myšleno např. to, že bude vytyčen plán na vytvoření sítě poskytovaných služeb v rozsahu a složení, které budou odpovídat společenské poptávce.

Tato diplomová práce podává přehled o základních východiscích při poskytování potřebné pomoci obětem stalkingu a trestných činů obecně, kterými jsou zákonné úpravy - trestní zákoník a trestní řád, ale především zákon o obětech trestných činů. K teoretickému, zákonnému východisku přidává i pohled z praktického života pomáhajících profesí, které tento nový zákon ve své práci využívají. Z tohoto pohledu lze diplomovou práci považovat za příspěvek k uvedení zákona o obětech trestných činů do života odborných pracovišť i obětí trestných činů samotných.

SEZNAM ODBORNÝCH PRAMENŮ

Monografie

1. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. vyd. Plzeň: nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. 1 vyd. Praha: Eurounion, 1998. ISBN 80-85858-70-3
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1 vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-475-3.
5. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2
6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 158 s. ISBN 978-802-6205-821.
7. DOERNER, G. William a STEVEN, P. Lab. *Victimology*. Vyd. 1. Cincinnati: Anderson Publishing, 2002. ISBN 978-1437734867
8. FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6
9. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6
10. HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0994-9
11. CHMELÍK, Jan a kol.. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1 vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6
12. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
13. JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1 vyd. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-22-6
14. JELÍNEK, Jiří a kol. *Zákon o obětech trestných činů – komentář s judikaturou*. 1 vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-016-1

15. LAŠEK, Jan a MANĚNOVÁ, Martina. *Základy statistického zpracování pedagogicko-psychologického výzkumu*. 2.vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7041-779-9
16. LEVINE A. Peter a FREDERICKOVÁ, Ann. *Prebúdzanie tigra. Liečenie traumy*. 5.vyd. Humenné: Občianske združenie Pro Familia, 2002. ISBN 80-967964-3-7
17. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana a TOUFAROVÁ, Dana. *Partnerské násilí*. 1 vyd. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4
18. MICHANČOVÁ, Slávka. *Vybrané kapitoly z forenznej psychológie a viktimológie*. 1. vyd. Prešov: Prešovská univerzita – Gréckokatolícká teologická fakulta, 2009. ISBN 978-80-555-0116-1
19. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitatívni přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4
20. MOREWITZ, Stephen John. *Stalking and violence: new patterns of trauma and obsession*. 1. vyd. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers: 2003. ISBN 0-306-47365-8.
21. NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria a HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. 1 vyd. Praha: C.H.Beck, 1997. ISBN 80-7179-177-6
22. OSMANČÍK, Oldřich a ROZUM, Jiří. *K problematice obětí zločinu*. 1 vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1993. ISBN 978-80-903541-9-7
23. PAVLOVSKÝ, Pavel a kolektiv. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2
24. PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 1. vyd. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-593-0
25. SOCHŮREK, Jan. *Nástin vybraných problémů viktimologie*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita, 2003. ISBN 80-7083-747-4.
26. SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha: Eurounion, s.r.o. 1996. ISBN 80-85858.30-4
27. SPURNÝ, Joža a ČERVENÝ, Viktor. *Násilí z pohledu společenský věd*. 1.vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-253-9
28. ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol.. *Krizová intervence pro praxi*. 2. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0586-9
29. ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol. *Kvalitatívni výzkum v pedagogických vědách*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

30. TURVEY, Brent E. a PETHERICK, Wayne. *Forensic victimology: examining violent crime victims in investigative and legal contexts*. Vyd. 1. Boston: Elsevier/Academic Press, 2009. ISBN 978-012-3740-892.
31. VANÍČKOVÁ, Eva, HADJ-MOUSSOVÁ a Zuzana; PROVAZNÍKOVÁ, Hana. *Násilí v rodině*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-008-4
32. ZOUBKOVÁ, Ivana, FIRSTOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie aktuální problémy*. 1 vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2013. ISBN 978-80-7251-395-6

Periodika

1. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování. *České vězeňství*. 2009, č. 3. ISSN 1213-9297.
2. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jde po mě můj bývalý. *Psychologie dnes*. 2008, č. 6. ISSN 1212-9607
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Stalking-vybrané poznatky o nebezpečném pronásledování. *Metodický pokyn pro pracovníky OSPOD v rámci interdisciplinárního týmu*. 2010
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování: jak ho rozpoznat? *Právo a rodina*. 2009, č. 7. ISSN 1212-866X
5. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování. *Metodický pokyn Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 8 pro MOP Praha*. 2009
6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Nebezpečné pronásledování – nový trestný čin. *Metodický pokyn pro složky Policie ČR*. 2010
7. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Psychologické poznatky k nebezpečnosti pronásledování (stalking). *Kriminalistika*. 2004, č. 4. ISSN 1210- 9150.
8. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Expartner stalking a jeho podoby. *Právo a rodina*. 2011, č. 2. ISSN 1212-866X
9. MARTÍNKOVÁ, Milada. Poznatky o obětech partnerského násilí. *Metodologické problémy identifikace a interpretace sociálních deviací-Sborník z konference sekce sociální patologie MČSS*. 2014. ISSN 978-80-905443-1-4
10. VÁLKOVÁ, Hana. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech. *Trestněprávní revue*. 2009, č. 9. ISSN 1213-5313

11. VÁLKOVÁ, Helena a GŘIVNA, Tomáš. Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi. *Trestněprávní revue*. 2013, č. 4. ISSN 1213-5313
12. VISINGER, Richard. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou. *Trestní právo*. 2009, č. 11. ISSN 1214-3758

Internetové zdroje

1. Arcidiézní charita Praha. *Poradna projektu Magdala*. [online]. [cit. 31.1.2015]. Dostupné z: <<http://praha.charita.cz/sluzby/magdala>>
2. Bezplatná právní poradna. *Práva obětí trestných činů v trestním řízení významně posílila*. [online]. [cit. 26.8.2014]. Dostupné z: <<http://www.pravnilinka.cz/prava-obeti-trestnych-cinu-v-trestnim-rozeni-vyznamne-posilila>>
3. Bílý kruh bezpečí. *Peněžítá pomoc obětem*. [online]. [cit. 8.3.2010]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=303>
4. Bílý kruh bezpečí. *Intervenční centra – informace, jaké služby poskytují a nabízí..* [online]. [cit. 1.2.2015]. Dostupné z: <<http://www.domacinasiliciz/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/>>
5. Bílý kruh bezpečí. *Pomoc obětem*. [online]. [cit. 14.8.2014]. Dostupné z: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/>>
6. Bílý kruh bezpečí - infovictims. *Soudní řízení*. [online]. [cit. 26.8.2014]. Dostupné z: <http://www.infovictims.cz/cz/004_Proc_crime/004_Proc_Crime.html#005>
7. Centrum sociálních služeb Praha. *Problematika domácího násilí*. [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://socialni.praha.eu/jnp/cz/socialni_sluzby/problematika_domaciho_nasili/index.html>
8. FOREJT, Petr. MVCR. *Zákon o obětech trestných činů – základní informace, pro jednání republikového výboru pro prevenci kriminality*. [online]. [cit. 7.8.2014]. Dostupné z: <<http://www.google.com/cse?cx=015489265366623571386%3Aizzrwwg3bmqm&q=z%C3%A1kon+o+ob%C4%9Btech+trestn%C3%BDch+%C4%8Din%C5%AF&ok.x=0&ok.y=0#gsc.tab=0&gsc.q=z%C3%A1kon%20o%20ob%C4%9Btech%20trestn%C3%BDch%20%C4%8Din%C5%AF&gsc.page=1>>

9. MPSV CZ. *Registr sociálních služeb*. [online]. [cit. 1.2.2015]. Dostupné z :
<http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1422811676234_1>
10. PMS ČR. *Informace pro oběti trestné činnosti*. [online]. [cit. 14.8.2014].
Dostupné :
<<https://www.pmscr.cz/obeti-trestneho-cinu/>>
11. Policie ČR - Útvar speciálních činností SKPV. *Krátkodobá ochrana – otázky a odpovědi*. [online]. [cit. 11.9.2014]. Dostupné z:
<<http://www.policie.cz/clanek/kratkodoba-ochrana-otazky-a-odpovedi.aspx>>
12. Probační a mediační služba ČR. *Seznam pracovníků*. [online]. [cit. 1.2.2015].
Dostupné z : <https://www.pmscr.cz/download/ADRESAR_PMS_150123.pdf>
13. Remedium Praha. *Adresář krizových psychosociálních služeb*. [online]. [cit. 1.2.2015]. Dostupné z : <http://www.remedium.cz/vzdelavaci-programy/adresar-krizovych-sluzeb/zobrazit_krizova_centra.php?hledat_kraj=&radio_mesto=2&hledat_mesto=Praha&hledat_nazev=&hledat_cilova_skupina%5B%5D=dosp%EC1%ED&submit=Hledat>
14. STEINEROVÁ, Zuzana. *Posílení práv poškozených*. [online]. [cit. 16.4.2014].
Dostupné z:
<<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4709&d=257839>>
15. VÁLKOVÁ, Helena a GŘIVNA, Tomáš. *Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi*. [online]. [cit. 7.8.2014]. Dostupné z:
<http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_8660/novy-zakon-o-obetech-trestnych-cinu-a-jeho-vyznam-pro-aplikacni-praxi.aspx>
16. Www.ok.cz/iksp/kriminologie [online]. [cit. 28.10.2014]. Dostupné z :
<www.ok.cz/iksp/kriminologie>.
17. *Zákony pro lidi. Zákon o policii České republiky*. [online]. [cit. 11.9.2014].
Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>>

Seznam příloh

Příloha A: Seznam použitých zkratk

Příloha B: Sara DN

Příloha C: Seznam tabulek

Příloha D: Seznam grafů

Příloha E: Tabulka kritických hodnot pro výpočet chí-kvadrátu

Příloha F: Tabulky k výpočtu „chí-kvadrátu testu nezávislosti“

Příloha G: Vzor trestního oznámení

Příloha H: Dotazník pro účely posouzení žádosti o poskytnutí peněžité pomoci

Seznam použitých zkratk

☞ TČ	trestný čin
☞ TrZ	trestní zákoník
☞ MS	ministerstvo spravedlnosti
☞ MV	ministerstvo vnitra
☞ MPSV	ministerstvo práce a sociálních služeb
☞ NNO	nestátní neziskové organizace
☞ PČR	policie ČR
☞ OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
☞ PMS	Probační a mediační služba

SARA DN - katalog základních otázek pro oběti, které vyhledávají pomoc policie a podávají trestní oznámení

Pro vyšetřování případů stalkingu je vhodné používat *katalog základních otázek* pro oběti, které vyhledávají pomoc policie a podávají trestní oznámení. Do tohoto katalogu patří tři okruhy otázek:

1. Důležité informace o konkrétní podobě stalkingu

Kdy začal stalking?

- ⊗ Kdo je pronásledovatelem (známý či neznámý pachatel)?
- ⊗ Jaké jsou konkrétní způsoby pronásledování?
- ⊗ Jak je doba trvání a intenzita pronásledování?
- ⊗ Zda a jak pronásledovatel vyhrožuje?
- ⊗ Došlo už na násilí? (poškození věcí, ničení majetku oběti...)
- ⊗ Co předcházelo samotnému pronásledování?
- ⊗ V "případě „ex-partner" stalkingu je nutné zjistit, zda v předcházejícím vztahu se vyskytovalo domácí násilí! (kriterium pro zvýšenou ohroženost oběti)

2. Důležité informace o chování oběti a jejich pokusech zastavit pronásledování

- ⊗ V případě známého pronásledovatele: zda a jak sdělila oběť, že si nepřeje žádné kontakty?
- ⊗ Jaká opatření na svou ochranu a stopnutí stalkingu již oběť učinila?
- ⊗ Jaké problémy a potíže jí stalking doposud způsobil?
- ⊗ Jaké důvody má pro své obavy? Čeho se nejvíc obává?
- ⊗ Jaké možnosti má oběť pro zajištění vlastního soukromí a bezpečí?

3. Důležité informace o stalkerovi- v případě známého pronásledovatele

- ⊗ Odkud zná oběť stalkera ? (partner, kolega z práce, propuštěný zaměstnanec, soused...)
- ⊗ Měla oběť kontakt se stalkerem? Jaký, jak dlouhý?
- ⊗ Zná oběť osobní historii, rodinu a sociální vazby stalkera?

Příloha B

- ∞ Rozešli se rodiče stalkera, když byl ještě dítětem? Zažil stalker domácí násilí v původní rodině? Zažil jiné podoby násilí?
- ∞ Kdo byl/ je pro stalkera referenční osobou (tedy autoritou, na kterou dá - matka, kamarád, nadřízený, a pod)?
- ∞ Jak lze charakterizovat sociální vztahy a kompetence stalkera?
- ∞ Zná oběť zvyky, postoje, pocity a emocionální chování stalkera?
- ∞ Jak hodnotí jeho potenciál k násilnostem?
- ∞ Konzumuje pronásledovatel alkohol, drogy? Jak to ovlivňuje jeho chování?
- ∞ Má v držení zbraň?
- ∞ Jak reaguje na úřady a jejich nařízení?
- ∞ Má kriminální anamnézu?
- ∞ Jaký je kulturní původ/zázemí stalkera?
- ∞ Existují okolnosti, které mohou vyhrotit situaci?

Seznam tabulek

- ☞ Tabulka č. 1: Pozorované četnosti - školení versus intervence (s.72)
- ☞ Tabulka č. 2: Očekávané četnosti - školení versus intervence (s.72)
- ☞ Tabulka č. 3: Výpočet chí-kvadrátu - četnosti školení versus intervence (s.73)
- ☞ Tabulka č. 4: Zastoupení respondentů podle pohlaví (s.76)
- ☞ Tabulka č. 5: Znalost pojmu stalking (s.76)
- ☞ Tabulka č. 6: Setkání se stalkingem v rámci své profese (s.77)
- ☞ Tabulka č. 7: Odpovědi respondentů v možnosti hledání pomoci (s.78)
- ☞ Tabulka č. 8: Stalking a zákon (s.79)
- ☞ Tabulka č. 9: Proškolení pracovníků v oblasti stalkingu (s.80)
- ☞ Tabulka č. 10: Subjektivní hodnocení pracovníků úrovně proškolení ve stalkingu (s.81)
- ☞ Tabulka č. 11: Typ profese pracovníků v pomáhajících profesích (s.82)
- ☞ Tabulka č. 12: Znalost zákona o obětech trestných činů (s.83)
- ☞ Tabulka č. 13: Proškolení a aplikace zákona v praxi (s.83)
- ☞ Tabulka č. 14: Setkání se zákonem o obětech trestných činů v praxi (s. 84)
- ☞ Tabulka č. 15: Místo setkání se zákonem o obětech trestných činů (s.85)
- ☞ Tabulka č. 16: Účinná podpora zákona (s.86)
- ☞ Tabulka č. 17: Schopnost poskytnutí intervence obětem trestných činů (s.87)
- ☞ Tabulka č. 18: Přijetí zákona oběťmi dle pracovníků (s.88)
- ☞ Tabulka č. 19: Využití pomoci oběťmi dle pracovníků (s.89)
- ☞ Tabulka č. 20: Další návrhy pomoci chybějící v zákoně (s.90)
- ☞ Tabulka č. 21: Pozorované četnosti - uzákonění stalkingu versus zákona o obětech (s.120)
- ☞ Tabulka č. 22: Očekávané četnosti - uzákonění stalkingu versus zákona o obětech (s.120)
- ☞ Tabulka č. 23: Výpočet chí-kvadrátu - uzákonění stalkingu versus zákona o obětech (s. 120)
- ☞ Tabulka č. 24: Pozorované četnosti - typ profese vs. schopnost poskytnout intervenci (s.121)
- ☞ Tabulka č. 25: Očekávané četnosti - typ profese vs. schopnost poskytnout intervenci (s.121)
- ☞ Tabulka č. 26: Výpočet chí-kvadrátu - typ profese vs. schopnost poskytnout interv. (s.121)
- ☞ Tabulka č. 27: Pozorované četnosti – typ práce a druh poskytnuté pomoci (s.122)
- ☞ Tabulka č. 28: Očekávané četnosti – typ práce a druh poskytnuté pomoci (s.122)
- ☞ Tabulka č. 29: Výpočet chí-kvadrátu – typ práce a druh poskytnuté pomoci (s.123)

Seznam grafů

- ☞ Graf č. 1: Zastoupení respondentů podle pohlaví (s.76)
- ☞ Graf č. 2: Znalost pojmu stalking (s.77)
- ☞ Graf č. 3: Setkání se stalkingem v rámci své profese (s.77)
- ☞ Graf č. 4: Odpovědi respondentů v možnosti hledání pomoci (s.78)
- ☞ Graf č. 5: Stalking a zákon (s.79)
- ☞ Graf č. 6: Proškolení pracovníků v oblasti stalkingu (s.80)
- ☞ Graf č. 7: Poskytnutí intervence obětem stalkingu (s.81)
- ☞ Graf č. 8: Typ profese pracovníků v pomáhajících profesích (s.82)
- ☞ Graf č. 9: Znalost zákona o obětech trestných činů (s.83)
- ☞ Graf č. 10: Proškolení a aplikace zákona v praxi (s.84)
- ☞ Graf č. 11: Setkání se zákonem o obětech trestných činů v praxi (s.85)
- ☞ Graf č. 12: Místo setkání se zákonem o obětech trestných činů (s.86)
- ☞ Graf č. 13: Účinná podpora zákona (s.87)
- ☞ Graf č. 14: Schopnost poskytnutí intervence obětem trestných činů (s.88)
- ☞ Graf č. 15: Přijetí zákona oběťmi dle pracovníků (s.89)
- ☞ Graf č. 16: Využití pomoci oběťmi dle pracovníků (s.89)
- ☞ Graf č. 17: Další návrhy pomoci chybějící v zákoně (s.90)

Tabulka kritických hodnot pro výpočet chí-kvadrátu

Kritické hodnoty testového kritéria chí-kvadrát

Stupně volnosti	Hladina významnosti	
	0,05	0,01
1	3,841	6,635
2	5,991	9,21
3	7,815	11,341
4	9,483	13,277
5	11,070	15,086
6	12,592	16,812
7	14,067	18,475
8	15,507	20,09
9	16,919	21,666
10	18,307	23,209
11	19,675	24,725
12	21,026	26,217
13	22,362	27,688
14	23,685	29,141
15	24,996	30,578
16	26,296	32
17	27,587	33,409
18	28,868	34,805
19	30,144	36,191
20	31,410	37,566

80

⁸⁰ LAŠEK, Jan a MANĚNOVÁ, Martina. *Základy statistického zpracování pedagogicko-psychologického výzkumu*. 2.vyd. Hradec Králové: 2009, s. 33

Tabulky k výpočtu „chí-kvadrátu testu nezávislosti“

Tabulky k hypotéze H2 - u pracovníků v pomáhajících profesích existuje závislost mezi povědomím o uzákonění stalkingu jako trestného činu s povědomím o účinnosti zákona o obětech trestných činů“

Tabulka č. 21 Pozorované četnosti - uzákonění stalkingu versus zákona o obětech

pozorované četnosti P				
uzákonění stalkingu	uzákonění obětí trestných činů			celkem
	ano	ne	nevím	
přestupek	2	4	3	9
trestný čin	318	12	24	354
není postižitelný dle zákona	3	2	1	6
nevím	2	4	3	9
celkem	325	22	31	378

Tabulka č. 22 Očekávané četnosti - uzákonění stalkingu versus zákona o obětech

očekávané četnosti O				
uzákonění stalkingu	uzákonění obětí trestných činů			celkem
	ano	ne	nevím	
přestupek	7,738095238	0,523809524	0,738095238	9
trestný čin	304,3650794	20,6031746	29,03174603	354
není postižitelný dle zákona	5,158730159	0,349206349	0,492063492	6
nevím	7,738095238	0,523809524	0,738095238	9
celkem	325	22	31	378

Tabulka č. 23 Výpočet chí-kvadrátu - uzákonění stalkingu versus zákona o obětech

výpočet chí-kvadrátu				
uzákonění stalkingu	uzákonění obětí trestných činů			celkem
	ano	ne	nevím	
přestupek	4,255018315	23,06926407	6,931643625	34,25592601
trestný čin	0,610816001	3,592388779	0,87209595	5,07530073
není postižitelný dle zákona	0,903345543	7,803751804	0,524321557	9,231418904
nevím	4,255018315	23,06926407	6,931643625	34,25592601
celkem	10,02419817	57,53466872	15,25970476	82,81857165

Tabulky k hypotéze H3 - typ vykonávané profese v oblasti pomáhajících profesí souvisí se subjektivně vnímanou schopností poskytnout účinnou intervenci“.

Tabulka č. 24 Pozorované četnosti - typ profese versus schopnost poskytnout intervenci

pozorované četnosti P				
typ profese	poskytnutí intervence			celkem
	ano	ne	nevím	
nezisková organizace	2	24	7	33
policie	43	28	22	93
soudce	2	3	2	7
státní zástupce	1	2	1	4
pracovník státní správy	1	71	165	237
jiné	2	1	1	4
celkem	51	129	198	378

Tabulka č. 25 Očekávané četnosti - typ profese versus schopnost poskytnout intervenci

očekávané četnosti O				
typ profese	poskytnutí intervence			celkem
	ano	ne	nevím	
nezisková organizace	4,452381	11,2619	17,28571429	33
policie	12,54762	31,7381	48,71428571	93
soudce	0,944444	2,388889	3,666666667	7
státní zástupce	0,539683	1,365079	2,095238095	4
pracovník státní správy	31,97619	80,88095	124,1428571	237
jiné	0,539683	1,365079	2,095238095	4
celkem	51	129	198	378

Tabulka č. 26 Výpočet chí-kvadrátu - typ profese versus schopnost poskytnout intervenci

výpočet chí-kvadrátu				
typ profese	poskytnutí intervence			celkem
	ano	ne	nevím	
nezisková organizace	1,350777	14,40778	-0,24097	15,51759
policie	73,90625	0,440271	14,64977	88,99629
soudce	1,179739	0,156331	-0,24793	1,088135
státní zástupce	0,392624	0,295312	0,572511	1,260446
pracovník státní správy	30,00746	1,207123	0,43743	31,65202
jiné	3,951447	0,097638	0,572511	4,621596
celkem	110,7883	16,60446	15,74332	143,1361

Tabulky k hypotéze H4 - typ vykonávané práce v oblasti pomáhajících profesí souvisí s druhem poskytnutí pomoci obětem trestných činů“.

Tabulka č. 27 Pozorované četnosti – typ práce a druh poskytnuté pomoci

pozorované četnosti P						
typ profese	druh poskytované pomoci					Celkem
	důvěrník	poradenství	peněžitá pomoc	krátkodobá ochrana	předběžné opotření	
nezisková organizace	3	3	14	9	4	33
policie	17	18	11	46	1	93
soudce	1	2	3	0	1	7
státní zástupce	1	1	0	1	1	4
pracovník státní správy	44	156	23	10	4	237
jiné	1	2	0	1	0	4
celkem	67	182	51	67	11	378

Tabulka č. 28 Očekávané četnosti – typ práce a druh poskytnuté pomoci

očekávané četnosti O						
typ profese	druh poskytované pomoci					celkem
	důvěrník	poradenství	peněžitá pomoc	krátkodobá ochrana	předběžné opatření	
nezisková organizace	5,8492	15,8888	4,4523	5,8492	0,9603	33
policie	16,4841	44,7777	12,5476	16,4841	2,7063	93
soudce	1,24074	3,37037	0,9444	1,2407	0,2037	7
státní zástupce	0,70899	1,9259	0,5397	0,7090	0,1164	4
pracovník státní správy	42,0079	114,1111	31,9762	42,0079	6,8968	237
jiné	0,7089	1,9259	0,5397	0,7090	0,1164	4
celkem	67	182	51	67	11	378

Tabulka č. 29 Výpočet chí-kvadrátu – typ práce a druh poskytnuté pomoci

výpočet chí-kvadrátu						
typ profese	druh poskytované pomoci					celkem
	důvěrník	poradenství	peněžitá pomoc	krátkodobá ochrana	předběžné opatření	
nezisková organizace	1,3879	10,4553	20,4737	1,6972	9,6215	43,6357
policie	0,0161	16,0135	0,1908	52,8500	1,0759	70,1464
soudce	0,0467	0,5572	4,4739	1,2407	3,1128	9,4312
státní zástupce	0,1194	0,4452	0,5397	0,1194	6,7073	7,9310
pracovník státní správy	0,0945	15,3769	2,5197	24,3884	1,2167	43,5963
jiné	0,1194	0,0028	0,5397	0,1194	0,1164	0,8979
celkem	1,7841	42,8510	28,7376	80,4153	21,8506	175,6386

Okresní státní zastupitelství v .....
nebo Policie ČR, KRP Ústeckého kraje .....
DOPORUČENÉ

V Ústí nad Labem dne .....

Věc: Trestní oznámení

Ve smyslu § 158 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu) podávám tímto trestní oznámení pro okolnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin podle § 196 trestního zákoníku – zanedbání povinné výživy, a to panem XY, nar. ...., bytem ....., neboť od ... (po dobu delší než čtyři měsíce) neuhradil výživné na nezletilou dceru AB, nar. ...., bytem...

Ordinování:

Na základě rozsudku Okresního soudu v ... ze dne ... sp. zn. ... byla svěřena nezletilá AB, nar. ...., bytem ... do mé výchovy jako matky, přičemž jejímu otci XY byla uložena povinnost přispívat na výživu nezletilé dcery částkou ... Kč měsíčně. Do konce roku 2011 hradil otec výživné řádně. Od ledna 2012 hradil výživné pouze částečně, a to v částce ... Kč za měsíc leden 2012 a v částce ... Kč za měsíc únor 2012. Od března 2012 nehradí výživné vůbec. K dnešnímu dni tak neuhradil výživné po dobu delší než čtyři měsíce.

Jako matka nezletilé žádám o prošetření věci, zda se otec nedopustil trestného činu zanedbání povinné výživy.

Žádám tímto, abych byla v souladu s ustanovením § 158 trestního řádu informována o tom, s jakým výsledkem bylo moje oznámení prošetřeno Policií České republiky.

S pozdravem

Jméno a příjmení matky: .....

Nar: .....

Trvale bytem: .....

Tele: .....

Přílohy: Rozsudek Okresního soudu v .....

Dotazník pro účely posouzení žádosti o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti dle zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vážený pane/ paní/ slečno,
omlouváme se, že v situaci, ve které se nacházíte, jsme nuceni Vás obtěžovat nepříjemnými otázkami. V zájmu rychlého posouzení Vaší žádosti o poskytnutí peněžité pomoci dle zákona č. 209/1997 Sb. je však vyplnění tohoto dotazníku nezbytné. Děkujeme Vám za spolupráci, které si velmi ceníme.

I. Vyplňte prosím čitelně osobní údaje o žadateli – oběti trestného činu, které byla způsobena újma na zdraví, nebo osobě pozůstalé po osobě, která v důsledku trestného činu zemřela:

- ☞ Příjmení:
- ☞ Jméno:
- ☞ Datum narození:
- ☞ Adresa trvalého pobytu:
- ☞ Korespondenční adresa (v případě, že se liší od adresy trvalého pobytu):
- ☞ Telefon:
- ☞ E-mail:
- ☞ Státní občanství:

II. Jestliže je žadatel zastoupen jinou osobou (zástupcem) na základě zákonného zastoupení (např. nezletilé dítě svým rodičem) nebo na základě dohody o plné moci, vyplňte údaje o zástupci:

- ☞ Příjmení:
- ☞ Jméno:
- ☞ Sídlo nebo bydliště:

Pokud žádáte za jinou osobu, je třeba skutečnost, která zastoupení zakládá, doložit. Proto k žádosti přiložte kopii plné moci (u smluvního zastoupení) nebo kopii rodného listu (v případě zákonného zastoupení) nebo jinou obdobnou listinu.

III. Jestliže žadatel je osobou pozůstalou po osobě, která v důsledku trestného činu zemřela, vyplňte prosím též údaje o osobě zemřelé:

1. Příjmení:
2. Jméno:
3. Datum narození:
4. Datum úmrtí:
5. Poslední bydliště:
6. Státní občanství:
7. V jakém poměru byla osoba zemřelá v důsledku trestného činu k osobě žadatele (otec, dcera, osoba žijící ve společné domácnosti apod.):

Pokud je žadatel osobou pozůstalou po osobě, která v důsledku trestného činu zemřela, je k žádosti třeba přiložit kopii úmrtního listu a listiny, které dokládají skutečnost, že osoba zemřelá osobu pozůstalou vyživovala nebo měla povinnost ji vyživovat (ve vztahu rodič - dítě se bude jednat o rodný list či rozhodnutí soudu o vyživovací povinnosti, u manželů bude takovou listinou oddací list apod.)

IV. Uveďte, zda žádáte poukázat peněžitou pomoc prostřednictvím pošty či zda převodem na peněžní účet; v takovém případě laskavě sdělte číslo Vašeho účtu.

V. Uveďte datum, kdy se oběť dozvěděla o škodě způsobené trestným činem. Uveďte datum spáchání trestného činu a pokud vědomost o škodě jím způsobené oběť nabyla až později, uveďte kdy a jak (například z lékařské zprávy – datum jejího vystavení).

VI. Označte orgán činný v trestním řízení (policejní orgán, státní zastupitelství, soud), který o trestném činu konal naposledy řízení. Uveďte též spisovou značku, pod kterou vyšetřování probíhá.

Pokud máte k dispozici poslední rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, které dává představu o tom, v jakém stadiu se věc nachází (např. usnesení o odložení trestního stíhání, opis obžaloby, rozsudek – i nepravomocný), připojte je k žádosti.

VII. Uveďte zda a jakým způsobem jste uplatnil(a) nárok na náhradu škody na pachateli nebo jiné osobě, která za škodu odpovídá.

Podle ustanovení § 8 zákona č. 209/1997 Sb. může být peněžitá pomoc snížena nebo se nepřizná s přihlédnutím k tomu, zda oběť využila všech zákonných prostředků k uplatnění nároku na náhradu škody na pachateli nebo jiné osobě, která za škodu odpovídá. Tento bod nevyplňujte, pokud nebyl pachatel trestného činu zjištěn.

Bod VIII vyplňte, jestliže žadatel je pozůstalým po osobě, která v důsledku trestného činu zemřela.

VIII. Uveďte, zda jste jedinou osobou splňující podmínky uvedené v § 2 odst. 2 zákona č. 209/1997 Sb., popř. kolik osob tyto podmínky splňuje, pokud jsou Vám tyto skutečnosti známy.

1. Byl(a) jste rodičem, manželem nebo dítětem osoby, která zemřela v důsledku trestného činu?
2. Žil(a) jste s obětí trestného činu před spácháním trestného činu ve společné domácnosti?
3. Poskytovala Vám oběť trestného činu výživu, případně byla k tomu povinna?
4. Splňují další osoby shora uvedené podmínky 1 až 3? Uveďte jejich počet, pokud je Vám znám.

Podle ust. § 2 odst. 2 zákona č. 209/1997 Sb. se za oběť považuje osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, je-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.

Body IX až XIV vyplňte, jestliže se žadatel stal obětí trestného činu a byla mu způsobena újma na zdraví.

IX. Uveďte datum, kdy bylo ukončeno léčení, respektive kdy skončila pracovní neschopnost.

X. Celková výše bodového ohodnocení za bolest činí:

K žádosti je třeba přiložit bodové ohodnocení za bolest dle vyhlášky č. 440/2001 Sb., které žadatel získá od lékaře, jenž ho ošetřoval. Tento lékařský posudek bude obsahovat bodové hodnocení vytrpěné bolesti a bodové hodnocení ztížení společenského uplatnění. Připomínáme, že pro účely zákona č. 209/1997 Sb. je relevantní pouze bodové ohodnocení vytrpěné bolesti. Podle ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 209/1997 Sb. nelze peněžitou pomoc poskytnout, pokud bodové hodnocení vytrpěné bolesti nedosáhne nejméně 100 bodů.

XI. Uveďte, zda žádáte o poskytnutí peněžitě pomoci ve výši paušální částky 25.000,- Kč nebo zda doložíte výši ušlého výdělku a nákladů léčení.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. A) zákona č. 209/1997 Sb. lze na žádost oběti poskytnout peněžitou pomoc ve výši paušální částky 25.000,- Kč nebo ve výši odpovídající prokázaným nákladům léčení a ušlému výdělku. Pokud se rozhodnete žádat o peněžitou pomoc ve výši paušální částky, nemusíte již vyplňovat body XII. – XIV. Tohoto dotazníku.

XII. Náklady spojené s léčením činily:

Jedná se o náklady na léky, zdravotnické pomůcky, náklady na rehabilitaci, přibrání cizí osoby na pomoc v domácnosti či ošetřování, zvýšené náklady na dopravu apod. za podmínky, že tyto náklady nebyly hrazeny pojišťovnou. Náklady zde uvedené musejí být doloženy, jinak na ně Ministerstvo spravedlnosti nebude moci brát zřetel.

XIII. Popište výdělkové poměry žadatele před a po vzniku újmy na zdraví způsobené trestným činem.

K žádosti připojte listiny, které uvedené skutečnosti potvrzují.

V případě, že žadatel je v zaměstnaneckém poměru, bude se jednat o potvrzení zaměstnavatele o průměrném výdělku podle § 351 a násl. Zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Jestliže je žadatel osobou samostatně výdělečně činnou, bude takovou listinou např. opis posledního daňového přiznání. Pokud žadatel pobírá starobní důchod, bude dokladem, který může prokázat zhoršenou sociální situaci, potvrzení o výši starobního důchodu. V případě, že z nějakého závažného důvodu výdělkové poměry žadatele doložit nelze, je možné v krajním případě nahradit potvrzení o nich čestným prohlášením.

XIV. Uveďte výši nemocenských dávek (invalidního důchodu) a dobu, po kterou je žadatel pobírá či pobíral po vzniku újmy na zdraví způsobené trestným činem.

K žádosti přiložte potvrzení zaměstnavatele, okresní správy sociálního zabezpečení nebo pojišťovny o výši nemocenských dávek. V případě, že v důsledku škody na zdraví způsobené trestným činem Vám byl přiznán invalidní důchod, uveďte a doložte jeho výši.